

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М. Є. ЖУКОВСЬКОГО «ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»
UNIVERSITY OF LIBRARY STUDIES AND INFORMATION TECHNOLOGIES
(SOFIA, BULGARIA)

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМ. В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМ. В. Г. КОРОЛЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

До Всесвітнього дня книг і авторського права

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

*XXIV Міжнародної
науково-практичної конференції
«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»*

30 травня 2023 року

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

УДК 130.2

Людина, культура, техніка в новому тисячолітті : Збірник тез наукових доповідей : XXIV Міжнародної науково-практичної конференції, 30 травня 2023 р., м. Харків. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2023. – 174 с.

Збірник тез доповідей учасників XXIV Міжнародної науково-практичної конференції «Людина, культура, техніка в новому тисячолітті» відображає актуальні тенденції досліджень у таких галузях, як соціальні комунікації, інформаційна справа, філософія, культурологія, право, історія, філологія та в інших соціально-орієнтованих сферах наукового знання. Увага авторів пропонує матеріалів зосереджена, зокрема, на інформ-онтології гібридної війни, когнітивних інфокомунікаціях, міжнародній інформаційно-бібліотечній та архівній співпраці, соціально-комунікаційних технологіях, правових аспектах та політичних засобах корекції форм буття соціуму в умовах масштабної соціально-політичної кризи. Крім того, дослідники прагнуть осмислити зміст і призначення сучасного мистецтва, проблеми мовного дискомфорту та загальної кризової психології українців в умовах воєнного стану.

Обговорювані на конференції теми органічно вплетені в загальний контекст сучасних науково-прикладних пошуків і будуть цікавими фахівцям з означених галузей, а також усім, хто цікавиться соціально-політичним та культурним життям у цій країні напружений для України час.

Рекомендовано до друку рішенням Ученої ради Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (протокол №11 від 21.06.2023 р.).

За зміст публікацій несуть відповідальність автори

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

XXIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»

Співголови:

Павликов Володимир Володимирович – док. тех. наук,
старший науковий співробітник,

*В. о. ректора Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

Нечипорук Микола Васильович – док. тех. наук, професор,
Перший проректор Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Голова робочої групи та учений секретар конференції:

Прилуцька Алла Євгенівна – канд. філос. наук, професор ХАІ,
завідувач кафедри документознавства та української мови
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

- Тодорова Т. Й.* – заступник голови Європейської асоціації бібліотечно-інформаційних досліджень та освіти (EUCLD), доктор наук, професор, завідувач кафедри бібліотечного менеджменту та архівістики Університету бібліотекознавства та інформаційних технологій (Софія, Болгарія)
- Соляник А. А.* – д-р пед. наук, професор, проректор з наукової роботи Харківської державної академії культури
- Василенко О. М.* – директор Інституту науково-методичного забезпечення бібліотечно-інформаційної роботи Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського
- Глазунова Л. В.* – канд. наук із соц. комунікацій, заступник директора Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка
- Чістякова І. М.* – канд. філос. наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних відносин та права Національного університету «Одеська політехніка»
- Кунденко Я. М.* – канд. філос. наук, доцент, доцент кафедри філософії і політології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова
- Богдан О. М.* – старший викладач кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»
- Кислюк Л. В.* – канд. наук із соц. комунікацій, доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»
- Палеха Ю. І.* – канд. іст. наук, професор кафедри інформаційно-аналітичної діяльності та інформаційної безпеки Національного транспортного університету (Київ)
- Шленьова М. Г.* – канд. філол. наук, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор і укладач:

*Прилуцька Алла Євгенівна – к. філос. н., доцент, професор
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського
«ХАІ»*

Редактори:

Шемаєва Г. В. – д-р наук із соц. комунікацій, професор, професор кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Дмитренко Є. В. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Заверющенко О. Л. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Карпенко О. О. – к. пед. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Коновченко О. В. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Богдан О. М. – старший викладач кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Король Г. С. – провідний фахівець деканату гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

СЕКЦІЯ І
«СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. ІНФОРМАЦІЙНА СПРАВА»

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065644>

Богдан О. М.,

*старший викладач кафедри документознавства та української мови
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Інформаційний менеджмент як важлива складова діяльності сучасного підприємства

Як відомо, з другої половини ХХ століття в процесі свого розвитку людство почало перехід від індустріальної цивілізації до цивілізації постіндустріальної, тобто інформаційної, у якій формуються зовсім інші моделі науково-технічного, економічного та культурного розвитку. Україна, як і більшість держав пострадянського простору, дещо відстає в процесі побудови нового інформаційного суспільства від держав Заходу й деяких країн Сходу, але останнім часом докладає титанічних зусиль, щоб наздогнати лідерів.

Інформаційне суспільство – це постіндустріальне суспільство, у якому головними продуктами виробництва є інформація й знання. Основними рисами інформаційного суспільства є такі:

- збільшення ролі інформації й знань у житті як усього суспільства, так і окремої особистості;
- збільшення частки інформаційних продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті країни;- створення глобального інформаційного простору для швидкого й зручного задоволення потреб людей в інформаційних продуктах і послугах.

Тому, на наш погляд, виходячи з вищезазначеного є досить важливим, щоб вітчизняний бізнес відповідав сучасним вимогам і був конкурентно спроможним на українському ринку праці була наявна достатня кількість спеціалістів, які були б обізнані з такою сферою діяльності, як інформаційний менеджмент.

Існує велика кількість визначень поняття «інформаційний менеджмент». На нашу думку, найбільш повно, але водночас і стисло його сутність сформулював С. Мейсон, який трактує інформаційний менеджмент як «процес планування, організації, підбору кадрів, управління, координації різних видів інформаційної діяльності та

контролю за ними, включаючи означення інформаційних послуг, систем та форматів з метою досягнення цілей організації».

Інформаційний менеджмент складається з трьох важливих елементів: по-перше, самої інформації, яка є основним предметом праці й продуктом; по-друге, інформаційних технологій, які виступають інструментом перетворення інформації, який дозволяє створювати автоматизовані інформаційні системи та телекомунікаційні середовища; по-третє, інформаційних систем, які власне і є сферою діяльності інформаційного менеджменту. Можна виділити кілька основних завдань, які повинен виконувати інформаційний менеджмент на підприємстві:

- створення технологічної інформаційної системи підприємства;
- розвиток цієї системи й її обслуговування;
- ефективне використання системи;
- управління персоналом;
- формування інформаційних ресурсів підприємства та забезпечення їх захисту;
- вибір найбільш раціональних форм комунікації, техніки та технологій, необхідних для досягнення цілей організації.

Важливість інформаційного менеджменту для ефективної роботи підприємства важко переоцінити. По-перше, у сучасному світі обсяг інформації безперервно зростає. За даними дослідників, його подвоєння відбувається кожні 2,5-3 роки. Це призводить до того, що пошук потрібної інформації і її використання стають достатньо складним процесом, тому ефективно діяти на цьому полі може вже не будь-яка людина, а тільки певним чином підготовлений спеціаліст. По-друге, глобальний інформаційний простір і величезна кількість комп'ютерів та різноманітних периферійних пристроїв сформували потужний ринок засобів і послуг інформатизації, орієнтуватися в якому може лише людина, обізнана з принципами й методами інформаційного менеджменту. По-третє, ефективний інформаційний менеджмент у сучасному інформаційному суспільстві, безумовно, надає конкурентні переваги підприємству, яке ним користується в своїй діяльності.

Отже, можемо зробити висновок, що в умовах сучасної України інформаційний менеджмент є досить важливою й актуальною сферою діяльності, і тому закладам вищої освіти, що готують спеціалістів у галузі інформаційної діяльності, варто приділити більше уваги дисциплінам, пов'язаним з інформаційним менеджментом.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065679>

*Гриншпун Олена, студентка,
науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Шленьова М. Г.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Документи, що супроводжують заохочення працівників ЗВО

Успіх та статус будь-якого ЗВО залежить від багатьох факторів, таких як організація навчального процесу та наукової роботи, вирішення фінансових питань, підбір персоналу, стиль керівництва. Але не менш важливе значення має управління персоналом та його мотивація. Значення мотивації у рамках сучасних управлінських систем безумовно велике, бо саме мотивація змушує співробітника викладатися на повну, що гарантує ефективність діяльності організації.

Сьогодні, безумовно, жоден ЗВО не може функціонувати, не залучаючи ефективної системи мотивації праці, яка спонукає кожного зі співробітників, викладачів, наукових діячів тощо працювати якомога продуктивніше та якісніше, щоб досягти поставленої мети.

Документи мотивації персоналу закладу вищої освіти дають різні інструменти, які допомагають стимулювати та підтримувати високий рівень праці.

До таких документів можуть належати:

1) посадові інструкції: документ, який описує обов'язки та вимоги до конкретної посади, включаючи завдання, які необхідно виконувати, терміни та результати роботи;

2) зарплатні та соціальні пакети: ці документи містять інформацію про заробітну плату, бонуси, премії, доплати та інші види винагороди, які надаються працівникам за результатами роботи;

3) програми навчання та розвитку: ці документи містять інформацію про можливості навчання, тренінги, семінари, які допомагають працівникам розвивати свої професійні та особисті навички;

4) політики щодо просування по кар'єрному шляху: ці документи вказують на можливості росту та просування по кар'єрному шляху, критерії та процес відбору кандидатів на нові посади;

5) системи оцінки працівників: ці документи містять інформацію про критерії оцінки працівників та системи нагородження за результатами роботи;

б) політики щодо балансу роботи та особистого життя: ці документи встановлюють правила щодо гнучкості робочого графіку, можливості відпусток, додаткових вихідних днів та інших форм підтримки балансу між роботою та особистим життям працівників.

Ці документи допомагають стимулювати та підтримувати мотивацію працівників університету.

Мотивація співробітників організації гарантує успішність роботи, високий рівень надання освіти та впевнений рух до реалізації стратегії і зміцнення становища на ринку в цілому.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065439>

*Дубов М. С., студент,
науковий керівник – д-р. іст. наук, професор Федотова О. О.
Маріупольський державний університет (м. Київ)*
**Цифровізація документальних ресурсів в органах місцевого
самоврядування України: сучасний стан**

Військова агресія російської федерації проти України, активні бойові дії та окупація стали причиною втрати надзвичайно великого об'єму документальних ресурсів органів місцевого самоврядування, у тому числі тих, що входять до складу Національного архівного фонду. Вони є необхідними для сталого функціонування вказаних підрозділів, оскільки містять інформацію щодо встановлення, змін та припинення прав членів територіальної громади.

Саме тому актуальним бачиться питання збереження наявних документальних ресурсів органів місцевого самоврядування в умовах збройного конфлікту для забезпечення реалізації прав та свобод територіальних спільнот.

Згідно зі ст.38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів міських рад належать такі повноваження: зберігання документів Національного архівного фонду, що мають місцеве значення; управління архівною справою та діловодством на відповідній території; централізоване тимчасове зберігання архівних документів, нагромаджених у процесі документування службових, трудових або інших правовідносин юридичних і фізичних осіб, а також решти локальних архівних документів, що не належать до Національного архівного фонду.

Проблема збереження паперових носіїв (документальних ресурсів органів місцевого самоврядування) постала під час подій 2014 р. Низка муніципалітетів опинилися в районах, непідконтрольних українській владі, що унеможливило доступ до великих масивів інформації.

Внаслідок пожежі у будівлі Маріупольської міської ради було втрачено близько 30% рішень Маріупольської міської ради разом з матеріалами до них (які за законодавством є державним архівним надбанням).

Після початку 2022 р. активних бойових дій на території України, у більшості окупованих населених пунктів евакуація паперових документальних ресурсів не провадилася, а наявні системи електронного документообігу були заблоковані.

Через численні пожежі та руйнування невідома доля документів, що зберігались, наприклад, у Маріупольському міському архіві, департаменті взаємодії з депутатами та внутрішньої політики (рішення міської ради та матеріали до них за період з 2010 по 2022 рр.), організаційному відділі міської ради (рішення виконавчого комітету з 2017 до 2022 рр.). Не з'ясовано також залишається доля серверів, на яких зберігались відскановані рішення Маріупольської міської ради та частина рішень виконавчого комітету. Серверне обладнання, що використовувалось для зберігання цифрових документальних ресурсів Олешківської міської територіальної громади Херсонської області, також було заблоковано.

Враховуючи важливість проблеми, з метою з'ясування фактичного стану цифровізації в органах місцевого самоврядування проведено дослідження за допомогою застосування методу опитування. Для його реалізації через Секретаріат Кабінету Міністрів України подано запит на доступ до публічної інформації, який згідно зі ст.22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» був перенаправлений до обласних державних адміністрацій та обласних державних архівів, а від них – до органів місцевого самоврядування в областях.

У запиті розпорядникам передбачалося надати публічну інформацію за період з 2014 року по теперішній час щодо:

- затвердження програм (порядків тощо) з питань оцифрування та збереження в цифровому (електронному, сканованому) вигляді документів міських рад;
- створення/придбання в органах місцевого самоврядування комп'ютерних програм, апаратних чи програмно-апаратних комплексів/засобів, автоматизованих робочих місць для оцифрування та збереження в цифровому вигляді документів міських рад та їх виконавчих органів;
- обсягу документаційного фонду органів місцевого самоврядування, а також носіїв його зберігання.

Всього станом на 11 квітня поточного року отримано відповіді від 209 міських громад. З них повідомили про відсутність запитуваної

інформації у повному обсязі – 179 громад, що складає близько 85 % від загальної кількості надісланих відповідей.

При тому 67 сільських, селищних громад констатували факт відсутності запитуваної інформації у повному обсязі (100%).

На основі аналізу відповідей з'ясовано, що робота з оцифрування документів цими органами місцевого самоврядування взагалі не здійснювалася, автоматизовані робочі місця не створювались, місцеві програми стосовно до цифровізації документації не затверджувались.

У 30 міських громадах організаційно-технічні заходи з оцифрування проводяться наступним чином:

1) прийнято програму (порядок тощо) стосовно до оцифрування та збереження в цифровому (електронному, сканованому) вигляді документів міських рад – 8-ма громадами (3,8 %);

2) триває робота щодо оцифрування паперового фонду документів НАФ – в 11 громадах (5.2 %);

3) здійснювалося зберігання документів НАФ в електронному вигляді на жорстких дисках – у 7 громадах (3,3 %);

4) використовувалася практика збереження документів НАФ в електронному вигляді на серверному обладнанні – 6-ма громадами (2,8%), з них: на локальному сервері зберігають документи 5 громад, на сторонньому – 1 громада;

5) впроваджувалось зберігання документів НАФ в електронному вигляді у хмарному сховищі – 1 громадою (0,4%);

6) застосовувалися системи управління інформацією – у 2 громадах (0,9%);

7) вводилося зберігання документів НАФ в електронному вигляді у дата-центрі – 1 громадою (0,4%);

8) встановлено комп'ютерні програми, апаратні або програмно-апаратні комплекси/засоби для оцифрування документів – 13-ма громадами (6,2%);

9) придбано системи електронного документообігу – у 10 громадах (4,7%);

10) створено комп'ютерну програму власної розробки – 1-єю громадою (0,4%).

Таким чином, за результатами дослідження слід зробити узагальнювальні висновки. Аналіз ситуації, що склалася в Україні, з оцифрування, накопичення та зберігання документів органів місцевого

самоврядування (у тому числі, документів НАФ) свідчить про відсутність не тільки матеріально-фінансових ресурсів, але й розуміння необхідності проведення відповідних робіт, що є неприпустимим в умовах воєнного стану. Систематична робота на місцевому рівні щодо оцифрування та електронного зберігання документів ані до 2014 р., ані після, не проводилася (винятки становлять окремі заходи деяких територіальних громад). Враховуючи актуальність питання та обмеженість матеріально-технічних можливостей (особливо у сільських та селищних громадах), цифровізація документальних ресурсів органів місцевого самоврядування потребує нагальної державної підтримки.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065746>

Жукова Є. О., студентка,

науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Шленьова М. Г.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Документаційне забезпечення адаптації працівників у Молодіжній раді при Харківському міському голові

Адаптація працівників в Молодіжній раді при Харківському міському голові – це процес, який допомагає новим співробітникам засвоїти корпоративну культуру та навички, необхідні для ефективної роботи в новому колективі та отримання задоволення від професійного зростання.

Молодіжна рада має особливості в роботі та організації, що можуть потребувати додаткового часу та зусиль для адаптації нових працівників. До таких особливостей можна віднести бюрократичні процедури, складну структуру управління, документообіг, законодавчі вимоги тощо.

Для успішної адаптації працівників в Молодіжній раді можуть використовуватися різні методи, такі як проведення індивідуальних інтерв'ю з новими співробітниками, залучення їх до групи адаптації та наставництво, проведення тимблдингів та навчань, які допоможуть ознайомитися з принципами роботи Молодіжної ради.

Також важливо забезпечити новим співробітникам належні умови праці та інфраструктуру, а також допомогти їм знайти місце для соціальної адаптації, яке може передбачати зустрічі з колегами за роботою, участь у соціальних та спортивних заходах.

Молодіжна рада спрямовує свою діяльність на вирішення питань у таких напрямках: залучення молоді до вирішення соціальних проблем міста та участі у реалізації програм соціального розвитку міста, сприяттні професійному зростанню молодих фахівців, підвищення активності та рівня освіченості молоді міста, участь у програмах іноземних та міжнародних громадських (неурядових) організацій, у проведенні міжнародних заходів. Тому адаптація працівників є важливою складовою у процесі розвитку консультативно-дорадчого органу, яка допомагає зберегти талановитих співробітників та забезпечити їхню продуктивність. У разі успішної адаптації працівника в Молодіжній раді можна очікувати зниження ризику втрати кадрів, збільшення рівня задоволеності працівників та підвищення їхньої продуктивності.

Для ефективної адаптації нових працівників в Молодіжній раді потрібно розробити план дій та використовувати різні документи, які сприяють організації процесу. Основними документами для адаптації працівників можуть бути такі:

- посадові інструкції – документ, який описує обов'язки та вимоги до нової посади, правила роботи, процедури, які необхідно дотримуватися;
- перелік документів для ознайомлення зі структурою Молодіжної ради та його діяльністю – це можуть бути організаційні картки, презентації, опис процесів та процедур роботи;
- програма адаптації – документ, який містить план дій з описом етапів та завдань для нового працівника на перші тижні-місяці роботи;
- розклад тренінгів та зустрічей – документ, який вказує на дати та час проведення тренінгів та зустрічей з керівництвом та колегами;
- Формуляри – документи, які дозволяють збирати необхідну інформацію про нового працівника, таку як контактні дані, освіта, досвід роботи тощо;
- оцінка адаптації – документ, який дозволяє оцінювати ефективність процесу адаптації та вносити корективи в програму адаптації для поліпшення результатів.

Отже, ці документи можуть бути розроблені на основі досвіду роботи Молодіжної ради, а також з урахуванням індивідуальних потреб та особливостей нового працівника. Розробка та використання таких документів є важливою складовою ефективною адаптації.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065762>

*Калашнікова Г. В., студентка,
науковий керівник – доцент, канд. філол. наук Коновченко О. В.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Вебсайти публічних бібліотек: вітчизняний і закордонний досвід

Публічні бібліотеки відіграють важливу роль в інформаційному просторі, забезпечуючи громадськості доступ до знань та культурних ресурсів. Однією із форм комунікації публічної бібліотеки з користувачами є її вебсайт, який має забезпечувати легкий і швидкий доступ до інформації. Розглянемо особливості організації вебсайтів публічних бібліотек в Україні та за кордоном.

Вебсайти українських публічних бібліотек зазвичай мають простий та зрозумілий дизайн, що допомагає користувачам, які взагалі, можливо, не знайомі з системою пошуку, швидко віднайти потрібну інформацію. Вебсайти часто містять інформацію про історію бібліотеки, про її каталоги, про надавані послуги. Можна також знайти інформацію про освітні програми, які надає бібліотека.

Однак, на жаль, недоліком вебсайтів українських публічних бібліотек є те, що вони не завжди прості та легкі у використанні. У деяких вебсайтів немає можливості пошуку за ключовими словами, тож користувачі змушені гортати кожен сторінку, що уповільнює пошук інформації. Актуальною проблемою вебсайтів українських публічних бібліотек також є те, що сторінки завантажуються довго або відображаються неправильно. Іноколи можна знайти незаповнені сторінки (не містять інформації) або сторінки із застарілими даними.

На відміну від вебсайтів вітчизняних публічних бібліотек, вебсайти закордонних публічних бібліотек є більш яскравими, розмаїтими та креативними. Наприклад, Нью-Йоркська публічна бібліотека має вражаючий вебсайт, що пропонує користувачам велику кількість послуг та має багатофункціональний дизайн, який з першого погляду зацікавлює та допомагає з пошуком. Є багато цікавих нюансів, що надають вебсайтам закордонним публічних бібліотек неповторності та оригінальності, чого, на жаль, бракує вебсайтам українським публічних бібліотек. Кольорове оформлення вебсайтів закордонних публічних бібліотек, наприклад Нью-

Йоркської публічної бібліотеки, більш сприятливе для очей, оформлення виглядає оптимістичніше та продуманіше.

Вебсайти закордонних публічних бібліотек, щоб зацікавити користувача, зробити його роботу приємнішою, використовують таку інтерактивну технологію, як віртуальні тури. Таку технологію пропонують і деякі вітчизняні бібліотеки, але, на жаль, в Україні дуже мало таких бібліотек. Особливо активно технологію віртуальних турів запроваджували під час пандемії COVID-19; це залишається актуальним і зараз, бо, на жаль, не кожен користувач може відвідати бібліотеку, а така новація робить це можливим.

Деякі закордонні публічні бібліотеки надають своїм користувачам можливість безкоштовно користуватись електронними книгами, аудіозаписами, фільмами, музикою на своїх вебсайтах. Таку послугу пропонують також деякі наші бібліотеки, але кількість таких бібліотек дуже мала.

Ще одною перевагою вебсайтів закордонних публічних бібліотек перед вітчизняними є те, що вони більш активно підтримують міжнародне співробітництво та обмін досвідом, а також починають впроваджувати штучний інтелект, який допоможе вебсайтам стати більш зручними для користувачів. Деякі вітчизняні бібліотеки вже починають переймати їхній досвід та запроваджують у діяльність вебсайтів штучний інтелект.

Отже, створення та удосконалення вебсайтів українських публічних бібліотек є важливим кроком, який допоможе користувачам швидко та зручно знаходити на їхніх сторінках потрібну інформацію. Вебсайти вітчизняних публічних бібліотек потрібно розвивати відповідно до закордонного досвіду, запроваджувати власні інноваційні технології, які б надавали бібліотекам конкурентоспроможності, що б мало позитивний вплив на міжнародні відносини, наприклад, збільшило би попит не лише українських користувачів, а й іноземних.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065779>

*Karpenko O. O., PhD (in Pedagogy), Associate Professor,
National aerospace university «Kharkiv Aviation Institute»*

***Advertising and PR Communications as a component of the curriculum for
bachelor's degree students majoring in Information, Library and Archival
Studies***

Advertising and PR Communications are important components of all branches of people's activities in the modern world. In this context, such discipline should be mandatory in the curriculum for bachelor's degree students majoring in Information, Library and Archival Studies as they are trained for the information work. The information work provides mastering skills in using advertising and PR Communications in realizing companies' goals as to managing people's demands and supply.

According to the curriculum for bachelor's degree students majoring in Information, Library and Archival Studies there is a mandatory course "Theory and Practice of Advertising and PR Communications" geared toward forming competencies concerning developing advertising and PR communications in the 5th semester. But the general concept about separate elements of advertising and PR communications students get within other mandatory disciplines during their learning: Theory and Practice of Documentation Science (1st semester), The Basis of Service and Communication in a Professional Area (1st semester), The Basis of Economics, Marketing and Management (2nd semester), Culturology (2nd semester), Information Culture of Professional Communication (3rd semester), the Basis of Esthetics and Industrial Design (4th semester), Multimedia technologies in the Information Activity (5th semester), Digital branched Journalism (7th semester), Presentations in the Science and Technical Branch (8th semester), etc. Separate aspects of advertising and PR communications students can also get by choosing elective courses such as Communications Skills Training, etc.

The course "Theory and Practice of Advertising and PR Communications" is designed to form a system of theoretical knowledge and applied skills for students to develop their advertising and PR communications to ensure effective communication in the academic and professional environment and achieve successful careers.

There are some objectives of the course including the study of the following:

- social impact of advertising and PR campaigns;
- advertising and PR technologies (campaign planning and research, copywriting, website design, etc.);
- creating and evaluating advertising and PR messages (advertising copywriting, etc.).

Among the expected learning outcomes are the following: to form strategies for system organization, modernization, and improving the management effectiveness of professional activities in Information, Library and Archival Studies.

The content of the course consists of two modules. Each of them consists of four themes.

The first module is devoted to theoretical and practical aspects of advertising communications and includes the following issues:

–considering the scientific apparatus of the discipline, the basic concepts of the course, its place among other sciences, and its significance for academic and professional activities. The theme of practical training within the theme is devoted to conceptual guidelines of the discipline for academic and professional activities;

- advertising impact on society, its theories, definitions, etc;
- requirements to modern advertising;
- advertising technologies for creating information products.

Within the 1st module, students can create original advertising, slogans, copywriting, and presentations by means of using modern software (Canva, Prezi, Visme, etc.).

In the 2nd theme, students can know everything about the theory and practice of PR communications including the following:

- understanding and challenges of PR communications;
- the essence of PR media and its classification
- types of PR services;
- applied aspects of using PR communications.

After studying the course, students must acquire knowledge and skills in different aspects of advertising and public relations including the essence of advertising, creative advertising techniques, principles of public relations, etc.

Students can realise practical skills they get in the course in the academic and professional environment during their practical classes and industrial practice before defending their qualification works.

Among important competencies they can get after the course students can get the following ones:

– General competence 6. Skills in the use of information and communication technologies for the implementation of professional communications for the provision of information products and services;

– Professional Competence 9. The ability to use PR and other applied social and communication technologies in the conditions of the modern information and technological infrastructure of institutions and enterprises of the information and service industry.

Besides them, students also get learning outcomes including the following ones:

– Learning Outcomes 2. Implement and use communication technologies in social systems, multimedia support of information activities, web design and web marketing technologies;

– Learning outcomes 9. Assess the possibilities of using the latest information, computer and communication technologies to improve practices in the production of information products and services.

The mandatory course “Theory and Practice of Advertising and PR Communications” allows bachelor’s degree students majoring in Information, Library and Archival Studies to master not only soft skills, which are in employers’ demands but also to realize their potential in professional careers for Ukraine’s prosperity.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065812>

Кислюк Любов, канд. наук із соц. ком., доцент

*Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Шемаєв Олександр, канд. іст. наук, студент магістратури

*Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Застосування стандартних інструментів вивчення інформаційних потреб у сфері громадського здоров'я

Одним із найважливіших чинників розвитку країни є рівень громадського здоров'я. Громадське здоров'я - сфера знань та організована діяльність суб'єктів системи громадського здоров'я щодо зміцнення здоров'я, запобігання хворобам, покращення якості та збільшення тривалості життя. В умовах кризових явищ, насамперед під час воєнного стану, в Україні спостерігається значна поширеність розладів психіки та поведінки з ускладненнями їх перебігу та з тенденцією до змін класичних форм психічних розладів, інвалідності психічно хворих людей. Тому актуальним і нагальним є інформаційне забезпечення організації охорони здоров'я та медичної науки. Для цього необхідним є вивчення інформаційних потреб.

Проблема вивчення інформаційних потреб і запитів споживачів інформації здійснюється на основі різних методів та методик, зокрема статистичних та соціологічних досліджень, аналізу інформаційних потоків, моніторингу використання інформаційних ресурсів, аналізу дискурсу тощо.

Український бібліотекознавець та документознавець М. Слободяник поділяє методи вивчення інформаційних потреб на три групи: документні (аналіз інформаційних потоків, користувацьких вимог, читацьких формулярів, бібліографічних посилань), соціологічні (анкетування, інтерв'ю, бесіди, експертні оцінки) та аналітичні (аналіз закономірностей розвитку суб'єктів інформування, професійної діяльності фахівців, сутності та характеру завдань науковців та фахівців, синтезування ситуації). Разом з тим учений підкреслює важливість комплексного підходу у виборі методів дослідження для вивчення інформаційних потреб.

Серед стандартних інструментів вивчення інформаційних потреб у сфері громадського здоров'я фахівці виділяють опитувальники, анкети,

фокус групи. Ці методи застосовують для виявлення інформаційних потреб 1) науковців, освітян та студентів, які вивчають особливості галузі громадського здоров'я та її розвитку; 2) практичних лікарів та фахівців; 3) громадян.

Варто зауважити, що опитувальники відносять до найбільш поширених діагностичних інструментів. Вони мають спрямованість на: вивчення психологічних особливостей реципієнта; стандартизацію процедур застосування та інтерпретації; зміст певної наукової концепції, теорії; відповідність критеріям розвитку; перевірку ступеня валідності та надійності.

У системі громадського здоров'я опитувальники широко використовують для оцінки якості життя людини. На міжнародному рівні найбільш поширеними є загальні опитувальники World Health Organization's Quality of Life – WHOQOL-100 (розроблений спеціалістами BOO3), SF-36 (Item Short Health Status Survey), «EuroQoL (EQ-5D)», Q-LES-Q та інші, які використовують у США, країнах Європи. В Україні їх застосовують як основу для оцінки основних складових фізичного і психічного здоров'я у пацієнтів. Опитувальник є гнучким, оскільки придатний як для самостійного заповнення хворим, так і для комп'ютерного опитування або заповнення лікарем при особистісному контакті з хворим чи під час дистанційного зв'язку.

Про результати застосування методів опитування та анкетування з метою вивчення інформаційних потреб повідомляють як фахівці інформаційно-бібліотечної справи, так і медичної галузі. Так, інформаційні потреби керівників органів і установ охорони здоров'я на основі анкетування здійснила Т. Менько. Відповідність інформаційно-бібліотечних ресурсів Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка потребам фахівців медичної галузі дослідила Г. Прохорова.

Цікаве дослідження задоволення інформаційних потреб на основі анкетування провела А. Кабанцева. Інструмент вивчення інформаційних потреб вона називає як Анкету актуального функціонування. Серед основних питань виділено такі: вплив стрес-факторів на здоров'я; потреба в інформації стосовно громадського здоров'я; джерела отримання інформації; ознаки втрати здоров'я. За результатами анкетування 254 респондентів авторка виявила, що найбільш актуальними стрес-факторами для населення є, по-перше, хвилювання про здоров'я, військово-політичну ситуацію в країні, а по-друге, економічна ситуація в

сім'ї. Заслугує на увагу той факт, що значна кількість респондентів (45,7%) мають потребу в отриманні інформації стосовно здоров'я, ефективності лікування, реабілітації, надання різних видів медичної допомоги. Серед джерел задоволення інформаційних потреб респонденти назвали соціальні мережі (68,1%); безпосереднє спілкування з близькими, друзями, колегами (61,4%); сайти, новини в Інтернет мережі (56,3%); телебачення (37%); газети, журнали (9,8%); лікарів (20,5%). Відповідно, найбільше інформації щодо громадського здоров'я отримується на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій та спілкування з близькими, друзями, колегами, що в умовах цифровізації та інтенсифікації інформаційного впливу цілком закономірно. Серед ознак погіршення соматичного здоров'я внаслідок воєнного стану в Україні найбільша кількість респондентів вказали: зниження фізичної активності, порушення сну, наявність больових відчуттів різної локалізації.

Отже, застосування стандартних інструментів вивчення інформаційних потреб у сфері громадського здоров'я, насамперед опитувальників та анкет, потребує різних підходів та акцентів. У поєднанні з іншими методами вони сприяють отриманню всебічної інформації.

До важливих інструментів вивчення інформаційних потреб варто також віднести маркетингові інструменти. Це можна обґрунтувати тим, що орієнтація на задоволення потреб споживачів є головною ознакою маркетингу. Маркетинговий інструментарій можна застосовувати до всіх інформаційних послуг, якість яких впливає на задоволення інформаційних потреб користувачів. Застосування маркетингових інструментів, насамперед моніторингу інформаційних запитів та методів включеного спостереження, дозволяє вивчити потенційне середовище інформаційного впливу та визначити пріоритетні напрямки розвитку інформаційного забезпечення сфери громадського здоров'я.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065820>

*Коновченко О. В., канд. філол. наук, доцент
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Резюме і CV: особливості використання за кордоном

До основних документів, які за кордоном подають під час працевлаштування та вступу на навчання, а також для отримання грантів і стипендій, належать резюме (Resume) і Curriculum vitae (CV). Обидва документи містять інформацію про освіту, досвід роботи, професійні навички, інтереси та мотивацію претендента на посаду/вступ/грант. Однак між резюме і CV є відмінності, які має враховувати той, хто має намір працевлаштуватися в закордонну компанію, вступити до закордонного вишу або взяти участь у міжнародному конкурсі для отримання гранту чи стипендії. Адже в деяких країнах, наприклад США, сплутати ці два документи буде помилкою, що призведе до автоматичного відсіювання кандидата. Розглянемо особливості використання цих документів за кордоном.

Резюме (франц. *résumé* – стислий виклад) – це документ, що містить стисло інформацію про професійний досвід, освіту та ключові навички претендента на посаду. Для цього документа характерні такі особливості:

- резюме використовують для працевлаштування представники більшості професій;
- резюме адаптують під конкретну вакансію, наводячи лише актуальну, релевантну, тобто відповідну конкретній позиції інформацію;
- резюме – невеликий за обсягом документ: займає від однієї до двох сторінок формату А4. Причому перевищувати зазначений обсяг – великий мінус для претендента;
- резюме може мати різну структуру, що залежить від професійного досвіду та мети претендента на посаду, – для цього інформацію в резюме викладають в одному із форматів: хронологічному, функціональному чи комбінованому.

Curriculum Vitae, або CV (лат. Curriculum Vitae – життєвий шлях), – документ, що містить детальну інформацію про освіту, кар'єру, публікації, нагороди, відзнаки, волонтерський досвід та інші важливі досягнення претендента на посаду/позицію. Для цього документа характерні такі особливості:

– CV використовують для працевлаштування представники професій, що пов'язані з академічною та науковою сферою (наприклад, викладачі, науковці, фахівці медичної сфери, журналісти, письменники). Крім того, цей документ складають для вступу на навчання й отримання грантів та стипендій;

– CV не змінюють під конкретну вакансію/позицію, до нього лише додають нову інформацію;

– CV – значний за обсягом документ: може займати більше ніж дві сторінки формату А4 – до десяти сторінок, і навіть більше. Це зумовлено тим, що CV охоплює всю кар'єру; до нього можуть включати навіть уривки робіт, цілі тексти або опис майбутніх досліджень претендента;

– CV має хронологічну структуру, тобто єдиний формат викладу інформації в цьому документі – порядок зворотної хронології.

Варто звернути увагу на терміни, які вживають за кордоном, щоб позначати документи, що містять інформацію про освіту, досвід роботи, професійні навички, інтереси та мотивацію претендента на посаду/вступ/грант. Це особливо важливо з огляду на практику в Україні, де переважає термін «резюме», яким позначають обидва описані вище поняття.

У країнах Європи, в Австралії, Новій Зеландії, Індії, Південній Африці найпоширенішим є термін «CV», яким позначають поняття «резюме», а сам термін «резюме» майже не використовують. У США та Канаді уживають обидва терміни – і «CV», і «резюме», що позначають цілковито різні документи. Тому, щоб не припуститися помилки у виборі виду документа, претендентам на посаду/вступ/грант слід звертати увагу на вимоги до формату документа, які є в описі вакансії/пропозиції; якщо ж конкретних вимог немає – рекомендують спочатку надсилати резюме, а якщо попросять розширену версію – надсилати CV.

Отже, резюме і CV – різні документи, які за кордоном складають з різною метою та для різних ситуацій. Відповідно, вони мають різний зміст, структуру та обсяг. Це мають враховувати студенти і випускники українських вишів, які подаються на міжнародні конкурси отримання грантів/стипендій або працевлаштовуються в закордонні компанії.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065824>

Корніюк О. О., студентка,

науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Зозуля Н. Ю.

Національний транспортний університет

Культура електронного документообігу інформаційних установ

Гарантією успішної роботи інформаційної установи завжди є культура роботи з документами, що забезпечується ефективною діяльністю її управлінських працівників. Але для якісного виконання своїх обов'язків менеджерами вчорашні методи обробки інформації вже не є найкращими. Сьогодні працівнику інформаційної установи необхідно мати доступ до інформаційних ресурсів і скоротити часові витрати на розв'язання своїх професійних завдань.

Електронний документообіг – високотехнологічний і прогресивний підхід до суттєвого підвищення корпоративної культури організацій різних рівнів. Відсутність необхідності вручну розмножувати документи, відслідковувати переміщення паперових документів всередині організації, контролювати порядок передання конфіденційної інформації суттєво знижує трудовитрати діловодів, підвищує рівень їхньої інформаційної культури. Наскрізний автоматичний контроль виконання на всіх етапах роботи з документами кардинально підвищує якість роботи виконавців, робить терміни підготовки документів більш прогнозованими і керованими.

Спільне використання систем електронного діловодства і сховищ інформації дозволяє працівнику інформаційної установи систематизувати й поєднувати інформацію, що полегшує її аналіз і складання звітів. Для пошуку прихованих закономірностей у великих масивах даних можна ухвалювати більш ефективні рішення і дії, що базується на відповідних технологіях діставання інформації з даних (data mining techniques).

Усе це можливо тільки в системі управління, побудованій на основі цілком впровадженого електронного документообігу. Інформаційні безпаперові технології полегшують процес управління знаннями. Вони створюють основу рішень, що забезпечують автоматизований і централізований обмін знаннями і дістають лише необхідну інформацію з усіх доступних джерел.

Системи електронного діловодства та документообігу можуть сприяти створенню нової організаційної культури в організаціях, зробивши роботу

менеджерів різних рівнів більш легкою, цікавою і значимою. Інформаційні технології дозволяють менеджерам працювати не тільки над виконанням внутрішньоорганізаційних завдань, але і спільними зусиллями вирішувати більш широкий спектр проблем взаємодії із зовнішніми суб'єктами.

Саме тому ефективність управління працівника інформаційної установи не в останню чергу залежить від коректного вирішення завдань оперативного і якісного формування електронних документів, контролю їх виконання, а також продуманої організації їх збереження, пошуку і використання.

Потреба в підвищенні рівня інформаційної культури, ефективному керуванні документами, насамперед електронними, і привела до створення систем електронного документообігу (СЕД), яким і присвячене наше дослідження.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065831>

Кудлай В. О.

канд. наук із соц. ком., завідувач кафедри інформаційної діяльності

Маріупольський державний університет

Організація керування документаційними процесами в цифровій громаді

В умовах повномасштабного вторгнення російської федерації та наслідків окупації територій, руйнування інфраструктури, дії, спрямовані на цифровізацію громад в Україні, набули особливого сенсу. Розбудова цифрових громад та впровадження інструментів електронного документообігу сприяє відновленню та відбудові кожного населеного пункту та кожної громади. Безумовно, стала децентралізація влади робить громади центром процесів ухвалення рішень у сфері публічного управління та відповідного документаційного супроводу.

Для забезпечення ефективного керування документаційними процесами в цифровій громаді доцільно визначити потреби в документації, тобто встановити, яка документація є необхідною для забезпечення документної комунікації в громаді, зокрема специфічна документація для цифрового формату взаємодії в громаді, щоб забезпечити ефективну роботу адміністративного апарату представницького органу громади. Наступним кроком є визначення адекватної електронної системи керування документацією. Для цього можна використовувати системи електронного документообігу (надалі СЕД), централізовану систему зберігання документів, автоматизацію процесів документообігу. Ця система повинна мати високий рівень безпеки та конфіденційності даних. Серед СЕД на сьогодні найбільш авторитетною системою вважають систему електронного документообігу АСКОД. Така система дозволить ефективно керувати документами в цифровому форматі та взаємодіяти в онлайн-режимі як з іншими органами державної влади, так і з усіма іншими стейкхолдерами, дотичними до громади.

Важливо розробити політику документообігу (інструкції з діловодства) з урахуванням потреб цифрової громади. Необхідно розробити політику, що визначає, яким чином організація буде керувати електронними документами, які будуть міститися в СЕД, яких правил зберігання слід дотримуватись, які процеси документообігу мають бути автоматизовані, яких процедур слід дотримуватись тощо. Така політика має узгоджуватися з вимогами законів України «Про електронні

документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», постанови Кабінету міністрів України № 55 від 17.01.2018 «Деякі питання документування управлінської діяльності».

Для реалізації організації керування електронною документацією обов'язково розробляється план, що визначає, які документи слід створити, щоб забезпечити ефективну роботу адміністрації в громаді, а також які процедури слід виконати для створення цих документів в електронному форматі.

Не менш важливо провести навчання співробітників для забезпечення ефективного керування документаційними процесами, зокрема стосовно розуміння політики електронного документообігу, навчити їх користуватись СЕД та процедурами, яких слід дотримуватися в цифровому форматі комунікації.

Проведення безперервного моніторингу та періодичного оновлення політики електронного документообігу, що є невід'ємною умовою для забезпечення ефективного керування документаційними процесами.

Значним проривом для розвитку цифрових громад є всеосяжне запровадження можливості користуватися електронним підписом, що дозволяє зменшити час, необхідний для підписання документів, зокрема для представників громад у вимушеному переміщенні.

Важливим фактором забезпечення ефективної організації керування документаційними процесами в цифровій громаді є підготовка фахових кадрів за відповідним профілем. Маріупольський державний університет як заклад вищої освіти, що за стратегічним баченням спрямовує значні ресурси на розвиток маріупольської громади та всеосяжно впроваджує цифрові технології в організації освітньої та адміністративної діяльності, має унікальні можливості підготовки фахівців-документознавців для цифрової громади другого (магістерського) рівня вищої освіти. Сфера практичної роботи з розбудови документних комунікацій у цифровій громаді, впровадження систем електронного документообігу в Україні перебуває на стадії активного розвитку. На ринку активно впроваджуються інноваційні продукти з підтримки систем керування документаційними процесами у світлі введення в дію національних стандартів серії ДСТУ ISO 30300 та реалізації основних завдань уряду України у сфері електронної демократії та електронного урядування, що покладені на Міністерство цифрової трансформації України, яке сприяє формуванню та реалізації державної політики у сфері цифровізації, розвитку електронної демократії та електронного урядування; впровадження національних електронних

інформаційних ресурсів та забезпечення їх інтеперабельності; зниження цифрового розриву, у тому числі фахівців документознавчого спрямування. Після початку повномасштабної війни спостерігається збільшення дефіциту діловодних та архівних кадрів в органах державної влади та місцевого самоврядування. Громади сьогодні потребують відповідних фахівців з підтримки документних комунікацій в електронній формі. Запит органів державної влади та місцевого самоврядування на посади секретарів, діловодів, архівістів, керівників служб діловодства, відділів кадрів та інформаційно-аналітичних центрів залишається традиційно високим. Як наслідок, виникає потреба в кадровому забезпеченні документознавцями як нових, так і функціонуючих закладів. У Київській області підготовка у тимчасово переміщеному Маріупольському державному університеті магістрів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» за освітньо-професійною програмою «Керування документаційними процесами та розвиток цифрової громади» не має аналогів.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065840>

*Куц В. В., студент,
науковий керівник – канд. із соц. ком., доцент Кислюк Л. В.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Роль документаційного забезпечення в академічній доброчесності

Роль документаційного забезпечення в академічній доброчесності полягає в забезпеченні прозорості, об'єктивності та достовірності академічних досліджень, навчання та оцінювання. Документаційне забезпечення включає в себе всі види документів, які пов'язані з академічною діяльністю, такі як наукові статті, книги, кваліфікаційні роботи, звіти про дослідження, рецензії, академічні програми, офіційні протоколи, лабораторні записи та ін.

Однією з основних функцій документаційного забезпечення є збереження і передання знань. Чітко документована інформація дозволяє відстежувати процеси та результати досліджень, розробок та навчання. Це забезпечує відкритість та перевірку даних, дозволяючи іншим дослідникам або студентам повторити експерименти, перевірити результати та переконатися в достовірності отриманих висновків.

Документаційне забезпечення також сприяє академічній чесноті, оскільки воно дозволяє виявити плагіат, недоброчесне цитування або спроби фальсифікації даних. Коли всі джерела, використані в академічній роботі, правильно документовані і зазначені, стає легше виявити будь-які порушення наукової чесності. Це сприяє збереженню інтелектуальної власності, високим стандартам етики та відповідальності.

Крім того, документаційне забезпечення є підґрунтям для оцінки наукових досягнень та академічних досягнень. При оцінці наукових робіт або заявок на гранти документовані дані є основою для ухвалення об'єктивних рішень. Добре оформлені документи дозволяють експертам оцінити науковий внесок, оригінальність та якість дослідження.

Документи, які забезпечують академічну доброчесність, включають:

– *кодекси етики*. Багато університетів та наукових організацій мають свої кодекси етики, які визначають стандарти академічної доброчесності. Ці кодекси можуть містити правила щодо плагіату, обману, зловживання даними та інші недопустимі дії;

– *положення про публікації*. Багато наукових журналів та конференцій мають свої положення про публікації, у яких визначено стандарти наукової чесності. Ці положення можуть включати вимоги до авторських прав, заяви про конфлікт інтересів, перевірки оригінальності та інші аспекти академічної доброчесності;

– *формаційні листи*. У деяких випадках наукові співробітники мають надсилати формаційні листи, де вони повідомляють про джерела, які вони використали для своїх досліджень або публікацій. Це допомагає переконатися, що автор не використав результатів чужих досліджень без належного дозволу;

– *авторські декларації*. Деякі наукові журнали вимагають від авторів подавати авторські декларації, де вони зазначають свою участь у дослідженні, внесок кожного автора, заяву про відсутність конфлікту інтересів тощо. Це сприяє прозорості та встановленню відповідальності за результати досліджень;

– *антиплагіатні програми*. Заклади освіти та наукові організації можуть використовувати спеціальні антиплагіатні програми для перевірки оригінальності наукових текстів. Ці програми порівнюють поданий текст з іншими джерелами, щоб виявити можливий плагіат.

Ці документи та практики сприяють забезпеченню академічної доброчесності, підвищенню якості наукових досліджень і публікацій, а також збереженню довіри до наукової спільноти.

Отже, документаційне забезпечення в академічній доброчесності відіграє важливу роль у забезпеченні прозорості, достовірності та відкритості в академічному середовищі. Воно допомагає зберегти і передати знання, виявляти порушення наукової чесності та забезпечує об'єктивну оцінку наукових досягнень.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065853>

*Лебідь Д. Д., студентка,
науковий керівник – старший викладач Телюпа О. В.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

**Організаційні документи в діяльності кадрової служби ТОВ
«Дніпровський трубний завод, м. Павлоград»**

Значення організаційних документів в діяльності кадрової служби промислового підприємства є надзвичайно актуальним і важливим. Кадрова служба виконує ключову роль у керуванні персоналом підприємства, забезпечуючи правильний підбір, розстановку, навчання, мотивацію та розвиток працівників. Для ефективної роботи кадрової служби необхідна належна організація документаційного забезпечення, зокрема важливу роль відіграють організаційні документи, які допомагають забезпечити системність, ефективність та правомірність процесів у сфері управління персоналом.

Організаційні документи є необхідною складовою діяльності кадрової служби промислових підприємств, у тому числі й Дніпровського трубного заводу.

До організаційних документів кадрової служби підприємства належать положення про відділ кадрів, штатний розпис, посадові інструкції, положення про оплату праці тощо.

Положення – нормативно-правовий акт, що визначає основні правила організації та діяльності державних органів, структурних підрозділів органу, а також установ, організацій і підприємств, що їм підпорядковуються, тимчасово створюваних комісій, груп, бюро.

У положенні про відділ кадрів Дніпровського трубного заводу зазначено, що відділ кадрів є самостійним структурним підрозділом апарату управління, створюється й ліквідується за рішенням директора ТОВ «Дніпровський трубний завод». Відділ кадрів у своїй роботі керується чинним законодавством України про працю, наказами й розпорядженнями директора ТОВ «Дніпровський трубний завод» та цим Положенням.

Крім цього, на підприємстві наявний штатний розпис. Штатний розпис – документ, що визначає структуру штатного складу працівників підприємства ТОВ «Дніпровський трубний завод», чисельність персоналу й оклади для кожної посади. Посади працівників та фонд оплати праці

керівник затверджує в штатному розписі. Саме цей документ регламентує штат установи.

Посадові інструкції – це обов'язкові для всіх підприємств з найманими працівниками правові документи, у яких зазначено всі конкретні права, обов'язки, повноваження, завдання, коло й ступінь відповідальності, кваліфікацію й статус працівника для забезпечення всіх умов для продуктивної праці. Типові посадові інструкції складає відділ кадрів або керівник відділу не для кожного окремого працівника, а один раз для тих професій або посад, які записані в штатному розкладі підприємства.

Зокрема, на ТОВ «Дніпровський трубний завод» існує посадова інструкція секретаря (відповідального за вхідну документацію), у якій зазначено, що діловод, відповідальний за вхідну кореспонденцію, належить до категорії технічних виконавців. На посаду діловода, відповідального за вхідну кореспонденцію, призначається особа, яка має початкову професійну освіту без пред'явлення вимог до стажу роботи або середню (повну) загальну освіту та спеціальну підготовку за встановленою програмою без пред'явлення вимог до стажу роботи.

Отже, організаційні документи відіграють важливу роль в забезпеченні діяльності кадрової служби ТОВ «Дніпровський трубний завод», визначаючи структуру, завдання та функції відділу кадрів, посадові обов'язки його працівників. Вони допомагають забезпечити ефективність процесів у сфері управління персоналом.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065865>

*Малярчук Б. С., студентка,
науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Зозуля Н. Ю.*

Національний транспортний університет

***Використання цифрових технологій у зберіганні культурної спадщини
України та збільшенні доступу до неї***

Культурна спадщина є надбанням всього людства, свідченням культурної багатоманітності світу, а також зв'язком людських поколінь. Саме в культурних цінностях зазвичай втілюються людська ідентичність та гідність. Культурні цінності України як матеріальні об'єкти є свідченням історичного становлення українського народу, української нації, є частиною світової культурної спадщини, а отже, безумовно підлягають збереженню і захисту від знищення чи пошкодження. Саме тому питання використання цифрових технологій у зберіганні та збільшенні доступу до культурної спадщини є дуже актуальним у наш час, під час війни, коли є велика загроза пошкодження, знищення чи викрадення ворогом значущих артефактів.

За словами Влади Литовченко, директорки КЗ КОР «Вишгородський історико-культурний заповідник»: «З моменту російської інвазії в Україну, як мінімум, 500 культурних об'єктів, за даними МКІП, було знищено або пошкоджено. ЗМІ поширюють інформацію про те, що росія викрадає музейні експонати з окупованих нею територій на Півдні України. Також слід не забувати про окуповану росією територію АР Крим, де окупанти здійснюють вивезення артефактів, чисельні несанкціоновані археологічні розкопки, знахідки яких вивозять до росії або продають на чорному ринку, неналежно доглядають за об'єктом культурної спадщини ЮНЕСКО Херсонесом Таврійським». І таких прикладів насправді безліч.

Тож з перших днів повномасштабної війни з'явилося дуже багато проєктів та різноманітних ініціатив для запобігання повної втрати культурних цінностей України та з метою збереження її культурної спадщини. Наприклад, навколо багатьох пам'ятників у Києві, Львові, Одесі та інших містах зводили захисні конструкції з мішків із піском чи чимось подібним. Вітражі київського фунікулера закривали спеціальними щитами, гроші на які волонтери зібрали усього за два дні.

Одним із способів збереження культурної спадщини України також є її цифровізація, тобто збереження культурних цінностей з використанням

цифрових технологій. Наразі існує досить багато проєктів, що працюють у цьому напрямку. Нижче наведемо деякі з них та більш детально розглянемо їхню діяльність.

Міжнародний проєкт «Врятувати українську спадщину онлайн». У цьому проєкті тисячі програмістів, фахівців з архівування чи просто комп'ютерників-аматорів архівують об'єкти культурної спадщини України у цифровому вигляді. Деякі таким чином заархівовані пам'ятки вже можна переглянути на електронному ресурсі SUCHO (<https://www.sucho.org/>). Сам електронний ресурс SUCHO (Save Ukrainian Cultural Heritage Online) – це ініціатива понад 1500 міжнародних волонтерів, які співпрацюють онлайн, щоб оцифрувати та зберегти українську культурну спадщину. З початку вторгнення SUCHO заархівував понад 5000 вебсайтів і 50 ТБ даних українських культурних установ. Вебсайти варіюються від національних архівів до місцевих музеїв, від 3D-турів церквами до центрів дитячої творчості. Зараз SUCHO переходить до нової фази проєкту, яка визначається трьома цілями: Curate, Donate, Educate. SUCHO координуватиме доставку обладнання для оцифрування, демонструватиме українську культуру в Інтернеті та організовуватиме навчання методам оцифрування для українських працівників культури.

Проєкт «Поранена культура». Його мета – зафіксувати руйнування культурних об'єктів, тобто зафіксувати злочини, вчинені окупантами проти української культури. Ольга Гончар, директорка Меморіального музею тоталітарних режимів «Територія Терору», координаторка у «Музейному кризовому центрі» розповіла про цей проєкт так: «Наші музейники зберігають фонди, щоби музеї пережили війну і мали можливість відновитися. Тому і є цей проєкт «Поранена культура». Ми записуватимемо історії музейних працівників та максимально використовуватимемо при цьому технології віртуальної реальності, щоби показати всьому світові, як це – бути музейником в Україні у війні росії проти України». Розповіді музейних працівників можна буде переглянути в YouTube або почитати. Завдяки використанню VR-шоломів можна буде відвідати зруйнований музей. Це буде своєрідна оглядова екскурсія, яка повинна передати масштаби музею та його руйнації. Першим таким об'єктом став Охтирський музей на Сумщині.

Проєкт «Дуже Цифрові Резиденції». Серед ініціаторів резиденцій була одеська громадська організація Pixelated Realities. Вони зберігають культурні об'єкти України інноваційними способами. Креативні команди українських дизайнерів, інженерів і розробників створюють тривимірні

моделі, проєкції, сканують будівлі та проєктують цифрові паспорти і навіть організують фестивалі, де процес трансформації культурної спадщини відбувається у реальному часі. Уперше в Україні повний цикл цифрового виробництва застосували на «Дуже Цифрових Резиденціях» – проєкті, що розпочався наприкінці липня в Харкові та Одесі, мистецькі практики у сфері переосмислення культурної спадщини, цифрової скульптури та медіарту. Під час резиденції були створені скульптури та виставки. Також одним з цікавих прикладів цифровізації культурної спадщини в цьому проєкті є музей Сікорського в Києві у віртуальній реальності. Музей створено на базі Сікорського у Києві. Зараз він в аварійному стані, тому спочатку музей буде віртуальним, а в майбутньому його відкриють в офлайн-форматі. Наразі за допомогою дронів та лазерного сканування відцифровано будинок, створено перші моделі просторів для музейної вебплатформи. У Museum Sikorsky можна буде побачити піонерів авіації та їхні винаходи, потрапити в кабіну «Іллі Муромця», пройти київськими та заокеанськими шляхами Ігоря Сікорського, відкрити за дверима цифрового світу інші музейні простори, що приєднуються до проєкту, а ще самому змоделювати авіаконструкції та навчитися повітряному бою і пілотуванню в космосі.

Грантова програма «Культурна спадщина» на 2023 рік. Її запустили Український культурний фонд і Український інститут національної пам'яті на підтримку досліджень історико-культурної спадщини. Мета програми – підтримати проєкти, спрямовані на дослідження, збереження, відновлення, захист та популяризацію української культурної спадщини, що надалі сприятиме зміцненню сучасної української ідентичності та формуванню спільних цінностей українського суспільства. У рамках конкурсної програми «Культурна спадщина» запропоновано наступні лоти: «Диджиталізація»; «Кроссекторальні проєкти зі збереження культурної спадщини»; «Дослідження історико-культурної спадщини України». Загальний бюджет програми на 2023 рік складає 35 млн грн.

Отже, цифрові методи роботи з культурною спадщиною – це можливість для талановитих експертів та початківців відкрити нові горизонти та опрацьовувати соціально важливі теми.

Збереження пам'яток було актуальним і до російсько-української війни, адже завжди існує загроза знищення чи пошкодження, як-от пожежа, повінь, посилення техногенного впливу на довкілля, викрадення тощо. Крім того, сусідство з країною-агресоркою змушує грати на випередження і подбати заздалегідь про оцифрування і збереження

культурного фонду країни. Зараз, під час повномасштабної війни росії проти України, це питання особливо на часі. Якщо росія влучає ракетою по історичній будівлі, ми можемо безповоротно втратити знання про те, який вигляд вона мала, як і з чого була зроблена; якщо влучає у галерею чи музей – можна втратити фонди. Також є загроза знищення історичних архівів. Збереження цифрової культурної спадщини – це процес, який ніколи не закінчується. Адже з часом може змінитися сам об'єкт оцифрування, його стан або наше уявлення про нього, що впливає на описовість даних. Тому будь-яка нова інформація має бути зафіксована в цифровій формі. Проектів з оцифрування культурної спадщини України існує дуже і дуже багато на сьогодні і кожен може допомогти тим чи іншим способом цьому процесу: своїми знаннями, донатами, поширенням інформації про ці проекти тощо.

Росія системно намагається знищувати все українське. А тому захист культурної спадщини, у тому числі цифрової, – один із фронтів боротьби проти російської агресії.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065908>

*Мандрона А. В., студентка,
науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Карпенко О. О.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
**Організація електронного документообігу у виконавчих органах
Рогатинської міської ради***

Швидкий розвиток і глобальне впровадження новітніх інформаційних технологій, зміцнення інформаційних зв'язків створили умови, коли життя людини майже неможливо уявити без мобільного телефона, телевізора, комп'ютера та Інтернету. Розвиток суспільних відносин став загальною вимогою розвитку, удосконалення та оновлення української правової бази, створення спеціальних правових норм і правил регулювання сфери інформаційно-правових відносин. Ефективність державного управління в сучасних умовах значною мірою полягає у вирішенні проблеми швидкого створення електронних документів, контролю над організацією їх виконання, зберігання, пошуку та використання. Це актуалізує проблему організації електронного документообігу у виконавчих органах влади, зокрема Рогатинської міської ради.

Документообіг у державі – це система, яка втілює в собі процес збирання, перетворення та зберігання інформації, а також процес управління: підготовки та ухвалення рішень, контролю над їх виконанням. Сучасна концепція «електронного уряду» є ефективним засобом надання та отримання інформації фізичних та юридичних осіб, сприяючи таким чином прозорості та ефективності діяльності влади. Проблеми автоматизації електронного документообігу, передусім у центральних органах державної влади, висвітлювали такі науковці, як О. В. Лаба, В. О. Заводянський, О. В. Матвієнко та ін. Проблематику класифікування систем автоматизації діловодства та електронного документообігу досліджували Г. Г. Асєєв, С. Ю. Асєєв, А. Л. Маньковський, С. Сельченкова, Г. Перехрест, Є. В. Злобін, М. Ю. Острогорський та ін.

Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначив основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів. Законом встановлено, що електронний документообіг – це сукупність процесів створення, оброблення, редагування, передавання, одержання,

зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та, у разі необхідності, з підтвердженням факту одержання таких документів. Однак закон також встановлює певні обмеження щодо використання електронних документів як оригіналів. Зокрема, оригінал свідоцтва про право на спадщину не може бути сформований в електронному вигляді, інший документ, відповідно до закону, може бути створений лише в одному примірнику.

Техніко-технологічне забезпечення електронного документообігу у виконавчих органах Рогатинської міської ради забезпечується через застосування програмного забезпечення електронного документообігу «Загальне діловодство». Система електронного документообігу «Загальне діловодство» – це організаційно-технічна система, яка забезпечує процес створення, управління доступом та розповсюдження електронних документів у комп'ютерній мережі, а також контролює документообіг в організації. Завдяки цьому електронний документообіг у виконавчих органах Рогатинської міської ради значно підвищує ефективність роботи та скорочує час, що витрачається на вирішення проблем, пов'язаних з діяльністю органів влади.

Таким чином, електронний документообіг у виконавчих органах Рогатинської міської ради – це низка процесів, які передбачають створення, оброблення, редагування, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, що супроводжуються перевіркою цілісності та, за необхідності, підтвердженням одержання документа.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065955>

*Нікуленко С. В., студентка,
науковий керівник – канд. із соц. ком., доц. Кислюк Л. В.
Національний аерокосмічний університет М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Керування документацією в сфері захисту навколишнього середовища

Керування документаційним забезпеченням у сфері охорони навколишнього середовища передбачає систематичне створення, організацію, ведення та контроль різноманітних видів екологічних документів.

Ефективна система управління документацією забезпечує структуровану основу для збору, зберігання, пошуку та оновлення екологічних документів. Це допомагає оптимізувати процеси, покращити доступність інформації, полегшити прийняття рішень і забезпечити точність і надійність екологічних даних.

Екологічні норми стають дедалі суворішими, і підприємствам необхідно забезпечити відповідність, щоб уникнути юридичних санкцій, шкоди репутації та збоїв у роботі. Дослідження управління документацією можуть допомогти визначити найкращі практики та переконатися, що організації мають необхідну документацію для виконання нормативних вимог.

Охорона навколишнього середовища на підприємстві означає впровадження практик і стратегій, спрямованих на мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище та сприяння сталим практикам. Це передбачає розгляд екологічних аспектів і наслідків ділової діяльності, продуктів і послуг, а також ужиття активних заходів для зменшення споживання ресурсів, утворення відходів, забруднення та викидів вуглецю.

Для забезпечення ефективного захисту навколишнього середовища на підприємстві в Україні вирішальну роль відіграють різноманітні документи, які визначають політику, процедури та вказівки щодо сталої практики.

Перелік важливих документів та заходів, необхідних для охорони навколишнього середовища на підприємстві в Україні:

- ***екологічна політика*** встановлює зобов'язання організації щодо захисту навколишнього середовища та окреслює її цілі та завдання;

- **оцінка впливу на навколишнє середовище** – це документ, необхідний для певної діяльності чи проектів, які можуть мати значний вплив на навколишнє середовище;
- **посібник із системи управління навколишнім середовищем** містить вичерпний огляд системи управління навколишнім середовищем організації;
- **план поводження з відходами** описує, як підприємство буде поводитися з відходами, які утворюються під час його діяльності, і утилізувати їх;
- **план моніторингу навколишнього середовища** визначає процедури та протоколи для моніторингу та оцінки параметрів навколишнього середовища, таких як якість повітря, якість води, рівні шуму та викиди;
- **план готовності до надзвичайних ситуацій і реагування** містить процедури та заходи для врегулювання надзвичайних екологічних ситуацій, таких як розливи, витіки або стихійні лиха;
- **програма навчання та підвищення обізнаності щодо навколишнього середовища** гарантує, що працівники ознайомлені з проблемами навколишнього середовища, правилами та екологічними методами;
- **записи екологічної відповідності** включають документацію, пов'язану з дозволами, ліцензіями, інспекціями та аудитами, що проводяться регуляторними органами;
- **звіти про сталий розвиток** містять вичерпний огляд екологічних показників підприємства, ініціатив і досягнень.

Дослідження управління документацією в галузі охорони навколишнього середовища можуть сприяти обміну знаннями та співпраці між підприємствами, галузевими асоціаціями та регуляторними органами. Це може сприяти обміну найкращими практиками, отриманими уроками та інноваційними підходами до управління документацією, що в кінцевому підсумку принесе користь ширшій спільноті захисту довкілля.

Отже, ефективне управління документацією у сфері охорони навколишнього середовища має вирішальне значення для підприємств, щоб забезпечити дотримання екологічних норм, мінімізувати екологічні ризики та продемонструвати свою прихильність екологічним практикам.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065989>

Палеха Ю. І.,

професор кафедри інформаційно-аналітичної діяльності та інформаційної безпеки Національного транспортного університету, професор, кандидат історичних наук, Україна

Карпенко Олена Олексіївна

доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», доцент, кандидат педагогічних наук, Україна

Специфіка структури документознавства в сучасному інформаційному просторі

Трансформаційні процеси в сучасному інформаційному просторі потребують удосконалення всіх сфер діяльності людини, зокрема наукової. У цьому контексті актуальності набуває проблема визначення структури документознавства як узагальнювальної науки про документи та документно-комунікаційну діяльність, зважаючи на диверсифікацію поглядів на цю проблему серед науковців, зокрема В. В. Бездрабко, С. Г. Кулешова, Н. М. Кушнарєнко, Г. М. Швецової-Водки, М. С. Слободяника.

Специфіка сучасного документознавства полягає в єдності розглядання традиційного та електронного (технотронного) документознавства, що є логічним результатом його еволюції. При цьому документознавство передбачає вивчення теоретичних основ документа та документно-комунікаційної діяльності (теоретичне документознавство), історії документа та документно-комунікаційної діяльності (історичне документознавство), а також прикладних аспектів організації роботи з документами в межах управлінського та галузевого документознавства.

Управлінське документознавство концентрує увагу на системах управлінської документації (організаційно-розпорядча, первинно-облікова, звітно-статистична та ін.), які є складовою будь-якої установи, а галузеве – на документації певних галузей і/або сфер діяльності, зокрема: галузі науки та освіти, військової сфери, культури, торгівлі, транспорту, сфери медицини, праводілової, банківської, а також інших галузей і сфер діяльності. При цьому система документації кожної галузі, чи в більш широкому розумінні сфери, визначається функціями й

специфікою діяльності організацій, підприємств та установ, що входять до її складу.

Система документування певної сфери діяльності визначає видовий склад та усталену форму галузевої системи документації. До блоків галузевої системи документації відносять, на нашу думку, такі:

– соціально-політичний: законодавчо-нормативної сфери, сфери державного управління, галузі науки та освіти, військово-оборонної сфери, сфери внутрішньої безпеки, сфери екологічної безпеки, галузі культури і спорту, сфери охорони здоров'я і туризму, релігійної сфери, зовнішньо-політичної сфери;

– господарський: виробничої сфери (будівельної, машинобудівної, аерокосмічної, транспортної галузі й систем зв'язку, енергетичної, видобувної промисловості, металургійної, нафтохімічної, аграрної, харчової, галузі виробництва товарів, галузі ІТ) та невиробничої сфери (торгівельної, митної, житлово-експлуатаційної, з фіксації об'єктів природного середовища);

– фінансовий: банківської сфери, сфери кредитних установ і ломбардів, податкової та страхової сфер;

– праводіловий блок: судової, адміністративно-правової, кримінально-процесуальної, цивільно-процесуальної, нотаріальної, цивільно-реєстраційної, патентної сфер та сфери інтелектуальної власності. При цьому праводілову сферу розглядаємо в межах застосування правових норм у ділових відносинах.

Слід зважати й на функціональні підрозділи суб'єкту господарювання, завдяки яким документація, що відображає його діяльність, є функціональною: управлінською, бухгалтерською, фінансовою, кадровою тощо, а приналежність установи до певної галузі або сфери господарювання відбивається на галузевій (господарчій) документації, яку інколи йменують основною або профільною документацією суб'єкта господарювання.

До функціональної системи документації установи можна віднести такі блоки:

– управлінський: організаційно-розпорядча, первино-облікова, звітно-статистична документації, документація інформаційних систем;

– економічний: фінансова, бухгалтерсько-облікова, кошторисно-договірні, документація з праці й зарплати;

- соціальної документації: документація по роботі з персоналом, документація Пенсійного фонду, документація з соціальних питань, режимно-секретна або таємна документація;
- нормативно-правовий: документація з діловодства, з техніки безпеки, з протипожежної безпеки, з виробничої санітарії.

Галузева або профільна документація установи є також функціональною через реалізацію функцій щодо життєдіяльності суб'єкта господарювання, тому її частина також може бути уніфікована профільним міністерством або відомством.

Отже, запропонована вище структура документознавства відбиває рівень розвитку кожного з її складників, а також результати наукових досліджень у тій чи іншій галузі. Саме це у свою чергу відбиває специфіку галузевих потоків, масивів, структуру та зміст інформаційних потреб користувачів як об'єктивних передумов формування галузевого документознавства, що є перспективою наших подальших досліджень.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066005>

*Петрушинська І. О., студентка,
науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Парафійник Н. І.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Сучасний стан та проблеми розвитку інформаційно-аналітичної діяльності в Україні

Активний розвиток інформаційно-аналітичної діяльності (ІАД) у державних і комерційних установах України набув ознак однієї з істотних тенденцій останнього часу. Актуальність ІАД у наш час зумовлена певними безперечними факторами: з одного боку, – це демократизація українського суспільства, розвиток ринкових відносин і підприємницької діяльності, а з іншого, – пов'язане з ними підвищення значимості інтелектуальної складової при прийнятті рішень в управлінській та інших сферах суспільного життя, а також зростаючий потік інформації, необхідний для прийняття управлінських рішень і здійснення інших видів суспільної діяльності.

На сьогодні інформація набуває одного з визначних факторів відтворення економіки й стає основою всіх виробничих відносин. Головний зовнішній прояв інформаційного суспільства – це інтенсивне насичення всіх сфер його життєдіяльності інформаційними продуктами та комп'ютерно-телекомунікаційними технологіями. Через це набуває широкого визнання ІАД як складової інформаційної діяльності. Без інформаційно-аналітичної діяльності в сучасному суспільстві неможливо бути професійно успішним та активним. У популярній теорії про «інформаційне суспільство» зазначено, що саме аналітична діяльність і статус інформації є вирішальними чинниками сьогодення. Тотальна інформатизація охопила майже всі сфери суспільної дійсності. Проте найвідчутніший вплив інформаційно-аналітичної діяльності можна простежити в соціальній сфері, зокрема в появі нових і зникненні певних професій. Слід наголосити на тому, що сучасні вимоги та процес інформатизації формують такого фахівця, який здатний виконувати декілька різновидів діяльності. Саме в цій ситуації пріоритетною стає інформаційно-аналітична діяльність і професія інформаційного аналітика. У реаліях воєнного часу активна міжнародна діяльність українських інформаційно-аналітичних центрів сприяла поширенню у світі правдивої

інформації про реформи в Україні та наслідки російської агресії, формуванню та зміцненню міжнародної коаліції на підтримку нашої держави. Сьогодні пріоритетною темою вітчизняних аналітичних центрів є пошук шляхів до припинення україно-російського збройного конфлікту, подолання його наслідків, повного відновлення суверенітету та територіальної цілісності нашої країни.

Незважаючи на швидкий темп інформатизації суспільства, стан розвитку інформаційно-аналітичної діяльності в Україні не можна вважати найкращим. Серед основних проблем галузі вчені визнають недостатній рівень фінансування. Також гостро постає проблема низької зацікавленості органів влади у співпраці з неурядовими аналітичними службами, неготовності враховувати їхні напрацювання у своїй діяльності. В Україні функціонують численні аналітичні центри, серед основних інформаційних продуктів і послуг яких є результати соціологічних досліджень, моніторинг засобів масової інформації, підготовка довідкових і прогнозно-аналітичних матеріалів тощо. Однак результати досліджень ряду інформаційно-аналітичних центрів не оприлюднюються. Часом важко з'ясувати не тільки, яку інформацію вони готують і на кого вона розрахована, а й взагалі визначити факт її існування, оскільки ця продукція не надходить до системи загальнодоступних документальних комунікацій. Важливого значення сьогодні набуває розв'язання проблем недосконалості законодавчої бази, неготовності держави самостійно підтримувати центри чи створювати умови розвитку їхньої власної спроможності, залежності від зовнішніх джерел фінансування тощо.

Отже, у сучасній Україні роль інформаційно-аналітичної діяльності постійно зростає, хоча й існують деякі проблеми, вирішення яких сприятиме підтримці та вдосконаленню комунікативної взаємодії між владою та громадянським суспільством і позитивно впливатиме на популяризацію нашої держави у світі.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066011>

Садова Д. В., студентка,

науковий керівник – ст. викладач Богдан О.М.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

***Сучасні особливості організації роботи довідково-пошукового апарату
інформаційно-бібліотечних установ***

Динамічний розвиток та швидке поширення інформаційно-комунікативних технологій внесли великі зміни до різних напрямів діяльності бібліотечних установ. Упровадження нових технологій у практику роботи бібліотек торкнулося в тому числі довідково-пошукового апарату інформаційно-бібліотечних установ, який створює основу для якісного та швидкого обслуговування запитів користувачів інформації, що пов'язане з представленням інформаційних довідок та інших послуг. Ці зміни вплинули на формування, склад, структуру, функціонування довідково-пошукового апарату бібліотеки та різко підвищили його ефективність.

Метою роботи є розкриття ключових аспектів організації роботи довідково-пошукового апарату інформаційно-бібліотечних установ та визначення особливостей його розвитку в умовах поширення інформаційних технологій.

Довідково-пошуковий апарат (скорочено – ДПА) бібліотечної установи не даремно розглядається як ключ до інформаційного фонду документів та матеріалів установи, розкриваючи їх структуру та зміст з різних боків. Однак незважаючи на це сам термін «довідково-пошуковий апарат» продовжує залишатися дискусійним та остаточно невизначеним, незважаючи на тривалу історію його існування та використання в бібліотечній справі.

Бібліотечна справа та діяльність бібліотечних установ регулюються в Україні на рівні законів та підзаконних нормативно-правових актів, але незважаючи на це ані в ЗУ «Про бібліотеки і бібліотечну справу», ані в ЗУ «Про науково-технічну інформацію» не розкривається зміст поняття «довідково-пошуковий апарат». У наукових статтях, підручниках та методичних посібниках з бібліографічної діяльності бібліотеки паралельно можуть вживатися два терміни «довідково-бібліографічний апарат» (ДБА) та «довідково-пошуковий апарат» (ДПА). На думку автора, така

термінологічна неузгодженість позначається не тільки на наукових дослідженнях, а й на навчальній та практичній діяльності.

У рамках цього дослідження під терміном «довідково-пошуковий апарат бібліотеки» пропонується розуміти «сукупність усіх пошукових засобів, що існують у бібліотечних інформаційно-пошукових системах (бібліотечних каталогах, картотеках, класифікаційних таблицях, словниках предметних рубрик, рубрикаторах, тощо), які використовуються для здійснення інформаційного пошуку».

Оптимальний стан і розвиток довідково-пошукового апарату бібліотечних установ залежать від підтримки його органічних властивостей: системності, пластичності, надійності, економічності та доступності. Так, системність означає, що зв'язки елементів ДПА забезпечують його цілісність. Пластичність відображає властивості ДПА змінюватися залежно від зміни змісту запитів, формату представлення даних та інших динамічних факторів. Надійність ДПА означає накопичення необхідного достатнього ресурсу (запасу інформації), що дозволяє видавати відповіді не тільки на типові й часто повторювані запити, але й ті, що рідко надходять, але все ж ймовірно є значущими для користувачів. Економічність відображає обумовлене матеріально-фінансовими факторами обмеження складу та повноти довідково-пошукового апарату. Доступність характеризує зручність використання ДПА й виражається в продуманому розміщенні його частин і елементів, наочності оформлення, своєчасній актуалізації.

Довідково-пошуковий апарат бібліотечних установ як «сукупність інформаційно-пошукових масивів, що містять дані про адреси зберігання в інформаційно-пошуковій системі документів із певними пошуковими образами документа» складається з наступних п'яти основних складових: 1) довідково-бібліографічний фонд; 2) система традиційних бібліотечних каталогів та картотек; 3) фонд виконаних бібліографічних довідок, 4) бази даних 5) електронні ресурси (віртуальний ДПА). Останній елемент у вигляді електронних ресурсів формально не входить до складу довідково-пошукового апарату бібліотеки, але роль таких віртуальних онлайн-баз даних дуже важлива як в бібліографічній та інформаційній роботі бібліотеки, так і в пошуку інформації, що здійснюється користувачами самостійно.

Сучасний період розвитку інформаційних технологій характеризується тим, що на зміну друкованому слову – книзі, журналу, газеті тощо приходять електронні форми видань. Щорічно збільшується

відсоток наукової інформації, представлена лише в електронному вигляді, видаються електронні книги, ведеться електронний документообіг, розвиваються електронні бібліотеки. Цей процес є незворотним, тому що традиційні друковані технології не встигають справлятися зі зростаючими темпами приросту інформації та швидкістю її оновлення.

В умовах активного проникнення інформаційних технологій в усі сфери людської діяльності з'являються нові підходи до організації роботи довідково-пошукового апарату бібліотек, які в основному стосуються автоматизації процесів пошуку та представлення потрібної інформації. Завдяки сучасним технологіям накопичення та передачі інформації в бібліотеках активно впроваджуються інформаційно-пошукові системи локального значення (різноманітні електронні каталоги, картотеки, покажчики, електронні журнали, огляди тощо), автоматизовані бази даних і т. ін. Значний вплив на розвиток можливостей ДПА бібліотек здійснює глобальна мережа Інтернет, завдяки якій забезпечується доступ до інформаційних баз даних бібліотек багатьох країн світу. У результаті відбувається формування глобального віртуального довідково-пошукового апарату, завдяки якому користувач отримує доступ до інформації з найвіддаленіших куточків світу.

Таким чином, автоматизація бібліотечно-бібліографічних процесів, що сприяє формуванню власних електронних ресурсів та підключення до мережі Інтернет, суттєво розширює функціональні можливості довідково-пошукового апарату бібліотеки та її фонду загалом. Поява нових складових ДПА – електронних каталогів (ЕК), баз даних (БД), можливість включення до його складу в умовах віддаленого доступу Інтернет-ресурсів дозволяє говорити про формування електронного, зокрема віртуального ДПА бібліотеки, а отже, про нову стадію його розвитку.

Використання в бібліотеках України автоматизованих бібліотечно-інформаційних процесів, нових технологій бібліографічного пошуку, прискорення процесів інформатизації суспільства значною мірою трансформують довідково-пошуковий апарат бібліотек, вносять суттєві зміни для покращення якості обслуговування користувачів, незважаючи на недостатнє кадрове забезпечення бібліотек, приводять до кількісного зростання основних показників бібліотечно-інформаційного обслуговування.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066038>

*Середа С. В., студентка,
науковий керівник – старший викладач каф. 801 Богдан О. М.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Веб-сайт як важлива складова діяльності сучасної бібліотеки

Сучасний світ характеризується стрімким технічним та технологічним розвитком, а також нескінченним постійним потоком інформації. Тому суспільство сьогодні має назву інформаційного. Для систематизації інформаційних ресурсів, здійснення різних процесів роботи з інформацією людина використовує відповідні технології, більшість яких функціонально та безпосередньо пов'язані з глобальною мережею Інтернет. Тому сьогодні для інформаційно-культурних центрів, у тому числі бібліотек, важливим є впровадження інформаційних технологій. Вебсайт – інтернет-технологія, що вже стала невід'ємною частиною бібліотечної діяльності.

Вебсайт – це документ або сукупність документів, об'єднаних у сайт і пов'язаних однією темою. Або це віртуальний інформаційний центр, який об'єднує тематично пов'язані між собою вебсторінки. За допомогою вебсайту бібліотека здійснює обслуговування користувачів такою ж повною мірою, що й у традиційному вигляді. Віддалені користувачі мають можливість отримувати бібліотечні послуги незалежно від свого місцезнаходження.

Мету бібліотечного сайту можна сформулювати так: презентація бібліотеки, її основної діяльності та здійснення бібліотечного обслуговування в електронній формі задля задоволення інформаційних потреб користувачів. Якщо розглянути ширше, за допомогою вебсайту бібліотека презентує себе (свою діяльність, досягнення, фонди тощо); задовільняє інформаційні потреби користувачів в електронній формі; публікує свої видання (методичні, бібліографічні тощо); розміщує інформацію стосовно подій, заходів в даній бібліотеці; інформує про оновлення нормативної бази бібліотеки та загальної бібліотечної справи в країні; створює та розміщує віртуальні книжкові виставки та багато іншого.

Кожний бібліотечний вебсайт по суті є унікальним, хоча можна виділити спільні структурні частини. До обов'язкових належить головна (або домашня) сторінка, на якій розміщується меню сайту. Найчастіше

бібліотечний сайт має такі розділи: інформація про бібліотеку, послуги, новини, відділи бібліотеки, інформаційні ресурси, нові надходження, електронний каталог, контакти, видання, інформація для бібліотечних фахівців та інше. Різноманітність розділів та змістове наповнення вебсайту залежить від рівня та призначення бібліотеки.

Для бібліотечного сайту важливі такі особливості: простота навігації та переходів з однієї вебсторінки до іншої; актуальна інформація; постійне оновлення та доповнення баз даних, каталогів; комфортний для сприйняття дизайн сайту; глибоке й різноманітне за тематикою змістове наповнення та інше.

Окрім того, вебсайт дозволяє бібліотеці встановлювати комунікаційні зв'язки з віддаленими користувачами, відповідати на питання тощо.

Отже, у сучасному інформаційно-цифровому світі бібліотека впроваджує інтернет-технології для здійснення своєї діяльності. Однією із таких технологій є вебсайт, що складається з тематично пов'язаних між собою вебсторінок. За допомогою сайту бібліотека презентує себе й свою діяльність в Інтернет-просторі, виконує бібліотечне обслуговування користувачів в електронно-цифровій формі та встановлює зворотній зв'язок, тобто задовольняє інформаційні потреби, надаючи доступ до електронного каталогу, корисних інформаційних ресурсів тощо.

Бібліотечний вебсайт має просту навігацію та глибоке інформаційне змістове наповнення. Меню сайту бібліотеки має як основні розділи, так і додаткові залежно від профілю бібліотеки. Таким чином, сьогодні вебсайт є важливою складовою бібліотечної діяльності, що підтримує імідж сучасної бібліотеки та допомагає надавати бібліотечні послуги в мережі Інтернет.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066044>

*Таранченко Д. В., студентка,
науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Шеньова М. Г.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

***Електронні референс-менеджери в управлінні бібліографічною
інформацією в наукових текстах***

У наукових дослідженнях і академічних текстах бібліографічна інформація відіграє важливу роль, оскільки дозволяє вказати джерела, на яких базується дослідження, і посилання на них. Збір, організація та керування цією інформацією можуть бути складними завданнями для дослідників та авторів наукових текстів. Однак, з появою електронних референс-менеджерів стало значно легше ефективно управляти бібліографічною інформацією.

Електронні референс-менеджери є програмними інструментами, які дозволяють збирати, організовувати, редагувати та керувати бібліографічною інформацією. Вони забезпечують можливість зручного додавання нових джерел до бібліографії, автоматичного форматування посилань та списків літератури згідно з різними науковими стандартами (наприклад, APA, MLA, Chicago тощо).

Однією з основних переваг електронних референс-менеджерів є їхній потужний пошуковий функціонал. Користувачі можуть швидко знаходити потрібні джерела за авторами, назвами, ключовими словами чи іншими параметрами. Це зменшує час, який витрачається на пошук та організацію бібліографічних даних.

Ще однією важливою характеристикою електронних референс-менеджерів є можливість спільної роботи та обміну даними між дослідниками. Користувачі можуть створювати спільні бібліографії, обговорювати джерела та співпрацювати над створенням наукових текстів. Це збільшує ефективність колективної роботи та дозволяє швидко обмінюватися актуальними джерелами та інформацією.

Крім того, електронні референс-менеджери можуть автоматично генерувати посилання та бібліографічні списки в наукових текстах. Завдяки цьому уникають помилок у форматуванні та втрати даних при ручному введенні посилань. Це спрощує процес написання наукових текстів і допомагає забезпечити високу якість бібліографічної інформації.

Існує кілька популярних електронних референс-менеджерів, які допомагають організувати та управляти науковими джерелами й літературою. Ось кілька з них:

- Zotero є безкоштовним і відкритим програмним забезпеченням, яке дозволяє збирати, каталогізувати та організовувати наукові роботи, працює на різних операційних системах і надає можливість створювати бібліографічні посилання автоматично.

- Mendeley є популярним референс-менеджером, який дозволяє керувати літературою, створювати бібліографічні посилання та спільно працювати над науковими матеріалами. Він також надає можливість анотувати та підкреслювати тексти, встановлювати зв'язки між джерелами й використовувати соціальні функції для спілкування з колегами.

- EndNote є потужним інструментом для збереження та організації наукових джерел. Він дозволяє швидко створювати бібліографічні посилання, автоматично формувати літературні списки та спільно працювати з іншими користувачами.

- RefWorks є хмарним референс-менеджером, який дозволяє збирати та організовувати наукові джерела, а також створювати бібліографічні посилання та літературні списки. Він також надає можливість спільно працювати над проектами та обмінюватися джерелами з колегами.

Отже, електронні референс-менеджери є потужними інструментами для управління бібліографічною інформацією в наукових текстах. Вони допомагають дослідникам та авторам ефективно збирати, організовувати й керувати джерелами, автоматично формувати посилання та бібліографічні списки, спільно працювати й обмінюватися даними з колегами. Використання електронних референс-менеджерів сприяє покращенню якості наукових текстів і збільшує продуктивність дослідження.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066059>

*Федотова О.О., д-р іст. наук, професор
Маріупольський державний університет
Павловська В.О., студентка
Маріупольський державний університет*

Роль електронного документообігу в організації діловодства на підприємстві

Сучасне формування інформаційного суспільства супроводжується зростанням ролі інформаційно-комунікаційних технологій. На сьогодні ефективність функціонування підприємств напряму залежить від готовності впровадження та застосування різнопланових новітніх технологій в ході управлінської діяльності. У зв'язку з тим величезне значення має можливість використання інноваційних технологій управління електронним документообігом, які, з одного боку, виступають базою інформаційного забезпечення певної установи, а з іншого, – сприяють підвищенню мобільності, своєчасності, достовірності, відкритості, точності, якості реалізації робочих процесів.

Сам термін «електронний документ» відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначається як «документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа». Слід зазначити, що електронні документи, аналогічно паперовим, також мають юридичну силу.

Електронний документообіг на підприємстві являє собою життєвий цикл електронних документів, що включає процеси їх створення чи отримання, перевірки на різних етапах циркулювання між підрозділами, обміну, а також передання з метою архівного зберігання або списання чи знищення.

Організації та забезпеченню налагодженого обігу електронних документів сприяє система електронного документообігу. Вона являє собою організаційно-технічну систему, яка дозволяє оптимально організувати процес підготовки, управління доступом і передання електронної документації у відповідних комп'ютерних мережах, а також гарантує встановлення належного контролю за документними потоками на рівні конкретної установи.

Завдяки їй можна результативно підвищити документообіг на підприємстві, покращити управлінський процес, оптимізувати виконання робочих операцій шляхом використання відповідного програмного забезпечення.

Варто окремо зупинитися на базових принципах організації електронного документообігу. Так, найважливішими з них є:

1) разова реєстрація документного джерела (одночасне провадження декількох різнопланових операцій задля прискорення обертання матеріалів, а також мобільності їх створення);

2) налагодження постійного руху документації (організація централізованої бази документної інформації з метою впорядкованого збереження джерел без їх повторної фіксації);

3) високоякісна пошукова система роботи з документами (можливість надсилання електронного документа спеціалістом, яким він створений, чи іншим учасником комунікаційного процесу, на основі застосування засобів передання інформаційних даних за допомогою сучасних інформаційно-телекомунікаційних систем);

4) отримання електронної документації (власне електронний документ як носій інформації може бути одержаний комунікантом від моменту надходження певного інформаційного повідомлення в електронній формі за фактом передання його розробником відповідно до існуючих і діючих домовленостей, встановлених між учасниками процесу електронного документообігу);

5) проведення перевірки електронного документа на предмет збереженості та цілісності проставленого електронного цифрового підпису.

Відповідно до завдань діловодної служби застосування систем електронного документообігу в певній установі дозволяє вирішити ряд проблем щодо організації робочого процесу: знизити фінансові, матеріальні, часові, трудові витрати, зумовлені обробкою інформаційних відомостей та документації; убезпечити від певних ризиків, спричинених впливом людського фактору у вигляді кадрового складу.

Вагомими перевагами використання електронних технологій в ході забезпечення діловодства на підприємстві можна вважати: оперативність щодо скорочення часу пошуку джерел; зручність та легкість контролю за циркулюванням документа на різних рівнях організації; зменшення термінів створення та погодження матеріалів; вдосконалення організації документообігу у випадку одночасного використання документів низкою

співробітників; мобільність отримання зведених звітних документів і журналів; прискорене надання документації кінцевому замовнику та споживачеві.

На думку І. Курташової, серед позитивних факторів провадження системи електронного документообігу також можна розглядати можливість подання в документі також мультимедійних даних; зручність застосування вже попередньо підготовлених шаблонів; наявність багатоадресної розсилки інформації; економія паперових ресурсів; значна щільність архіву та зручність для зберігання великої кількості документів; максимальна оперативність інформаційного пошуку й отримання даних; забезпеченість захисту наявної документації від несанкціонованого вторгнення в систему; розмежування й встановлення контролю прав доступу працівників до інформаційних відомостей.

Як бачимо, електронний документообіг займає важливе місце в системі діловодства та загалом гарантує налагодження якісного процесу обігу документів у межах підприємства. Отже, за результатами дослідження можна зробити висновок, що впровадження електронного документообігу в установах дозволяє закласти технологічне підґрунтя задля підвищення ефективності управлінського процесу, допомагає сформувати єдину комплексну електронну систему документообігу, а також у цілому вдосконалити й оптимізувати діловодну службу.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066071>

Чухрай Станіслав, студент

науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Шленьова М. Г.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Аспекти практичного застосування вебометрії в університетському середовищі

Вебометрія – це наука про вимірювання та аналіз вебресурсів, інтернет-вмісту та поведінки користувачів у мережі. Ця дисципліна поєднує методи досліджень у галузях інформетрії, соціології, статистики, інформаційної науки та комп'ютерних наук з метою отримання пізнавальних даних про інтернет-середовище, допомоги в прийнятті рішень, прогнозуванні тенденцій та забезпеченні якості інформації в мережі.

Тема вебометрії охоплює широкий спектр досліджень і дослідницьких питань, які пов'язані з вимірюванням та аналізом вебданих. Вебометрія в університеті може бути застосована в різних аспектах. Ось декілька способів, як вебометрія може бути корисною:

- *Дослідження наукових публікацій:* Вебометрія може допомогти в аналізі наукових публікацій, їх цитованості та впливу. За допомогою вебометричних інструментів, таких як Google Scholar, Scopus або Web of Science, ви можете оцінити популярність та вплив статей, авторів і журналів.

- *Моніторинг і репутація університету:* Вебометрія дозволяє відстежувати онлайн-присутність вашого університету, включаючи соціальні мережі, блоги, форуми та інші медіа. Ви можете виявити та відповідати на питання, коментарі або скарги, що стосуються вашого університету, і підтримувати позитивну репутацію.

- *Аналіз конкуренції:* Вебометрія допомагає вивчати інші університети або академічні установи, щоб зрозуміти їх позицію, рейтинги та конкурентні переваги. Ви можете порівнювати показники, такі як вебтрафік, розповсюдження контенту та соціальний вплив, щоб оцінити своє положення на ринку та прийняти стратегічні рішення.

- *Оцінка ефективності маркетингових стратегій:* Вебометрія дозволяє вимірювати результати веб-маркетингових стратегій вашого університету. Ви можете аналізувати вебтрафік, конверсії, вплив

соціальних мереж та інші метрики, щоб з'ясувати ефективність рекламних заходів і вдосконалити стратегію маркетингу.

•*Виявлення тенденцій у дослідженнях та освіті:* Вебоμεстрія дозволяє виявляти тенденції й зміни в наукових дослідженнях та освітніх програмах. Ви можете використовувати дані про популярні теми досліджень, цитування, співавторство та інші метрики, щоб адаптувати програми навчання та наукову діяльність до сучасних вимог.

Таким чином, вебоμεстрія може бути цінним інструментом для аналізу, моніторингу та вдосконалення діяльності університету в онлайн-середовищі.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066083>

Шандиба Діана, студентка,

*науковий керівник – старший викладач каф. 801 Богдан О. М.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

***Сучасні тенденції розвитку документаційного забезпечення
управлінської діяльності державних органів влади України***

Управлінська діяльність державних органів влади в Україні потребує ефективного документаційного забезпечення для забезпечення прозорості, відповідності законодавству та оперативного прийняття рішень. У сучасному цифровому світі документаційне забезпечення піддається значним трансформаціям, що сприяють поліпшенню процесів управління й співпраці між державними органами влади.

Розглянемо ключові тенденції розвитку документаційного забезпечення управлінської діяльності державних органів влади в Україні.

- Електронне документообіг та електронний архів.

Однією з головних тенденцій є перехід до електронного документообігу та створення електронного архіву документів. Це дозволяє забезпечити швидку передачу, обробку та збереження документів, а також полегшує пошук та доступ до необхідної інформації. В Україні вже впроваджено систему "Електронного кабінету" для забезпечення документообігу та обміну інформацією між державними органами.

- Використання електронного підпису.

Електронний підпис стає все більш поширеним у документаційному забезпеченні управлінської діяльності. Він забезпечує юридичну вагу та автентичність електронних документів, що підписуються. Застосування електронного підпису дозволяє зменшити витрати на друк та зберігання паперових документів, а також забезпечує вищий рівень безпеки та захисту інформації.

- Упровадження систем електронного документообігу та документообігу у формі електронних сервісів.

З метою поліпшення ефективності та зручності документаційного забезпечення управлінської діяльності державні органи влади в Україні впроваджують системи електронного документообігу та документообігу у формі електронних сервісів. Це дозволяє забезпечити швидку передачу та обробку документів, спростити процеси реєстрації та контролю

документів, а також забезпечити доступ до них через веб-портали та мобільні додатки.

- Використання хмарних технологій.

Хмарні технології дозволяють зберігати та обробляти великий обсяг документів без необхідності власного обладнання та інфраструктури. Вони забезпечують гнучкість, масштабованість та безпеку зберігання документів, а також полегшують спільну роботу та обмін інформацією між державними органами.

- Розвиток електронних сервісів для громадян.

Управлінська діяльність державних органів влади все більше спрямована на надання електронних сервісів для громадян. Це означає, що документаційне забезпечення має бути орієнтоване на забезпечення зручного доступу до інформації та електронного взаємодії з державними органами.

Отже, сучасні тенденції розвитку документаційного забезпечення управлінської діяльності державних органів влади в Україні характеризуються переходом до електронного документообігу, використанням електронного підпису, упровадженням систем електронного документообігу та документообігу у формі електронних сервісів, використанням хмарних технологій та розвитком електронних сервісів для громадян. Ці тенденції сприяють покращенню ефективності, зручності та безпеки управлінських процесів, сприяють прозорості та взаємодії між державними органами та громадянами.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066254>

Шленьова М. Г., канд. філол. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

***Особливості використання SCARF-мотиватора на підприємствах
України***

У сучасному світі чимало труднощів виникає саме через невміння людей взаємодіяти одне з одним. Сильним інструментом, який може цьому зарадити, є SCARF-модель.

SCARF-мотиватор – це метод мотивації працівників, який був запропонований Девідом Роком (David Rock) – австралійським консультантом з управління та психологом. Цей метод базується на теорії ігор та дослідженнях економіки, а його назва походить від перших літер п'яти основних потреб, які мотивують людей:

S – статус (Status)

C – управління контролем (Certainty)

A – автономія (Autonomy)

R – пов'язаність (Relatedness)

F – сенс (Fairness)

Ці п'ять потреб є основними вимогами, які впливають на мотивацію людей. За допомогою SCARF-мотиватора менеджери можуть розуміти потреби своїх працівників та враховувати їх у процесі управління.

Наприклад, метод SCARF-мотиватора може допомогти менеджерам зрозуміти, що для деяких працівників більш важливим є статус, тоді як для інших – автономія. За допомогою цього методу менеджери можуть пропонувати різноманітні мотиваційні стратегії для різних працівників залежно від їхніх потреб та вимог.

Узагалі SCARF мотиватор – це метод, який допомагає менеджерам розуміти індивідуальні потреби своїх працівників та створювати ефективні мотиваційні стратегії, що можуть підвищити їхню продуктивність та задоволеність роботою.

Модель SCARF-мотиватора є досить новою та не дуже поширеною на підприємствах України, проте деякі компанії вже почали використовувати її принципи для покращення мотивації своїх співробітників.

Наприклад, деякі компанії активно враховують потреби та бажання своїх співробітників щодо статусу, впевненості, автономії, взаємозв'язку та справедливості й намагаються забезпечити їх у своїй роботі.

Зокрема на підприємствах розвивають політику корпоративної культури, де активно використовують інструменти мотивації, що враховують п'ять елементів SCARF-моделі. Такі компанії забезпечують своїх співробітників статусом, забезпечують впевненість щодо їхньої роботи, дозволяють їм приймати рішення та використовувати свою творчість, активно розвивають комунікацію між співробітниками та керівництвом та дотримуються принципів справедливості в поведженні з працівниками.

Однак варто зазначити, що SCARF-модель мотивації може відрізнитися залежно від конкретної компанії та її специфіки. Кожна компанія може знайти власний підхід до використання цієї моделі, урахувавши потреби своїх співробітників та особливості своєї діяльності.

Ось декілька рекомендацій для впровадження SCARF-моделі мотивації на підприємствах України.

- Розробіть політику корпоративної культури, що враховує п'ять елементів SCARF-моделі: статус, впевненість, автономія, взаємозв'язок та справедливість.

- Проведіть опитування серед співробітників, щоб визначити їхні потреби та бажання щодо кожного з елементів SCARF-моделі.

- Розробіть індивідуальний підхід до кожного співробітника, урахувавши їхні потреби та бажання.

- Забезпечте можливість співробітникам брати участь у прийнятті рішень та використовувати свою творчість у своїй роботі.

- Розвивайте комунікацію між співробітниками та керівництвом, забезпечуючи можливість висловлювати свої думки та ідеї.

- Забезпечте справедливість у поведженні з працівниками відповідно до їхнього внеску в роботу.

- Проводьте навчання та розвиток співробітників, допомагаючи їм здобувати нові знання та навички, що збільшить їх впевненість у своїй роботі.

- Створіть систему мотивації, яка враховує п'ять елементів SCARF-моделі, і забезпечуйте своїх співробітників статусом, впевненістю, автономією, взаємозв'язком та справедливістю.

• Постійно оцінюйте ефективність впровадження SCARF-моделі мотивації та коригуйте її, якщо необхідно.

Спираючись на рекомендації щодо впровадження SCARF-моделі на підприємствах України, можна сказати, що використання SCARF-мотиватора може бути корисним інструментом для підвищення мотивації працівників та збільшення їхньої продуктивності.

Для успішного впровадження SCARF-мотиватора на підприємстві важливо ретельно вивчити потреби та очікування своїх працівників, забезпечити комунікацію та взаємодію між керівництвом та працівниками, а також врахувати специфіку бізнесу та ринку, на якому працює підприємство.

Упровадження SCARF-мотиватора може допомогти збільшити задоволеність працівників роботою, знизити рівень втрати кадрів, підвищити рівень продуктивності та якості продукту або послуги, а також сприяти розвитку корпоративної культури та підвищенню ефективності підприємства в цілому.

Отже, упровадження SCARF-мотиватора на підприємствах України може бути важливим кроком у покращенні умов праці та досягненні успіху в бізнесі.

СЕКЦІЯ ІІ
«ФІЛОСОФІЯ. КУЛЬТУРА. ПРАВО. ІСТОРІЯ»

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066309>

*Александрова А. О., студентка,
науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Більчук Н. Л.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
Харківські митці: творчість як зброя*

Сучасні реалії сильно вплинули на всі сфери нашого життя, і мистецтво тому не виняток. Але незважаючи на непрості обставини, українці завжди знаходили можливість творити нову реальність та рефлексувати про сьогодні, показували те, що не можна сказати словами. Вони активно відстоюють свою думку та право на свободу через мистецтво, захищають культурну ідентичність, транслюють силу нашого духу та автентичну самобутність українців. Мистецтво завжди було одним із засобів боротьби цивільних, і ми з кожним днем все більше в цьому переконуємося.

Харківські діячі нині тримають український мистецький фронт. Після повномасштабного вторгнення, якщо хтось і виїхав, то все одно через час поверталися в рідні домівки та продовжували творити, а дехто пішов захищати рідну державу на військовий фронт. Митці кооперуються з іншими, дають нам можливість побачити чи почути їхні витвори, відчутти себе живими та не втратити надію на світле майбутнє, нагадують, хто бореться та заради чого, займаються волонтерством і транслюють на весь світ біль українського народу. Всі вони дійсно розуміють силу сучасного мистецтва, важливість його поширення та все більше докладають до цього зусиль.

В Харкові, гуляючи містом, можна побачити ілюстрації на звичайних будівлях та парканах. Він відомий своїми стріт-артами, в яких поєднує текст та малюнки. Його роботи були популярні й раніше, а зараз допомогли зібрати кошти на потреби армії. Нові зображення на вулицях Харкова змушують пересічних громадян замислитися над сенсом, який вклав автор, або ж знайти свій та існують як згадка про страшні події, бо перемішані з посіченими візерунками на поверхнях стін. А разом з фотографом Олександром Масловим Гамлет Зіньківський створили виставку "Gamlet/Maslov: Wartime Kharkiv Essentials», де представили авторські фото Харкова у 2022 році та ескізи стріт-артів. Фото можна

було придбати з підписом автора, а кошти пішли на волонтерській організації.

Ще одна досить відома мисткиня – Діна Чмуж малювала чорно-білі абстракції, а пізніше почала залишати в місті вірші та образи українських поетів. Діна Чмуж брала участь у виставках «Харків Залізобетон» та «Курбас». Її роботи наповнені метафоричними образами, болем та пошуком істини.

Нікіта Тітов навчався в аспірантурі ХАІ на кафедрі філософії. І його можна вважати художником-філософом, адже він створює образи складного та водночас простого буття, передає сутність подій, а наразі створює оборонні герби міст як знаки сили та незламності України, її готовності дати відсіч – метафоричним образом цього є меч.

Поет Артем Ельф після повномасштабного вторгнення почав робити спроби писати українською, вести заходи, спілкуватися нею в побуті. Він входить до ЛітСлему в Харкові, де учасники почали українізувати свою творчість ще після 2014 року, і хоч табу на інші мови немає – зараз більшість перейшли на українську. Кожен розуміє, що важливо починати з себе та свого оточення, що він несе відповідальність за те, що і як транслює в цей світ.

У ЄрміловЦентрі в Харкові відновили можливість проводити творчі заходи. І зараз там вже відбулося декілька виставок. Однією з них є «Особовий склад», де представлено роботи 17 митців. Всі вони стосуються трагічних подій сьогодення України, і Костянтин Зоркін зібрав роботи, що дійсно сприяють зміцненню української сили духу, вони створені в різні періоди часу та в різних техніках, але говорять про найважливіші для українців подій. Такі заходи сильно впливають на моральний стан відвідувачів, дають їм надію та насагу, енергію жити та вірити далі, пам'ятати про ціну, яку ми платимо за нашу свободу.

Сергій Жадан є письменником, поетом і музикантом. Він активно займається волонтерством з 2014 року, проводить поетичні вечори, їздить у тури та пише статті для західних ЗМІ. Після повномасштабного вторгнення його тур був благодійним на підтримку харківського добровольчого батальйону «Хартія». І хоч зараз творчість відійшла на другий план, Сергій Жадан наголошує на важливості переосмислення багатьох речей, в тому числі й ставлення до культури країни-агресора, висловлює свої думки в соціальних мережах про це, дає інтерв'ю і підкреслює необхідність підтримувати нашу країну та тих, хто її захищає.

Отже, можна зробити висновок, що мистецтво в сучасному світі відіграє дуже важливу роль. Воно виконує селективну, педагогічну, моделюючу, прогностичну, навчальну, рекреаційну, комунікативну та інші функції. Мистецтво є універсальною діяльністю для передачі власного сприйняття світу. Особливо в наших реаліях, митці допомагають як морально, так і фізично. Їхні витвори є уособленням тих почуттів, що відчуває кожен українець, та апелюють до почуттів представників інших держав з метою транслявання тих жахливих подій, намагання їх припинити зараз та запобігти цього в майбутньому для будь-кого у світі. Творчість є рушійною силою митців, вона дає їм наснаги творити задля себе та людей, є зброєю в їхніх руках, якою вони так майстерно володіють. Це те знаряддя, яким неможливо завдати фізичної шкоди, але яке дуже легко зачіпає за найболючіше, за найважливіше. Творці дійсно на цьому знаються й своїми витворами в певному сенсі впливають на нас, змінюють нас й допомагають, дають привід для роздумів та закликають до активних дій. Мистецтво вибудовує ціннісну свідомість людини, а коли, як не зараз, говорити про найважливіші для людини цінності?

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066322>

*Бзіта А. В., студентка,
науковий керівник – кандидат політичних наук, доцент кафедри
міжнародних відносин та права Бабіна В. О.
Національний університет «Одеська політехніка»*

Дослідження регіоналізму як фактору міжнародної політики

Утворення регіональних блоків країн завжди було складовою міжнародної політики. Однак практика світової політики демонструє проблематику міжрегіональних відносин значно ширшу, ніж питання функціонування регіональних утворень. Широта тематики міжрегіональних відносин знайшла відображення в явищі регіоналізму. Хоча науковці приділяють значну увагу дослідженню цього явища, досі не існує єдиного бачення природи та наслідків регіоналізму в міжнародних відносинах. Відтак, визначення поняття регіоналізму та окреслення специфіки його дослідження є актуальним для теорії та практики наукових досліджень.

Трактування регіоналізму в міжнародних відносинах напряду залежать від тих факторів, які, на думку науковців, є визначальними для системи міжнародної політики та, зокрема, для виникнення регіоналізму. З погляду науковців, які спираються на теоретичні засади неореалізму, регіональні утворення виникають внаслідок дій держав, які в такий спосіб посилюють власну безпеку.

На відміну від представників класичної школи реалізму, представленої зокрема Томасом Гоббсом, Гансом Моргентау, які основним рушієм політики вбачали егоїстичну "людську натуру", неореалісти пояснюють явища міжнародної політики структурою міжнародної системи. Міжнародна система бачиться неореалістам як споконвічно анархічна. На відміну від системи внутрішньої політики, у міжнародній системі немає законів, які би були обов'язкові до виконання всіма державами, на інституцій, які б гарантували їх виконання. У такій системі кожна держава має покладатися не на зовнішні інститути, які би гарантували їй "виживання", а лише на саму себе. Міркування власної безпеки, а не економічні, ідеологічні чи будь-які інші мотивації є основою у діях держав. Тому, утворюючи регіональні союзи, держави керуються насамперед прагненням гарантувати власну безпеку. Інші чинники міжнародної політики, як то історичні умови, вплив бізнес-

структур, міжнародних фінансових корпорацій, роль міжнародних організацій, є вторинними порівняно з прагненням держав гарантувати безпеку.

Як результат, регіоналізм у міжнародній політиці може бути наслідком "балансування" одних держав проти інших регіональних союзів або наддержав. Таке "балансування" може також здійснюватися через "внутрішнє" балансування, тобто накопичення внутрішніх додаткових ресурсів для адекватного захисту від зовнішніх загроз. Також держави можуть здійснювати "зовнішнє балансування", укладаючи зовнішньополітичні союзи, які б "урівноважили" зростання інших держав та союзів та забезпечили "status quo" в даному регіоні або світовому розподілі сил. Регіоналізм таким чином є наслідком міжнародної кооперації держав у забезпеченні власної безпеки. Регіональні союзи між країнами, у тому числі, які перебувають у різних політичних та економічних умовах, диктуються лише міркуваннями власної безпеки в умовах анархічної міжнародної системи. Зауважу, що така поведінка характерна для всіх держав, вона є принципом утворення регіональних блоків у всьому світі, які можуть ставати впливовим фактором політики попри, з першого погляду, незначні внутрішні ресурси держав, які їх утворюють.

Утворення регіональних союзів відповідно до теорії неореалізму може мати свої обмеження. Насамперед, це обмеження обумовлене очікуваними результатами від такої кооперації. В умовах анархічної міжнародної системи держави не лише прагнуть збільшити власні ресурси для "самовиживання", а й прагнуть, щоб інші країни таких ресурсів не мали. Саме той факт, що держави є залежними від міжнародної системи, змушує їх бути чутливими до перспектив співпраці, зокрема з сусідніми державами. Якщо внаслідок співпраці інші країни отримують більше можливостей для забезпечення власної безпеки, держава "повинна" відмовитись від такої співпраці, навіть якщо теж отримує від цієї співпраці конкретні здобутки, які будуть меншими від здобутків інших країн. Тобто анархічна система міжнародних відносин суттєво обмежує кооперацію та міжрегіональне співробітництво.

Основним рушієм дій держав є економічний інтерес. Розвиток світової економіки та глобалізація економічних процесів створюють у світі принципово нові умови, де держави змінюють пріоритет своєї діяльності від "прагнення до самовиживання" до бажання кооперації з

іншими державами заради розвитку власної економіки. Якщо неореалісти вважають, що рушієм регіоналізму в міжнародній політиці є прагнення держав гарантувати власну безпеку, то інституалісти основним фактором регіоналізму вбачають економічну мотивацію.

Вивчаючи феномен регіоналізму, інституалісти наголошують на необхідності дослідження ефективності "міжнародних режимів", вивчення функціонування міжнародних норм та законів, специфіки роботи міжнародних організацій та проблем міжнародного співробітництва, яке з позицій інституалізму може вдосконалюватись. Оскільки ринкові відносини та світова економіка мають системний вплив на міжнародну політику, інституалісти приділяють значну увагу аналізу міжнародних організацій (МВФ, СОТ, Світовий Банк), які опікуються питанням економіки та розвитку ринкових відносин.

Однак під увагою інституалістів знаходяться й міжнародні організації, які займаються питаннями політичної та гуманітарної інтеграції (ЄС, ООН, ОБСЄ), а також питаннями міжнародної безпеки, оскільки такі організації можуть діяти окремо чи всупереч інтересам держав, тим самим підтверджуючи нову реальність міжнародної системи, у якій суверенітет держав обмежується міжнародними інституціями. Відповідно до інституційного підходу для запобігання регіональних конфліктів необхідно сприяти економічній інтеграції між окремими країнами та регіонами, налагоджувати трансрегіональне співробітництво, посилювати можливості недержавних організацій та громадянських мереж.

Важливий акцент у баченні ролі регіоналізму в міжнародній політиці робить єгипетський неомарксист Самір Амін. Він вважає, що регіоналізм повинен стати інструментом спротиву зростанню спричиненої "капіталістичною глобалізацією" нерівності між "центром" та "периферією". На основі регіоналізму має будуватися нова світова система, у якій між країнами будуть запроваджені нові відносини без "вічної капіталістичної утопії щодо домінування логіки ринку та неприборканої глобалізації". Завдяки регіоналізму є перспектива подолати монополії, завдяки яким "центр" експлуатує "периферію" та стримує її розвиток. Це технологічна монополія, контроль над світовими фінансами та монополії, які визначають "рамки, у яких діють глобальні закони". Оскільки спротив окремих держав глобальним монополіям є дуже важким, єдиною дієвою альтернативою такого спротиву є регіоналізація.

Окремим напрямком дослідження регіоналізму є явище економічного регіоналізму, яке можна визначити як процеси об'єднання груп держав у регіональні союзи, у межах яких створюються особливі умови для економічних відносин у даному регіоні. Особливі умови можуть формалізуватися в торговельні режими та різнитися між собою розмірами встановленого обсягу торгівлі, видами товарів, які потрапляють під дію угод, уточненнями специфічних правил та умов.

Отже, досліджуючи регіоналізм у міжнародних відносинах, дослідники вдаються до вивчення широкого спектру питань, пов'язаних з цим явищем. Це можуть бути дослідження балансу сил між окремими країнами та групами країн, вивчення транснаціональних, міждержавних та міжінституційних зв'язків, внутрішні політичні, економічні, соціальні процеси в регіонах та їх вплив на міжнародну політику. Зважаючи на складну природу регіоналізму, є доцільним використовувати мультидисциплінарні підходи для виявлення всіх його аспектів. Специфіка кожного дослідження напряму залежить від припущень, які робляться щодо засад міжнародної політики, якими залежно від конкретного теоретичного підходу, може бути "анархічна природа", "взаємозалежність країн", "експлуатація між різними регіонами".

Крім того, фокус кожного дослідження залежить від того, які інституції відзначально вважаються основними суб'єктами міжнародної політики. Науковці виділяють доволі широкий набір головних суб'єктів міжнародної політики: від держав та інституцій до "колективних ідентичностей", які можуть мати регіональні ознаки. Саме по собі явище регіоналізму відображає розмах змін, які відбуваються в сучасній світовій політиці в останні десятиріччя. Відтак, його вивчення становить значний інтерес для наукової спільноти.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066334>

*Варушкіна Ю. О., студентка,
науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Більчук Н. Л.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Вплив герменевтичного підходу на мовний комфорт

У сучасному світі, де ми стикаємося з різноманітністю мов, культур і способів спілкування, герменевтика стає актуальною дисципліною. Вона допомагає нам розуміти та інтерпретувати різні мовні вирази і культурні контексти, сприяючи покращенню міжкультурного спілкування. Герменевтичний підхід до мови допомагає збагатити наше розуміння і толерантність у мовному спілкуванні. Звернення до герменевтики дозволяє нам привернути увагу до аналізу суб'єктивності та контекстуальності мовного вираження, розуміти інші погляди, що сприяє більш глибокому розумінню співрозмовника.

Необхідність зважати на мовні рамки вислову (наприклад, суспільну ситуацію мовця), аби розуміти його, призводить до усвідомлення проблеми і від XIX сторіччя постає як «герменевтика». Герменевтика – це мистецтво розуміння, теорія інтерпретації (походить від давньогрецького дієслова, яке означало тлумачити, сповіщати; це завдання посланця богів Гермеса – бути посередником між богами та людьми).

Відправний пункт герменевтики – це намагання «правильно» витлумачити сенс вислову, виявити саморозуміння людини в її історичності. При цьому сенс слід шукати в самому даному, а не накидати його ззовні.

Мартін Гайдеггер вважає, що тільки прислухаючись до мови, можна досягти істинного розуміння, у мові прихований історичний горизонт розуміння, і він визначає долю буття, бо ми не говоримо мовою, а швидше мова говорить нами, мова – це дім буття. А буття говорить, перш за все, через поетів, слово яких завжди багатозначне. Витлумачити його – справа герменевтики.

Герменевтичні міркування мають три основні ознаки: мовність, історичність та розум. Мова є засобом виразу, що відображає життєву форму суспільства, в якому людина виросла. Історичність відображає,

що людина досвідчує свій світ «зустріччю». Розум – діяльність, що допомагає людині орієнтуватися у світі та самоаналізуватися.

Із цих трьох ознак випливає, що існує напруження між відкриттям моєї історичної індивідуальності і тим, що варто робити всім. Це напруження, що виражено в мові, є головною проблемою герменевтики.

У своєму аналізі Флобера Ж.-П. Сартр наголошує, що слово, яке «продукує культура, претендує відтворити природний, внутрішній рух душі, а виражає завжди натомість лише його культурне, тобто зовнішнє визначення» (Ж.-П. Сартр «Ідіот у родині»). Він підкреслює «цю тотальну невідповідність слів тому, чим має бути їхній праоб'єкт».

В закритому суспільстві, де все керується угодою і непохитними релігійними традиціями, немає герменевтичної проблеми. Однак, зі спеціалізацією частини суспільства, індивіду стає складніше знайти сенс свого життя. Герменевтику можна розглядати як спробу реінтегрувати окремі елементи дійсності через розмову всіх людей, що допомагає прояснити бажання змінити своє становище і крокувати до самовизначення. Повнота герменевтики виявляється в психологічних, соціологічних і політичних підходах.

Розуміння іншої людини починається з відчуття її думок і почуттів, тобто їхнього відтворення. У багатьох випадках спонтанна ідентифікація, відчуття іншого є відправним пунктом розуміння. Ця дія потребує відкритості і чутливості до «інакшості іншого». Для розуміння потрібно «вжитися» до світу співрозмовника і порівнювати його думки зі своїми очікуваннями. Цей процес називається «герменевтичним колом». Без відкритості до іншого не існує справжніх людських зв'язків.

Розуміння починається з розбіжностей у тлумаченні, а не з єдності поглядів. Герменевтичне коло виникає з можливості позитивного передрозуміння між розбіжними тлумаченнями. Ця відкритість визначає також герменевтичний досвід переказу історичних і культурних епох: «Я мушу визнати претензію переказу не в сенсі простого визнання інакшості минулого, а так, що він мені щось має сказати. Це також вимагає принципової відкритості».

Гадамер розширює сферу застосовності герменевтичних процедур у своїй філософії розуміння. Він підкреслює процесуальний характер розуміння, вважаючи, що розуміння виникає через діалог з Іншим. На його погляд, розуміння не є просто індивідуальним актом, а складною взаємодією між суб'єктом і об'єктом, між тим, хто розуміє, і тим, що розуміють. Ядром цих процедур є установка, названа ним «благочестям

запитування». Основою розуміння є «мистецтво слухати», що базується, у свою чергу, на «мистецтві запитувати».

Історизм – це ставлення, яке не принижує досягнення певної епохи порівняно з іншими. Всі культурні досягнення є довершеними власним способом. Наприклад, дії людей у Середньовіччі були великими культурними досягненнями, якщо дивитися на світ їхнім поглядом.

Герменевтика посутньо орієнтується на готовність до діалогу людей, які хочуть реалізувати свою «комунікативну компетенцію» (здатність вести розмову про протилежні позиції кожного). Утім здебільшого діалог «занепадає» і перетворюється на інструмент і репродукції структур панування; фактичний примус суспільних обставин викарбовує також обставини ситуації розмови.

Юрген Габермас у роботі «Що робить системне дослідження?» щодо Гадамерової праці «Істина і метод» писав: «Об'єктивність події переказу, яка має символічний сенс, недостатньо об'єктивна. Герменевтика наче зсередини нашоюхується на стіни традиції; переживши у досвіді й пізнавши ці межі, вона вже не може абсолютизувати культурний переказ. Є сенс розглядати мову як метаінституцію певного гатунку, від якої залежать усі суспільні інститути; адже соціальна дія відбувається лише в щоденній комунікації. Утім ця метаінституція мови як традиція, своєю чергою, вочевидь, залежить від суспільних процесів, які не входять до нормативних зв'язків».

Отже, герменевтика може стати цінним інструментом для покращення мовного комфорту, підвищення якості спілкування та сприяння взаєморозумінню між людьми з різних культур та мовних середовищ. Герменевтичний підхід до мови має значний вплив на мовний комфорт, сприяючи розумінню, толерантності та спільноті. Дослідження герменевтики та її впливу на мовний комфорт є актуальним і викликає перспективи для подальшого розвитку спілкування та розуміння у сучасному багатомовному світі.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066340>

*Володіна О.Д., студентка,
науковий керівник – викладач Правдівцева Л. В.,
Комунальний заклад «Харківський фаховий
вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради*
Цифрові технології в мистецтві

На сьогоднішній день ми спостерігаємо активне впровадження комп'ютерних технологій у мистецтво, що значно розширює його можливості.

У результаті технічної революції відбулися кардинальні зміни в усіх сферах людської діяльності, в тому числі й у мистецтві. Нові технології вплинули на мистецьке середовище й у результаті виникнув новий феномен мистецтва – «цифрові мистецтва». Під цим поняттям розуміють «сукупність та різноплановість видів художньої діяльності, концептуальна і продуктивна база яких визначається цифровим середовищем; творчу діяльність людини, яка заснована на використанні комп'ютерних (цифрових) технологій, результатом якої є художні твори/витвори/образи в цифровій формі».

Якщо говорити про конкретні сучасні інструменти, які вже активно впроваджуються у сфері культури і мистецтва, то, у першу чергу, це хмарні технології, використання яких дозволяє широко популяризувати культурну спадщину (книги, картини, орнаменти, старі кіноплівки тощо) і робить їх доступними для перегляду та вивчення.

На перетині технологій і творчості виникають нові подієві формати, а виставки сучасного мистецтва перетворюються на технологічний хеппінг з ухилом у науку й медіа. Так, новим трендом музейно-виставкових просторів стає інтерактивна взаємодія і когнітивні інструменти. Для офлайн-відвідувачів музеїв і галерей пропонується новий технологічний аксесуар – цифрове перо, яким можна навести на картину чи інсталяцію, і з'явиться її детальний опис. Також усі мистецькі об'єкти можна використати як основу для власних робіт і намалювати чи домалювати на цифровій панелі за допомогою стилуса, розташованого на іншій стороні пера. Всі виконані відвідувачем малюнки та оздоблення завантажуються на його персональний Е-майл, вказаний на квитку.

Британський музей додав до вражень відвідувачів досвід доповненої реальності: якщо навести смартфон на стародавню статую, то можна побачити відсутні елементи, які постраждали або зникли з часом. А художня галерея в Онтаріо представила мобільний додаток ReBlink, що «оживляє» картини, достатньо лише навести камеру смартфона на одне з полотен. Додаток не тільки робить картини анімованими, а й надає їм сучасних рис: персонажі позують для відвідувачів, роблять селфі або гортають стрічку новин тощо.

Активного розвитку й використання набуває сьогодні такий вид цифрового мистецтва, як «3D-mapping» (3D-меппінг), технологічні інструменти якого дозволяють проєціювати фото або відео на будь-який рельєфний об'єкт чи 3D-сцену, що створює ілюзію трансформації. Найпоширенішими видами 3d-mapping є: архітектурний, інтер'єрний (всередині приміщень), об'єктний (об'ємні відео інсталяції на об'єкти), лицьовий (меппінг на обличчя або самого обличчя), водяний меппінг (проєкції на воді) та 3D-меппінг на деревах.

Досить незвичайним видом цифрового мистецтва є «дигітальна література (поезія)». Організація електронної літератури (ELO) визначає її як «цифрове за походженням літературне мистецтво, що використовує трансмедійні можливості цифрового середовища... Твори, яким приналежні літературні складники та які використовують контексти і можливості, надані комп'ютерами». Найвідомішим жанром цифрової поезії є «генеративні вірші» – словотворчі елементи/об'єкти, що укладені програмою за певним алгоритмом із заданої бази слів чи фраз. Прикладом такої літератури є вірш «Dial» («Набери мене»), який являє собою ілюстрацію людського спілкування через Інтернет: два ізольовані голоси діалогізують час від часу, а час їхньої відповіді та спілкування можна задавати кліками на годинникових позначках унизу сторінки. Інші вірші такого плану можуть бути оздоблені аудіофайлами, як, наприклад, «Say Their Names!» («Скажіть їхні імена!»). Програма за певним алгоритмом генерує та озвучує список імен: кожне ім'я з'являється на екрані, прописане великими літерами на чорному фоні, а під ним – місце та дата смерті. Коли ім'я зникає, воно автоматично додається до сірого списку нагорі.

Активне впровадження технології та механіки відеоігор у видовищному мистецтві дозволяє сучасні театральні вистави перетворювати на «театри-квести», виходити за рамки однієї сцени.

На сьогодні, аж надто жваво у пресі обговорюється тема, що за нинішніх темпів розвитку технологій у майбутньому людина поступиться машині сферою мистецтва. Цей галас було спричинено тим фактом, що наприкінці серпня 2022 року мережу облетіла новину про перемогу керівника компанії Incarnate Games Джейсона Аллена на конкурсі образотворчих мистецтв у США. Пікантність ситуації надав той факт, що свою картину під назвою «Театр космічної опери» переможець створив за допомогою штучного інтелекту Midjourney: робот згенерував зображення на підставі запиту. За словами Джейсона Аллена, робота над «полотном» тривала кілька тижнів. Спочатку у нього пішло багато часу на створення точного опису майбутньої картини. Після цього він додатково обробив зображення за допомогою програм Photoshop та Gigapixel AI. У результаті файл був надрукований на полотні і представлений журі.

Дискутуючи зі своїми опонентами, переможець конкурсу звернув увагу, що творчий елемент все ж таки був присутній у цій роботі, адже саме людина створила опис та сформувала запит. Штучний інтелект давно використовують для створення зображень, але ніколи раніше він не забирав перемогу на творчих конкурсах у художників.

Нещодавно стало відомо, що AI-художник Votto вже встиг заробити мільйон доларів на продажі цифрових картин. Швидкість його роботи вражає: за день штучний інтелект генерує близько 300 робіт. Щотижня одна з них після перемоги у голосуванні на форумі виставляється на NFT-аукціоні SuperRare.

Також штучний інтелект може доповнювати кожну роботу рядками абстрактної поезії, написаної програмою GPT-3.

Тож, питання «Чи реальна загроза творчим професіям?» залишається відкритим. Роботи справді можуть у сотні разів швидше генерувати картини, які за технічними параметрами нічим не будуть гіршими за роботи реальних художників. Але проблема полягає в тому, що жодна з них не є витвором мистецтва. Картина лише підбиває підсумки творчих шукань автора. Саме такий провенанс наділяє твір сакральною цінністю. Цифрова картина несе на собі відбитки особистості автора, його долі та всього того, що робить нас людьми. З цієї причини довільне комбінування образів, кольорів та форм генератором випадковостей ніколи не зможе конкурувати із творами реальних художників.

Єдине, що очікується у майбутньому, – це поступове витіснення роботами штучного інтелекту неякісних шаблонних картин, створених ремісниками. Хоча справжнє мистецтво завжди буде в ціні.

Протягом усієї історії людства мистецтво і наука повсюдно і багатогранно взаємодіяли. Існують галузі, коли саме мистецтво впливає на технологію і виробництво, а також ті галузі, де процес такої взаємодії виглядає більш ніж природно (прикладом такої взаємодії служать дизайн та архітектура). Від того що техніка і мистецтво знаходяться в безперервному розвитку, їхня взаємодія завжди залишається динамічною і актуальною.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066356>

Доценко О. Л., канд. філол. наук, доцент

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Езотеричні передбачення під час війни: комунікативний аспект

Бажання дізнатися, що відбуватиметься в близькому чи й далекому майбутньому, спонукало розвиток наукових галузей, покликаних розробити методологію цього процесу. Нині активно користуються прийомами прогнозування не лише футурологи та прогностики, а й представники інших галузей знань – соціологи, політологи, маркетологи. Водночас чи не найпопулярнішими є езотеричні прогнози ворожок, мольфарів, віщунів, які збирають багатотисячні аудиторії прихильників, оскільки пророкують саме те, що хоче чути адресат. Зараз, під час воєнного лихоліття, коли в суспільстві з'явилася гостра потреба спрогнозувати розвиток подій, аби убезпечити себе та свої родини від втрат і потрясінь, постала потреба діагностувати медійний простір з метою визначення надійних джерел інформації. У медійній какофонії передбачень хочеться знати, кому вірити, а чиї прогнози варто ігнорувати, аби зберегти ментальне здоров'я та об'єктивне сприйняття ситуації, вжити адекватних заходів для забезпечення якісного майбутнього життя.

Фахівці з футурології та прогностики розрізняють: 1) наукове прогнозування як тип пізнання майбутнього шляхом ґрунтовного опрацювання теорії тієї галузі науки, в якій формулюється передбачення, та проведення спеціальних дослідів; 2) ненаукові завбачення, побудовані на підставі життєвого досвіду та здорового глузду; 3) ненаукові езотеричні прогнози – пророцтва й віщування як маніпулятивні комунікативні жанри, пов'язані з міфологією, езотерикою, релігією, утопізмом, які відбивають суб'єктивні бажання мовця щодо майбутніх подій.

Ненаукові езотеричні передбачення зазвичай ґрунтуються не на емпірії чи здоровому глузді, а на суб'єктивному уявленні про світобудову, вірі в надприродні, потойбічні сили тощо. Метою таких віщувальних, ворожінних, астрологічних прогнозів є маніпулювання людськими поглядами і поведінкою. Попри змістову розмитість таких передбачень, проблемами з їх верифікацією, у кризові періоди саме вони стають досить популярними навіть на рівні суспільно-політичного життя країни, де функціонують як інструмент

маніпулятивного впливу на настрої певних соціальних груп.

Пророки, віщуни та ворожки, які вдаються до передбачення як форми конструювання майбутнього, оперують псевдоаргументами, імітуючи фаховий прогноз та ігноруючи закони логіки, спостереження та здоровий глузд. Зміст таких пророцтв – те, що хочуть почути реципієнти. Методом пошуку інформації про майбутні події тут зазвичай є спеціальні артефакти із символічним значенням, яке розшифровує провидець: карти таро, гральні карти, поведінка астрономічних об'єктів тощо. Велике значення у процесі такого пророкування має ерудиція провидця, знання ним ситуації, про яку йдеться, адже саме від цього часто залежить потрактування символів, які стають відповіддю на запитання таролога чи астролога. Наприклад, у прогнозах таролога Оленки з Канади, в розшифруванні нею карт чітко проступає її світогляд як людини, обізнаної зі специфікою життя країн соціалістичного/постсоціалістичного табору, зокрема СРСР і Куби, та зовсім віддалене уявлення про реальну ситуацію в Україні. У відео на каналі YouTube «Коли ЗАКІНЧИТЬСЯ війна в Україні ♡» □ Таро від Оленки з діаспори в Канаді» провидиця шукає відповіді на нагальні питання розгортання російської агресії: *«Тепер я хочу подивитися, що буде далі, бо він дуже лякає весь світ, він дуже лякає Україну і через Україну весь світ. А за Україну ми дуже боїмося. Що буде далі в Україні? Перше питання. Королева мечова. Бачите? (показує карту) Тут Україна то є так – королева, як на цій карті. Бо карти вони архітипічні. І що робить та королева? Бачите? В неї є квіти на столі і це навіть не міч, а такий ніж, яким роблять букет. Королева тут робить такий гарний букет собі на столі. Розумієте? То Україна хоче захистити свої права і вона має на то силу. Це карта сили. Королева – це сама висока карта, хто не знає. Не король! А королева в теро сама висока карта. Тепер Україна захищає себе і вона має можливість себе захистити: військові роблять все, що можуть. І вони просто герої всі! Сама Україна, матір-Україна захищає себе. Вона захистить себе!»*. На карті таро, яку потрактовує провидиця, зображена дівчина в рожевій сукні з рюшами (образ романтичний, але аж ніяк не войовничий), яка ножем формує (обрізає) букет ірисів, що стоїть у вазі на столі. Попри те, що образ дівчини як символу України чи її окремого регіону зараз є дуже популярним, аналізована «королева мечова» ніяк з ним не асоціюється. Проте таролог упевнено констатує, що *«Тут Україна то є так – королева, як на цій карті»*.

Така асоціація не може бути покритикована, оскільки провидиця її пояснює як архетип – «універсальна первинна уроджена психічна структура, що становить зміст колективного безсвідомого» (СУМ-20), тобто образ-символ. Проте подальше тлумачення карти ніяк не корелює з поняттям архетипу, адже таролог пояснює зображенням (*Королева тут робить такий гарний букет собі на столі. Розумієте?*) ситуацію, що зараз відбувається в Україні: *То Україна хоче захистити свої права і вона має на то силу. У зображенні карти таро та описі її провидицею відсутні будь-які символи, асоційовані із захистом, навіть якщо розглядати це поняття як «місце, притулок, де можна захиститися, заховатися від кого-, чого-небудь; укриття» (СУМ-20). Очевидно, що на карті та в її тлумаченні має йтися про якісь зовнішні загрози, як це бачимо у прикладах до наведеного тлумачення лексеми *захист* Словником української мови: «У тихий захист вітер би не віяв (Леся Українка); Під ганочком найшли непевний захист Від зливи одчайдушної (М. Рильський); Козаки втискувалися в землю, ховалися за найменшими деревами. Для них село означало єдиний захист (Д. Білий); // Споруда, пристосування і т. ін., що захищає від кого-, чого-небудь. <...> – Роботи продовжувати. Встановити електромагнітний протиповітряний захист (О. Бердник)» (СУМ-20). Натомість на карті зображена дівчина, яка стоїть біля залитого сонцем вікна, у яке зазирає пташечка. Однак ці образи тарологом поігноровані. З аналізованого прикладу пророцтва за допомогою карт таро та з інших аналогічних пророцтв можемо дійти висновку, що їх слід розглядати як найвні емпіричні передбачення, що ґрунтуються на знаннях аналізованої ситуації та вмінні таролога описати таку ситуацію за допомогою мовних засобів образності, стилістичного синтаксису (у різних провидців вони є індивідуальними. Тут, наприклад, спостерігаємо вживання лексем з яскравою позитивною конотацією (*матір-Україна, герої*), уособлень (*Україна – королева*), гіпербол (*ніж – меч*), використання окличних речень та риторичних питань (*Вона захистить себе!; Не король!; І вони просто герої всі!; І що робить та королева? Бачите?; Розумієте?*) та немовних знаків-символів, які створюють ефект містичного, надприродного. Цікаво, що уміння бачити в символах те, чого там немає, за великого бажання його там розгледіти, робить такі передбачення досить популярними, адже відео Оленки з Канади, фрагмент якого ми проаналізували, має понад 640370 переглядів на каналі YouTube та понад 22 тисячі вподобайок.*

Маніпулятивний вплив на адресата езотеричного передбачення в умовах кризи, війни, економічної нестабільності завдає чималої шкоди суспільству. Про це, зокрема, йдеться в аналітичних матеріалах Ярослава Зубченка, оприлюднених «Детектор медіа», де названо справжні причини активного залучення ворожбитів, екстрасенсів та інших віщунів до ефірів більшості українських мас-медіа: «По-перше, це нище бажання скористатися відчаєм людей та накрутити переглядів. По-друге, навпаки, розрадити народ позитивними прогнозами». Такі висновки журналіста можемо вважати виправданими, оскільки вони сформульовані на основі ґрунтовного аналізу езотеричного контенту «медіа, які публікували екстрасенсів у 2022 році та пізніше», здійсненої верифікації інформації про майбутнє України, оприлюдненої впродовж майже року від початку повномасштабного вторгнення збройних сил РФ на територію нашої країни, на підставі чого зауважена відсутність чітких пророцтв, які б збулися. Тож маніпулятивний характер таких публікації є цілком очевидним, проте він не зводиться лише до «бажання здобути більше переглядів», як доводить Зубченко. Активне поширення провідними ЗМІ України пророцтв, зокрема й таких, які стосуються державного устрою, діяльності представників влади, наводять на думку, що екстрасенси, ворожки та мольфари стали інструментом інформаційної політики певних політичних кіл, що має на меті формувати вигідні їм суспільні настрої. Прикладом такого цілеспрямованого використання езотериків для впливу на політичні вподобання громадян є публікація інформаційною агенцією УНІАН «Астролог розкрила всі таємниці та секрети головного розвідника Буданова», змістом якої є характеристика очільника Головного управління розвідки України, загалом складена відповідно до норм справочинства й офіційно-ділового стилю української мови: *«Буданов – людина цілеспрямована і працьовита. Він – перфекціоніст, який намагається досягти ідеалу у всьому. Вимогливий до себе та інших. Дуже відповідальний. Для нього важлива ця риса і в інших»*.

Отже, маніпулятивна функція езотеричних ненаукових передбачень, переважна більшість яких не справджуються, є цілком очевидною. Проте визначення їхнього місця в інформаційній політиці держави потребує більш серйозного дослідження.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066358>

*Єрмоленко Д. А., студент,
науковий керівник – канд. юр. наук, доцент Железов О. Є.
Харківський національний університет внутрішніх справ*
**Зміни до законодавства про дисциплінарну та моральну
відповідальність суддів в умовах судової реформи**

Сучасне законодавство України передбачає дуже розвинуту відповідальність для професійного судді. Це може бути як дисциплінарна відповідальність, передбачена статтею 107 Закону України «Про Судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016, також може бути моральна відповідальність, яка закріплена ст.58 вище вказаного закону. Насамперед порушення суддівської етики може мати правові наслідки, коли моральний вчинок йде всупереч із Кодексом суддівської етики.

Кодекс суддівської етики був прийнятий 24 жовтня 2002 року, на V з'їзді суддів, але нова його редакція затверджена на XI з'їзді суддів; ст. 58 перетворює його на норму прямої дії, і цією нормою права Кодекс суддівської етики перетворюється з корпоративної норми на норму права. Цим кодексом закріплюються всі правові та моральні принципи, якими керується суддя як у час проведення судового засідання, так і у своїй позасудовій поведінці. У правову основу цього кодексу полягають: Конституція України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, резолюція Генеральної Асамблеї ООН щодо ефективного впровадження Основних принципів незалежності судових органів, а також Бангалорські принципи поведінки суддів, схвалені резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року, Європейською хартією про закон щодо статусу суддів, Рекомендацією CM/Rec (2010) 12 Кабінету Міністрів Ради Європи. Ці принципи адресовані суддям для використання як інструкції, а також судовим органам для використання як базових принципів регламентації поведінки суддів. Крім того, вони покликані сприяти кращому розумінню та підтримці здійснення правосуддя з боку представників виконавчої та законодавчої влади, адвокатів та суспільства в цілому. Ці принципи передбачають, що судді у своїй поведінці підзвітні відповідним органам, що створенні для підтримки

суддівських стандартів, які діють об'єктивно та незалежно і мають на меті збільшення а не зменшення значущості існуючих правових норм та правил моральної поведінки, якими зв'язані судді.

Згідно зі ст. 1–3 цього кодексу суддя зобов'язаний бути прикладом додержання вимог закону і принципу верховенства права, має уникати будь-якого незаконного впливу на його діяльність та не має права використовувати своє посадове становище в особистих інтересах чи в інтересах інших осіб, тобто у разі зловживання правом суддя підлягає відповідальності. Але згідно зі ст. 4 цього кодексу ці проступки не можуть бути підставою для дисциплінарного провадження, у разі якщо буде присутнє вчинення іншого правопорушення. У ст. 5–15 чітко описуються поведінка судді під час судового процесу і обов'язки, покладені на нього, яких він повинен дотримуватися, тому що у разі їх невиконання на суддю може бути покладено дисциплінарну відповідальність, оскільки це є його поведінка на робочому місці. Мета ст. 15–20 цього Кодексу є уніфікація норм адміністративних та відповідальних з нормами моралі, аби суддя перебував не тільки в правовому полі, але й у полі моральному одночасно.

Крім того Закон України «Про Судоустрій та статус суддів» передбачає такий правовий інститут, як декларація доброчесності, що регулюється ст. 62. Зміст цієї декларації полягає у тому, що суддя зобов'язаний до 1 лютого подати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України декларацію доброчесності за формою, що визначається Комісією.

Ця декларація доброчесності судді складається з переліку тверджень, правдивість яких суддя повинен задекларувати шляхом їх підтвердження або не підтвердження, в ній зазначаються прізвище, ім'я, по батькові судді, його місце роботи, займана посада та твердження про відповідність рівня життя судді наявному в нього та членів його сім'ї майну і одержаним ними доходам; своєчасне та повне подання декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та достовірність задекларованих у них відомостей; невчинення корупційних правопорушень; відсутність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності; сумлінне виконання обов'язків судді та дотримання ним присяги; неутручання у правосуддя, яке здійснюється іншими суддями; проходження перевірки суддів відповідно до Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» та її результати;

відсутність заборон, визначених Законом України «Про очищення влади».

Особливе місце за моральним станом судді є наявність Громадської ради доброчесності, яка регулюється ст. 85 Закону України «Про Судоустрій та статус суддів». Ця рада утворюється згідно з законодавством із метою встановлення відповідності норм професійної етики, яких повинен обов'язково дотримуватися суддя або кандидат на посаду судді. Громадська рада доброчесності складається з 20 членів та повинна збирати, перевіряти, аналізувати інформацію щодо судді або кандидата на посаду судді, надавати Кваліфікаційній комісії суддів інформацію щодо кандидата на посаду судді та надавати за наявності відповідних підстав Вищій кваліфікаційній комісії суддів України. Для здійснення цих повноважень зазначених у цій статті передбачається, що членом Громадської ради доброчесності надається право безоплатного та повного доступу до відкритих державних реєстрів.

Громадська рада доброчесності формується з представників громадськості але до неї не входять особи, які перебувають у дружніх чи особистих стосунках із суддею чи кандидатом на посаду судді, якщо він причетний до справ, які розглядав чи розглядає такий суддя, за наявності іншого конфлікту інтересів або обставин, що викликають сумнів у його неупередженості. Члени Громадської ради доброчесності призначаються зборами представників громадських об'єднань, які скликаються головою Вищої кваліфікаційної комісії суддів. У цих зборах беруть участь громадські організації, які здійснюють діяльність у правозахисній сфері, а також ставлять за мету подолання корупції в Україні. Ці організації не можуть фінансуватися юридичними особами, які мають бюджетний або інший фінансовий зв'язок з офіційно визнаними Верховною Радою терористичними організаціями та країною-агресором. Членом Громадської ради доброчесності обирається громадянин України строком на 2 роки. Громадська рада доброчесності вважається правомочною за умови призначення якнайменше 10-и її членів.

Згідно з вище викладеним Законодавство України зробило суттєвий крок у своєму розвитку щодо дисциплінарної та моральної відповідальності суддів. Професійний суддя є ключовою особою, яка здійснює правосуддя, тому дотримання моральних норм відіграє дуже важливу роль у його діяльності, а зміни у відповідному законодавстві є значущими і вельми актуальними.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066366>

Железов О. Є., канд. юр. наук, доцент

Харківський національний університет внутрішніх справ

Громадськість як елемент контролю за дотриманням норм моралі особами, які здійснюють правосуддя

Розуміння справедливості в усі часи було метою до діяльності суду, але сучасне правосуддя базується на міжнародних та національних нормативно-правових актах. Їхньою основою є ст. 10 Загальної декларації прав людини 1948 р., яка визначає, що «кожна людина для визначення її прав і обов'язків і для встановлення обґрунтованості пред'явленого їй кримінального обвинувачення має право, на основі повної рівності, на те, щоб її справа була розглянута прилюдно з додержанням усіх вимог справедливості незалежним і безстороннім судом».

Насамперед порушення суддівської етики може мати правові наслідки, коли моральний вчинок не співпадає з Кодексом суддівської етики. Кодекс суддівської етики був прийнятий 24 жовтня 2002 року на V з'їзді суддів, але нова його редакція, затверджена на XI з'їзді суддів ст. 58, перетворює його на норму прямої дії, і цією нормою права Кодекс суддівської етики перетворюється з корпоративної норми у норму права. Цим кодексом закріплюються всі правові та моральні принципи, якими керується суддя як у час проведення судового засідання, так і у своїй позасудовій поведінці.

Тому зараз дуже гостро постає питання громадського контролю за органами, які здійснюють правосуддя. Існує декілька форм участі громадськості у правосудді:

1) коли громадськість безпосередньо здійснює правосуддя (товариські суди у СРСР);

2) коли представники громадськості складають безпосередньо органи правосуддя (діяльність народних або присяжних засідателів);

3) коли громадськість може вплинути на кадрову політику держави при формуванні корпусу професійних суддів (безпосередні вибори суддів громадянами держави або існування громадських органів, за якими існує право заблокувати кандидатуру недоброчесного судді).

Перша, примітивна, форма існує переважно в тоталітарних державах. Це наприклад, постанова від червня 1929 року ВУЦВК і РНК

УСРР, за якою утворюються громадські суди та примирні камери. Ці органи створювались на загальних зборах робітників, якщо це був товариський суд, або на громадських зборах селян, коли це була примирна камера. Але у цей час керівництво здійснювало ВКП(б) СРСР, тому представники цих органів були під контролем відповідних структур цієї організації. Тому представники товариських судів не мали спеціальної юридичної освіти, а повинні були відповідати «Моральному кодексу будівника комунізму». З провалом тоталітарного режиму така форма правосуддя припинила своє існування.

Друга форма правосуддя бере свій початок з реформ 1860-х рр., коли з'явився суд присяжних засідателів. Зараз діяльність присяжних засідателів регулюється Законом України «Про Судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 року. Згідно зі ст. 63 ч. 3 суд присяжних засідателів формується безпосередньо відповідними місцевими радами, згідно зі ст. 68 присяжні засідателі під час виконання своїх обов'язків звільняються від виконання своїх основних трудових обов'язків. Це означає, що наша держава піклується про статус та кадровий відбір присяжних засідателів. Але невизначеним є статус засідателів у спеціалізованих судах (наприклад, Вищий антикорупційний суд України).

Третя форма бере свій початок від мирових судів, цей інститут також виник у час демократизації суспільства 1860-х рр. Мирові судді обиралися земськими зборами і міськими думами. У наш час Україна відійшла від принципу відбору суддів представницькими органами, але це пов'язано з тим, що голова держави координує відбір на посаду судді та кандидатура судді повинна пройти довгий шлях від відбору Вищої кваліфікаційної комісії суддів та спеціального навчання протягом 12 місяців у Національній школі суддів до подання Вищої ради правосуддя Президенту України. У цьому процесі безпосередню участь бере Громадська рада доброчесності, яка регулюється ст. 85 Закону України «Про Судоустрій та статус суддів». Ця рада утворюється згідно із законодавством з метою встановлення відповідності норм професійної етики, яких повинен обов'язково дотримуватися суддя або кандидат на посаду судді. Громадська рада доброчесності складається з 20 членів та повинна: збирати, перевіряти, аналізувати інформацію щодо судді або кандидата на посаду судді, надавати Кваліфікаційній комісії суддів інформацію щодо кандидата на посаду судді та надавати її за наявності відповідних підстав Вищій кваліфікаційній комісії суддів України. Для

здійснення повноважень, зазначених у цій статті, передбачається, що членом Громадської ради доброчесності надається право безоплатного та повного доступу до відкритих державних реєстрів.

Громадська рада доброчесності формується з громадськості, але до неї не входять особи, які перебувають у дружніх чи особистих стосунках із суддею чи кандидатом на посаду судді, які були причетні до справ, що їх розглядав чи розглядає такий суддя, за наявності іншого конфлікту інтересів або обставин, що викликають сумнів у його неупередженості. Члени Громадської ради доброчесності призначаються зборами представників громадських об'єднань, які скликаються головою Вищої кваліфікаційної комісії суддів. У цих зборах беруть участь громадські організації, які ставлять за мету подолання корупції в Україні та здійснюють діяльність у правозахисній сфері. Ці організації не можуть фінансуватися юридичними особами, які мають бюджетний або інший фінансовий зв'язок з офіційно визнаними Верховною Радою терористичними організаціями та країною-агресором. Членом Громадської ради доброчесності обирається громадянин України строком на 2 роки. Громадська рада доброчесності вважається правомочною за умови призначення якнайменше 10 її членів.

Можна сказати, що Громадська рада доброчесності є тим органом, що втілює думку громадськості щодо кожної кандидатури судді, тому потрібно наголосити на важливості та необхідності такого органу, який надає шанс громадського контролю з боку суспільства.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066382>

Заверющенко О. Л.,

*к. філол. н., доцент кафедри документознавства та української мови
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Крашанка як символ життя в українських великодніх обрядах

Образ яйця здавна привертав увагу вчених. Яйце як символ Всесвіту є атрибутом Великодня не тільки в українців, а й у багатьох інших народів. Ще задовго до християнства яйце у слов'ян було символом воскресіння, відродження життя у Всесвіті, а також сонця (В. Жайворонок). Святкування Великодня супроводжувалося різноманітними дитячими й дорослими іграми з головним символом свята – крашанками (В. Ткаченко).

По всіх регіонах України виготовляють крашанки у Великодню суботу: варять яйця з лушпинням цибулі або буряком, корою рослин тощо або фарбують їх купованими барвниками. «Перші крашанки фарбували кров'ю або у колір крові... Свячене яйце як символ життя, вірили, набуває магічної сили; червоне яйце (кольору крові Христа) – ознака радості взагалі, а великодньої особливо» (В. Жайворонок).

Як довідуємося з комплексних польових досліджень традиційної народної культури Слобожанщини, здійснених етнографами й фольклористами на чолі з Н. Олійник 1997 р. у Богодухівському, Валківському, Краснокутському, Нововодолазькому районах, які першими заселялися на Харківщині, «на крашанках голочкою малювали хрести. Використовуючи красиві, соковиті кольори, робили писанки. Готуючись до великодніх ігор з яйцями, могли зробити «муляж яйця – обманку». Це яєчко з дерева, пофарбоване, як звичайна крашанка» (Матеріали до фольклорно-етнографічної експедиції «Муравський шлях-97»).

У деяких селах Харківщини «на великодньому столі стояла також миска, в яку заздалегідь насипали землі, посіяли зерна пшениці, вони проросли і утворили зелений килим. В цю миску накладали крашанок» («Муравський шлях-97»). Крім того, що така імітація крашанок на зеленій траві виконує естетичну функцію, крашанки в поєднанні із землею, пророслою пшеницею символізують Світове дерево, першопочаток життя.

Донині збереглася традиція святити в церкві великодні яйця разом з паскою. Цей культурний феномен описав слобідський письменник Г. Квітка-Основ'яненко у повісті «Маруся»: *«Маруся у Великодню суботу сама учинила паску, ...і спеклася паска і висока, і жовта... Полагодила, усе, ...а на самий Великдень уранці з батраками понесла до церкви на посвященіє паску, баранця печеного, порося, ковбасу, крашанок з десяток, сало і грудку солі...»* Перед Великоднем *«з суботи нічого не їли, поки з церкви не поверталися додому. Коли приходили з церкви, все свячене ставили на стіл: паски, хліб, сіль, ковбасу, м'ясо, яйця. Велику паску обкладали крашанками. Христосались всі з яєчком, просили пробачення, бажали щастя на рік, цілувалися і обмінювалися крашанками... Коли сідали їсти, «первим долгом з'їдали крашанку» або «розгівлялися паскою»* («Муравський шлях-97»).

Шкаралупи великодніх яєць не викидали: *«Лушпайки з крашанок давали курчатам, курочкам, щоб неслися. Шкаралупи не викидали надвір, казали: «То буде летюча миша». Їх...кидали в плиту, щоб згоріли, але щоб «шкаралупинку не з'їла миша». А ще ховали шкаралупи з свячених яєць «коло комина в закапелок – хай лежать, вони пригодяться».* Шкаралупи з крашанок збирали годувати птицю («Муравський шлях-97»). Також їх могли кидати в піч, оскільки вона була сакральним місцем в українській хаті: *«...Маруся ...усі крихти, і кісточки, і лушпиння з яєць повкидала у піч...»* (Г. Квітка).

Наші предки наділяли крашанки охоронними властивостями: *«На Великдень радили молодим дівчатам умиватися водою з свяченою крашанкою, щоб красивими бути. Для цього найкрасивішу крашанку клали у воду і вмивались нею (водили крашанкою по обличчю), потім не витирались, а чекали, коли само висохне, – це ж краса»* («Муравський шлях-97»).

Великодня гра крашанками *«навбитки»* і *«качання яйцями»* сягає ще дохристиянських часів (В. Жайворонок). П. Чубинський описав цей великодній звичай так: у другій половині XIX століття в Канівському повіті у навбитки грали парубки лише перші три дні Великодня і на Проводи. *«Крашанками хлопці «грали навбитки»: ...стукали – чия крашанка швидше розіб'ється»* («Муравський шлях-97»). Знаходимо згадку про цю традицію й у поезії Т. Шевченка: *«На Великдень на соломі Проти сонця діти Грالیсь собі крашанками...»*

З крашанками пов'язані й великодні слобожанські звичаї обдаровувати дітей, особливо за христосування (читання величальних

пісень) крашанками, розраховуватися за катання на гойдалці. *«Як ідеши на коліску, треба нести крашанку – роцот з тим, хто організував»... Біля коліски стояла велика череп'яна миска. Крашанку поклав? Ставай колихатись! Каталися по черзі, ото наколишуться всі... А крашанок – повні відра! Всіх же не переїсти». Ввечері збиралися на вулиці, їли яйця, гралися крашанками» («Муравський шлях-97»).*

На Слобожанщині під час Проводів, через тиждень після Великодньої неділі, крашанки разом з пасками кладуть на могили померлих. Діти збирають ці крашанки та з'їдають за царство небесне покійників. *«На гробик ставили паску, крашанки; скільки гробиків, стільки крашанок. Ставили чарочку з горілкою. «Треба трішки вилити на гробик з чарочки, щоб він випив і сказати: «Царство небесне» («Муравський шлях-97»).*

Українці, що вимушено виїхали за кордон як біженці під час повномасштабної війни в Україні, розв'язаної Російською Федерацією 24 лютого 2022 року, дотримуються давньої традиції своїх предків випікати великодні паски та виготовляти крашанки, а також освячувати їх у церкві. Ці народні звичаї гуртують українців-переселенців і допомагають зберегти українську культуру для майбутніх поколінь.

Отже, українська крашанка є символом щастя, здоров'я, світла й сонця, крові Христа, радості його воскресіння, безперервності життя, продовження роду, зв'язку зі світом померлих предків, родичів, моделлю Всесвіту, оберегом, який має очищувальну, сакральну, відновлювальну силу.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066390>

*Зозуля Н. Ю., канд. філол. наук, доцент
Національний транспортний університет*

***Нормативно-правове регулювання висвітлення інформації в ЗМІ у
період війни***

З початком повномасштабного вторгнення українські медіахолдинги активно поглибилися у військову та воєнну тематику. Проте часом, публікуючи сенсаційні матеріали, медійники та медійниці не розуміють, що опублікована інформація може зашкодити як певним групам населення, так і стратегічним та тактичним планам Генерального штабу і Збройним силам України.

Для регулювання інформації в період війни у 2015 році було прийнято Закон України «Про правовий режим воєнного стану». Оскільки з 24 лютого було запроваджено воєнний стан та на момент написання роботи продовжено його до 20 травня 2023 року, то наразі роботу масмедіа визначає згаданий вище закон.

Згідно з ним військове командування та військові адміністрації мають право регулювати в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, роботу постачальників електронних комунікаційних мереж, телерадіоорганізацій та інших закладів культури та засобів масової інформації.

З березня 2022 року опубліковано (03.10.2022 доповнено) Наказ головнокомандувача Збройних сил України «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану». Серед низки вказівок та рекомендацій від військового командування варто виділити основні:

1. Пам'ятка про висвітлення оборонних підприємств, зокрема, заборонено:

- публікувати фото/відео з місць «прильотів», руйнування оборонно-промислових та військових об'єктів;
- надавати коментарі власних суджень стосовно виду російської зброї, з якої було зруйновано/пошкоджено об'єкт;
- вказувати назви виробництв української зброї, яку нині виготовляють;

– зазначати точну кількість і види техніки, яка є на озброєнні Сил безпеки та оборони;

– поширювати дані про нові розробки та інновації українського промислово-оборонного комплексу.

2. Розпорядження про заборону використання відеореєстраторів.

3. Заклик не називати координати влучення російських ракет/БПЛА: «ракета потрапила в лікарню №56», «ракета цілилась у військову частину, але потрапила у парк», «ракета потрапила не в полотно аеродрому, але поблизу нього в склад».

4. Заборона не поширювати інформацію про переміщення і захист музейних цінностей під час війни.

5. Уникати обговорень перебігу бойових дій та не радіти передчасним успіхам на фронті.

Важливість заборони поширення цих відомостей зумовлена тим, що більше 80% розвідувальної інформації російські окупаційні війська збирають з відкритих українських джерел. Саме інформація у соцмережах та українських ЗМІ допомагає росіянам коригувати ракетні та артилерійські обстріли. Якщо користувачі соцмереж повідомляють, що цілились в один об'єкт, а попали в інший – є велика ймовірність того, що російські ракети прилетять вдруге, щоб «добити» ціль.

Згідно із Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому поширенню інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчиненому в умовах воєнного або надзвичайного стану», прийнятого 24 березня 2022 року, запроваджено кримінальну відповідальність за «несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану».

3 березня 2022 року Кримінальний кодекс України також поповнився новою статтею, яка передбачає відповідальність за колабораційну діяльність. Одним із видів колабораціонізму визначено «здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією, спрямованих на підтримку

держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України...». При цьому уточнено, що «під здійсненням інформаційної діяльності розуміється створення, збирання, одержання, зберігання, використання та поширення відповідної інформації». Зазначимо, що на сьогодні на окупованих територіях фіксують часті випадки колабораціонізму в медійній сфері. Медійників та медійниць, які почали співпрацювати з російськими окупаційними військами, підозрюють у злочині за частиною 6 статті 111-1 Кримінального кодексу України, за який передбачено «позбавлення волі на строк від десяти до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років та з конфіскацією майна або без такої». Це досить важливі законодавчі зміни, які сприятимуть покаранню всіх тих, хто сприяв, сприяє та в майбутньому сприятиме злочинам проти Української держави та її громадян.

Отже, у воєнний час нормативно-правове регулювання висвітлення інформації ЗМІ є пріоритетним, оскільки від нього також залежать безпека загалом Української держави, законодавчим шляхом здійснюється вирішення питань недопущення завдання шкоди інформації, процесам, що базуються на інформації.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066398>

*Казіміренко В. С., студентка,
науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Зозуля Н. Ю.*

Національний транспортний університет

Сучасне українське мистецтво як зброя свободи

Українське мистецтво змінилося під час війни і зарекомендувало себе як велика галузь. Стало зрозуміло хто є хто, адже сучасне мистецтво – це розмова. Одні артисти мовчали, інші ламалися, а в деяких нарешті залунав сильний голос. Скидати з себе безглузді нашарування та кидати виклик умовностям – дуже здорова практика, яка стала чи не головним трендом на українській арт-сцені. Почалося вивчення України і через мистецтво, інтерес до форм та відмінностей українського мистецтва від пострадянського та російського, де воно вироблялося та інтерпретувалось. Багато проєктів були розраховані на швидкі емоційні реакції, і зараз багато з них стає якісними проєктами.

Сьогодні українці переживають найбільшу кризу свого життя – війну, смерть, безробіття. Усі мають фронт. Саморуйнування, зміна соціальних настанов та цінностей – складний та тривалий процес, який може розтягнутися на покоління. Українці, навпаки, зараз самі себе будують. Дивно побачити його під новим кутом, виправити помилки у верстці тощо, надати сил, впевненості у завтрашньому дні. Кожна людина має звернутися до себе та вирішити: з ким і навіщо вона живе? Ці екзистенційні ідеї є актуальними як ніколи. Вважаємо, що ми повинні допомагати всім нужденним, а не лише художникам. Чому вони такі гарні? Звичайно, у кожного з них є фронт, на якому їм потрібно досягти успіху.

Ми не вважаємо, що в майбутньому Україна зіткнеться з проблемою відтоку талантів – люди творчих професій постійно перебувають у русі та постійно змінюють місце проживання. Звичайно, за кордоном більше можливостей і взагалі більше установ, які займаються сучасним мистецтвом, але й шалена конкуренція. Усі ті, хто досліджує себе, все ж таки походять з українського середовища, можливо, згодом це збагатить наше мистецтво та культуру. Тарас Шевченко, наприклад, більшу частину свого життя провів за межами України, але чи не зменшується для нас цінність його творчої

спадщини? Тому ми вважаємо, що Україна перебуває не в кризі, а в період великого розвитку, але, звичайно, повільного.

Українська культура викорчувувалась століттями. Заборона друку українською мовою, придушення художників, «Розстріляне відродження». Заходи зі знищення мистецької спадщини України неймовірні. Тоді українцям заборонили це, а тепер українців всіляко підтримують. Кожен передній ряд перетворює свій бокс на стилет.

Мистецтво завжди було зброєю, особливо під час війни. Тому українські художники озброїлися пензлем, словом, музичним інструментом не лише для збереження, а й для поширення української культури. Сучасні українські художники займають лідируючі позиції в українському мистецтві.

Головне завдання сучасних художників – зробити так, щоб українці не забули все, що для нас зробила Росія, щоб кожна людина могла пам'ятати те життя, яке Росія забрала. Зафіксуйте це в наших думках та поколіннях.

Художники не залишилися осторонь. Вони відтворюють події та досвід на реальному чи віртуальному полотні. Фото українських артистів стрімко розлітаються Мережею, захоплюючи іноземців, торкаючись глибини душі. Творчість забезпечує зв'язок із минулим, повертає нас до подій 24 лютого 2022 року і життєво необхідне зараз.

Сьогодні образ українських жінок найкращий, бо жіноча сила найбільша під час війни. Величезну ношу зараз несуть жінки, багато хто змушений виїхати, часто з дітьми.

Українці, які живуть за кордоном, купують картини усією душею. Таким чином, вони не лише додають естетики своїм будинкам, а й підтримують українську культуру, художників та армію.

Мистецтво – це маяк надії, воно відновлює зруйновані війною людські кордони, нагадує нам про наше минуле та об'єднує нас. Українські художники виступають проти війни та роблять усе можливе, щоб її виграти.

Українське мистецтво, як і інших країн, вибудовує систему цінностей насамперед навколо себе. На щастя для мистецтва, інституційна слабкість держави не дозволяє йому бути поневоленим мирськими силами, як це було в епоху Відродження. Мистецтво не становить жодної самостійної території свободи і тому не мислить себе. Але воно, безумовно, відображає волелюбну динаміку соціальних

настанов, які органічно склалися в українському суспільстві за останні три десятиліття. У сучасному українському мистецтві немає страху.

Мистецтво ніколи не було терапією. Це було результатом шаманізму – магії – релігії чи ремесла закону. Побічними ефектами часто є фізичне полегшення. Вхідження в резонанс з волею автора, коли він, мудрий, розкриває безглуздість власних страждань і на якийсь час розсіює страх самотності. Це процес загоєння.

Особливість шаманізму в тому, що шаман повинен був мати шаманську хворобу, травму, фізичний або психічний вроджений дефект. Словом, знак. Найсильніші люди спеціально закликають людину до підступних знаків долі. У цьому значенні ми всі тепер шамани.

Наше бойове мистецтво – це не просто старомодна соціалістична ідея, виведена десятиліттями для культурних зіткнень. Перед війною розвиток української національної культури в Центральній Європі та Америці, оснований на традиційній племінній культурі, ставав дедалі етнографічнішим, денационалізуючим, скромним, індиферентним.

Момент також сильно змінився, і вперше майже сторіччя культурам цих країн ставлять питання не про обслуговування холодильника, а про основні цінності існування.

Тому сьогоднішнє споживання українських культурних продуктів – це імпульс до глобалізації, який ми можемо не до кінця усвідомити, але ми маємо рацію. Це трохи містична тема, адже йдеться про егрегор. Але це іманентне (вибачте за науковий термін) почуття відповідності вищим категоріям людства є реальним і працює. Тому сучасна українська культура – це справді цілющі, а не соціалістичні квіти. Принаймні це зменшує невротичні симптоми.

Україна не відмовилася від української культури та мистецтва. Мистецтво дає спосіб обробити травму. Все постійно змінюється: з'являються нові імена, групи перестають існувати, але процес все одно йде.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066406>

Кудлай І. В.
старший викладач кафедри міжнародних відносин та права
Черніченко Д.,
здобувач вищої освіти,
Національний університет «Одеська політехніка»
Вплив Інтернету на сучасне суспільство

Вік Інтернету налічує лише кілька десятків років, адже він з'явився на зламі 60-70 років минулого століття. Однак його вторгнення в життя людини не можна назвати інакше, ніж приголомшливим. Більш ніж третина населення Землі використовувала Всесвітню Павутину хоча б раз, причому більшість робить це регулярно.

Важливим ресурсом у будь-якій сфері життєдіяльності людини є інформація. Упродовж усього життя людина шукає, обробляє, зберігає, використовує, а також створює та поширює її.

У наш час усе більшого значення набувають інформаційні технології, мобільний зв'язок, телебачення.

Безперечна перевага, яку Інтернет приніс людям, – це блискавичний обмін інформацією: за лічені секунди можна знайти в Мережі потрібну книгу, зв'язатися з другом, що знаходиться на іншому кінці світу, відшукати відповідь на питання, що цікавить. Складно навіть уявити, наскільки такі можливості змінили уявлення про знання, інформацію, бізнес, відносини. Причому можна не лише подивитися фільм, але й відразу обговорити його з іншими користувачами; не тільки прочитати статтю, але й поцікавитися у фахівців, наскільки вона компетентна.

Сучасний бізнес все більше переміщується в Інтернет-простір. Віртуальна реклама впевнено тіснить всі інші її різновиди. Велику корпорацію неможливо вже уявити без багаторівневого добре організованого керівного сайту. А Інтернет-магазини відвойовують у своїх матеріальних конкурентів натовпи покупців.

Ще одна новація, принесена в реальність Всесвітнім Павутинням, – це стирання кордонів між державами. Завдяки Інтернету людство стає справді єдиним, а поява електронних грошей і електронних способів їх заробітку й витрачання взагалі задає багато питань про майбутній світоустрій. Люди спілкуються без кордонів, купують, розраховуються, домовляються, і весь цей процес відбувається практично безконтрольно.

Провідну роль відіграють бездротова й провідна мережа Інтернет, який є не тільки джерелом інформації, але і універсальним середовищем для спілкування, розваги й навчання. Кількість користувачів Інтернетом зростає кожного дня.

Сьогодні вже не викликає сумніву, що в процесі науково-технічного розвитку чітко позначився новий етап – етап інформатизації суспільства. Інформатизація – організаційний соціально-технічний та науково-технічний процес створення необхідних умов задоволення інформаційних потреб та реалізації прав громадян, організацій, громадських об'єднань, держави, усіх структур суспільства на основі формування та використання інформаційних ресурсів із застосуванням перспективних інформаційних технологій. Головним напрямом розвитку робіт у цій галузі є створення якісно нової інформаційної інфраструктури суспільства. Ця робота не є можливою без використання сучасних методів та засобів нових інформаційних технологій.

Найважливішою проблемою, що визначає темпи майбутнього розвитку Інтернету, є інформаційна безпека. Архітектурні недоліки мережевих протоколів та численні вразливості в програмному забезпеченні мережевих платформ зумовлюють невисоку загально захищеність мережі Інтернет.

Навіть вельми поверховий аналіз загроз, що підстерігають як окрему людину, так і суспільство в цілому, унаслідок масового застосування інформаційних технологій у різних сферах діяльності дає всі підстави дуже серйозно ставити питання про інформаційну безпеку.

Некомерційні організації, консалтингові агенції, дослідні лабораторії та окремі фахівці періодично проводять дослідження, пов'язані з різними аспектами інформаційної безпеки в Інтернеті. Останніми роками інтерес до цієї теми стали виявляти державні структури, оскільки, як уже було зазначено, Інтернет стає критичною інформаційною технологією, що впливає на національну безпеку окремих країн.

Удосконалюється не лише захист, а й напад. Атаки вірусів стають комплексними – вони поширюються кількома шляхами й шкоди завдають різноманітної: крадуть поштові адреси, блокують роботу деяких програм, залишають лазівки для наступних нападів.

Таким чином, можна зробити висновок, що Інтернет в житті сучасної людини являє собою необхідний інструмент, що допомагає в роботі, спілкуванні та відпочинку. Оскільки Інтернет охоплює всі засоби

комунікації, у цьому й полягає його основна роль у житті суспільства. Завдяки появі та розвитку Інтернету виникло універсальне інформаційне середовище, яке відрізняється високим ступенем інтерактивності, оперативністю обміну інформацією, доступністю інформації та простотою передачі інформації. Але найважливіше – чітко розуміти й розділяти віртуальне життя й реальне, пам'ятаючи про те, що жодна соціальна мережа не замінить живого спілкування, і як би не змінилося наше суспільство з розвитком технологій та появою Інтернету, ми все одно залишаємося людьми з властивими нам помилками мислення, потребою в спілкуванні й близькості з оточенням. Можливо, краще, що може зробити сьогодні кожен з нас, – це зупинитися на хвилину й задуматися про те, у якому напрямку й куди ми йдемо.

Література

1. Закон України “Про інформацію” [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
2. Динаміка проникнення Інтернету в Україну [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Київського міжнародного інституту соціології. URL: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=80>.
3. Динаміка використання Інтернет в Україні [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Київського міжнародного інституту соціології. URL: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=621&page>
4. Зайцева О. К. Становлення міжнародної політики регулювання Інтернет-середовища / О. К. Зайцева // Вісник національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. Київ: ІВЦ «Політехніка», 2009. № 4. 193 с.
5. Крайнікова Т. С. Профіль українського Інтернет-користувача (аналіз вторинних соціологічних досліджень) / Т. С. Крайнікова // Вісник книжкової палати. 2014. № 2. С.1-4.
6. Новицький А. М. Міжнародний досвід правового регулювання Інтернет / А. М. Новицький // Юридичний вісник 2 (31), 2014. С. 52-58.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066414>

*Кунденко Я. М.,
канд. філос.наук, доцент ХНУМГ імені О. М. Бекетова
Полторак В. В.,
студентка ХНУМГ імені О. М. Бекетова*

Філософські питання програмування та віртуальної реальності

Філософські аспекти програмування мають своє визначення при розумінні програмування як процесу створення програмного забезпечення, що вимагає від розробників чіткої мети й функціональності програми. Однак, на думку філософів, програмування – це не просто технічний процес, а й мистецтво, що вимагає креативності та глибоких знань.

У світі програмування існують різноманітні підходи до створення програмного коду. Один з них – функціональне програмування, яке базується на математичних функціях та законах логіки. Інший підхід – об'єктно-орієнтоване програмування, яке використовує об'єкти для представлення даних та функцій програми.

Віртуальна реальність – це технологія, яка дає можливість користувачам зануритися у віртуальний світ, що імітує реальний. Вона застосовується в багатьох сферах, таких як медицина, освіта та розваги. Однак наразі віртуальна реальність має свої обмеження та недоліки. Вона може мати великий вплив на розвиток культури та мистецтва, стати новим середовищем для взаємодії між людьми та допомогти створити нові форми мистецтва, які не були можливі раніше. Але також вона призводить до появи нових форм маніпуляції та контролю над масовою культурою.

Штучний інтелект – галузь комп'ютерних наук, яка займається створенням систем, що можуть виконувати завдання, які зазвичай потребують людського інтелекту. Ця технологія має безліч перспектив, але також і загроз. Однією з перспектив штучного інтелекту є автоматизація рутинних задач та поліпшення продуктивності. Також вона може бути використана в медицині та науці для розв'язання складних проблем. Однак існують загрози, пов'язані зі збільшенням безробіття та загрозами безпеки даних, які можуть бути порушені штучним інтелектом.

Електронні медіа-засоби – це технології, які дають можливість людям отримувати та передавати інформацію через Інтернет. Мають великий вплив на формування наших поглядів та переконань. Але разом з тим вони викликають питання щодо моралі та етики використання таких засобів. Однією з переваг електронних медіа-засобів є можливість швидкої та зручної комунікації між людьми з різних країн світу. Вони також забезпечують доступ до безлічі інформації та можуть слугувати засобом розваг. Однак вони можуть також сприяти поширенню фейкових новин та збільшенню залежності від технологій.

Технології швидко розвиваються, і майбутнє може бути не передбачуваним. Однак деякі технології, такі як штучний інтелект та віртуальна реальність, уже зараз мають значний вплив на життя людей та суспільства. Майбутнє цих технологій може принести безліч переваг, таких як поліпшення медичних технологій та розв'язання складних соціальних проблем. Однак важливо враховувати етичні та соціальні наслідки при розробці та використанні нових технологій, щоб не допустити зловживання та маніпуляції. З появою нових технологій з'являються нові етичні питання, які потребують уваги та обговорення. Наприклад, використання штучного інтелекту може призвести до безробіття, а віртуальна реальність може викликати шкоду для здоров'я.

Однак, з іншого боку, технології можуть бути використані для розв'язання складних соціальних проблем та поліпшення якості життя людей. Тому важливо забезпечити етичний та відповідальний розвиток технологій, щоб вони служили людству та не завдали шкоди.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066419>

*Latova Maria, Student 3 course IHS,
scientific director - Candidate of Political Sciences, Associate Professor,
Department of International Relations and Law Babina Valentyna
National Polytechnic University «Odessa Polytechnic»*
***Propaganda: Study of the evolution of impact and modern methods in the
realities of the Russian media***

The study of propaganda matters in the scientific and academic fields because it helps to understand how communities shape their views, how manipulation and distortion of information can influence public opinion and decision-making. Many researchers and scholars have devoted their work to the analysis of propaganda and its impact on public consciousness: Edward Bernays, Jacques Ellul, Noam Chomsky, Daniel Lerner, Elizabeth Noelle-Neumann.

Facts are used to convince people of their position, but what if the facts speak against them? Then the propaganda is used. This word sounds the same in most European languages, it came from the name of the organization "Congregatio de propaganda fide" (Congregation for the Spread of Faith) [2]. Until the 20th century, propaganda meant the spread of religious faith. Then the main tool was the printing press: with the help of books and leaflets, Martin Luther shattered the influence of the Catholic Church, turning half of Europe into Protestantism. [3]

It should be noted that propaganda techniques are thousands, but we will consider the most basic of them.

I. Divisions and Conflict

Propaganda clearly divides the world into black and white, good and evil, friends and foes. For example, take a quote from Russian propagandist Dmitry Kisilev: "Russia today is a kind of island of normalcy, if you look at the Western drunkard... We are different".

The division into the "friend or foe" works because our brain saves effort. No propaganda calls itself invaders and occupiers, the image of the enemy is symmetrical on all sides. [1]

II. Newspeak

Philosophers say: "Language shapes thinking". The words, the concepts, the terms we use affect how we relate to people and events.

Imagine that for many years you have been told: «War is peace, freedom is slavery, ignorance is power». This is a fragment from the famous anti-utopia «1984», there the word «newspeak» is first found. [4]

And here is what Federation Councillor Elena Mizulina says: “Prohibition as a rule of law from which the law is constructed is the greatest freedom of man. The prohibition is where the person is free”.

III. The False Dilemma

The propagandists have another trick near the newspeak - a false dilemma. People are asked to choose the lesser of two evils, where one option is advantageous to power, the other is obviously terrible.

Before the vote on the amendments to the Russian constitution, russian propaganda showed a commercial where a gay couple adopts a child and asked a question: “You will choose this Russia? No? Then vote for the amendments”.

This, too, is a false dilemma - either vote for the amendments, or the whole country will become like that. It is understood that there is absolutely no link between these allegations. In addition, same-sex couples were prohibited from adopting children in Russia even before the amendments.

IV. The illusion of majority and reference to authority

To legitimize its words, propaganda must show that the masses support it. This is done through interviews with ordinary people and surveys. The largest independent polling center «Levada» in Russia was declared a foreign agent. Thus, the state wants to leave the monopoly on social questions. In the Internet era, bots were added, channels that specifically set their audience on specific posts to create the illusion of the majority. The aim of these mechanisms is for people to see the predominance of the majority and to stop resisting it. People tend to join the majority and do not want to be a rogue. This is called «conformism».

V. Totalitarianism

The next approach means total control over the lives of citizens. First, totalitarianism is expressed through censorship. The goal of censorship is unanimity. Every month in Russia there are fewer and fewer sources of information that would broadcast information different from that shown on TV. In the absence of alternatives, a person begins to believe a common opinion. Second, totalitarianism in the decisions. Every decision is presented as the only correct, as no other is given. And the last approach - repeating. If you repeat something 1,000 times, both the audience and the propagandist will surely believe it. [5]

We have listed only part of the propaganda techniques. At the moment we do not have simple and clear instructions on how to confront it, except one. The questions are the most effective weapon against propaganda. “On what is it based?”, “Where are the statistics?”, “Who is this expert?”, and “What do other people and alternative sources of information say about it?”.

Comprehensive approaches and efforts are needed to counter propaganda and its negative effects. An important step is the development of information literacy and critical thinking among the population so that people can consciously analyse and evaluate the information received.

References:

1. Yanko Tsvetkov Atlas of stereotypes and prejudices
https://f.ua/statik/files/products/515946/atlas-stereotipov-i-predrassudkov-9785916712681_8265.pdf
2. Edward Bernays "Propaganda" (1928)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066439>

Макух-Федоркова І. І., канд. політ. наук, доцент

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Когнітивна війна як виклик сучасній системі національної безпеки

В епоху сучасних інформаційних викликів та загроз важливим завданням для збереження державності є забезпечення безпеки особистості і суспільства. Стрімкий технологічний розвиток привів до того, що інформація стала не тільки основним капіталом, але і засобом впливу на свідомість соціального суб'єкта. Збройна агресія Росії та світові геополітичні зміни все більше породжують перегляд звичної тактики і стратегії ведення війни.

Нещодавно когнітивну війну було визнано новою сферою бойових дій разом із наземною, морською, повітряною, космічною та кібернетичною сферами. Це поняття не є новим, проте сучасні технології дають можливість активно вести когнітивні війни, адже інструменти обміну інформацією дозволяють супротивнику втручатися в національні політичні процеси та впливати на свідомість мільйонів людей. Недивно, що когнітивна війна є одним із тих викликів, який часто називають «боротьбою за серця та розум», оскільки в ній основним полем бою стає людський розум. Мета таких когнітивних атак полягає в тому, щоб змінити або ввести в оману лідерів думок, членів соціальних груп, представників різних прошарків населення, військовослужбовців регіону, держави або низки країн. Варто підкреслити, що війна в когнітивній сфері є новим простором конкуренції, яка мобілізує різноманітні техніки впливу та втілює ідею бою без бою. Якщо класична тактика збройної боротьби переслідує основну мету – ліквідацію живої сили противника, то когнітивна війна знищує держави як системи.

Варто зазначити, що якщо інформаційна війна переважно використовує метод демотивації для придушення волі противника, то когнітивна війна впливає на свідомість. Цілком зрозуміло, що когнітивна війна разом з інформаційною – це комплекс заходів, які планомірно дестабілізують процеси управління державою. Стратегія інформаційної війни ставить собі за мету введення в оману масову чи індивідуальну свідомість та повну дискредитацію управлінських процесів. Разом з тим принципова різниця когнітивної (смысловой) війни

від інформаційної полягає в такому: когнітивні операції спрямовані на пізнання, світогляд, знання, а також цілу систему цінностей, «культурний капітал» суспільства та особистісну позицію того чи іншого об'єкта агресії.

Когнітивні війни передбачають використання маніпулятивних технологій впливу на свідомість, активне розроблення і застосування яких велось в Третьюму рейху, а в післявоєнний період поширилась в інших країнах Заходу. Цікаво зауважити, що наприкінці 50-х – на початку 60-х рр. ХХ ст. значного поширення набуває розвиток когнітивної психології. Основними передумовами її виникнення були: нездатність біхевіоризму та психоаналізу пояснити поведінку людини без звернення до елементів свідомості, розвиток сучасної лінгвістики, а також бурхливий технологічний прогрес у сфері засобів зв'язку та кібернетики. Варто додати, що когнітивістика (когнітивна наука) (лат. *cognitio* – пізнання) – міждисциплінарний науковий напрям, що об'єднує теорію пізнання, когнітивну психологію, нейрофізіологію, когнітивну лінгвістику і теорію штучного інтелекту. В науковому плані прихильники когнітивного підходу акцентують увагу на мисленні людини, уважно підходять до вивчення ментальних особливостей у конкретному культурному середовищі. Теорію когнітивного розвитку запропонував швейцарський психолог і філософ – Жан Піаже. Він ретельно вивчав специфіку дитячого мислення та розробив філософсько-психологічний напрям досліджень – «генетичну епістемологію». Роботи Ж. Піаже дали серйозний поштовх до розвитку психологічної науки ХХ ст. Когнітивні схеми формують певні категорії, породжують певні очікування, нав'язують висновки, формують наміри і думки, визначають певні дії та емоції індивідів у конкретних ситуаціях.

За останні кілька десятиліть численні експерименти та розвиток психотерапії чітко продемонстрували можливості сучасного інформаційного простору емоційно впливати та маніпулювати мільйонами людей. Маніпулятивний вплив здійснюється за допомогою різних каналів масової комунікації та відповідних технологій. Найбільш ефективними є ЗМІ, телебачення та Інтернет саме через велике охоплення аудиторії та адаптованість до сприйняття. В умовах щоденного поширення величезної кількості інформаційних повідомлень, які в безперервному режимі впливають на емоційний стан і раціональне мислення, відбувається зниження рівня критичності сприйняття інформації. Це є основою для формування певних настанов, оцінок та

стереотипів на користь суб'єкта маніпуляції. Найбільш поширеними технологіями трансформації та програмування масової свідомості стали стереотипізація та міфологізація. Поняття «стереотип» (грец. stereos – твердий, typos – відбиток) уперше у науковий обіг запровадив У. Ліппман в 1922 р. Згідно з Ліппманом, «стереотип – це прийнятий в історичній спільності зразок сприйняття, фільтрації, інтерпретації інформації при розпізнаванні і впізнавання навколишнього світу, оснований на попередньому соціальному досвіді». Стереотипи слабо піддаються впливу і трансформуються протягом тривалого часу. Використовують кілька основних методів створення соціальних і політичних стереотипів, які передбачають вплив як на раціональний, так і емоційний рівні сприйняття. Слід також звернути увагу на переконання і навіювання. Переконання впливає на свідомість особистості через комунікацію, безпосередньо зосереджуючи увагу на критичному мисленні. При цьому використовують низку принципів маніпуляції, у тому числі принцип «ярлика», принцип інформаційної лавини, принцип лідера думок, принцип конформізму (фабрикація даних соціологічних опитувань, цитат), принцип негативу та активне використання слоганів. Другий метод стереотипізації – сугестивний вплив (навіювання), який спрямований насамперед на зниження рівня критичності мислення суб'єкта, найчастіше цієї мети досягають за допомогою лінгвістичного впливу, наприклад, заміною слів на схожі за змістом. Поряд із технологією стереотипізації активно використовують міфологізацію масової свідомості. Сучасний міф формує ілюзорну картину світу в масовій свідомості, який виступає інструментом регулювання громадської думки на користь суб'єкта маніпуляції.

Тактика ведення війни різко змінилася завдяки передовим технологіям, бо когнітивний вплив інтенсивно вибудовує модель світу, часто оперуючи подіями, які не дають нам можливості оцінити їх достовірність, так стрімко вони постають перед нами. Часто вони є максимально емоційно навантаженими, навіть перевантаженими, оскільки емоційна дія відключає наше раціональне мислення. Усе більше людей не можуть відрізнити достовірну інформацію від маніпулятивної. Боротьба в когнітивному просторі впливає на мозок, емоції, мотиви, судження та дії і навіть контролює мислення противника.

Гібридна війна РФ стосовно України протягом тривалого часу показала її непрямий характер, який не викликав опору. Цю роботу

вдало реалізовувала не лише пропаганда, але й релігія, мистецтво, ідеологія. Більше того, когнітивна тактика ведення війни об'єднує можливості кібернетичної, інформаційної, психологічної та соціальної інженерії. І задля отримання переваги над противником ці дії проводяться синхронно, порушуючи індивідуальну та масову свідомість. Покращення розуміння когнітивної війни в масштабах Альянсу є пріоритетом для країн-членів і партнерів НАТО, адже останнім часом китайські стратеги все частіше заявляють: «Ті, хто переможе розробку технологій штучного інтелекту нового покоління, зможуть контролювати життєво важливий елемент національної безпеки – людське пізнання». В нинішній російсько-українській війні ми спостерігаємо активне поширення дезінформації та використання залякування. З цією метою проводяться маневрування та розгортання військ у певних місцях, підготовка стратегічних ядерних операцій і проведення військових навчань. Дезінформація може поширюватися через соціальні мережі та телебачення. Вона також включає обман ворожої розвідки, спостереження за допомогою електромагнітних або кібернетичних засобів, щоб ввести в оману командувачів.

Таким чином, в умовах сучасних інформаційних викликів та збройної військової агресії РФ виникла загроза системі національної безпеки України, яку потрібно захищати вже зараз та одночасно вибудовувати сучасні механізми захисту демократичних цінностей і протидіяти когнітивним впливам. Ці виклики постають також перед світом, бо маніпулятивні технології спроможні знищити національну ідентичність, ментальні особливості, генетичний код та культурну спадщину народів.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066447>

Моїсеєва Т. М., канд. іст. наук, доцент

Національний університет «Одеська політехніка»

Степаненко К. І., студентка

Національний університет «Одеська політехніка»

Інформаційна безпека України: національні виклики та стратегічні завдання

Одним із головних завдань української держави, з огляду на глобальні виклики сучасності, агресивну політику Російської Федерації щодо України (починаючи з 2014 р.), що переросла у повномасштабну російсько-українську війну, є забезпечення інформаційної безпеки.

Концептуальним документом, який визначає засади державної політики в сфері інформаційної безпеки на період до 2025 р., є «Стратегія інформаційної безпеки» (далі – «Стратегія»), затверджена Указом Президента України від 28 грудня 2021 року (№ 685/2021).

Структурно документ складається з кількох розділів: «Загальні положення» (визначено мету «Стратегії» та понятійний апарат), «Аналіз загроз та викликів інформаційній безпеці», «Стратегічні цілі та напрями реалізації Стратегії», «Механізми реалізації визначеної мети та завдань», «Очікувані результати».

Аналіз інформаційних небезпек є необхідною складовою для чіткого формулювання цілей та напрямків реалізації «Стратегії». Його здійснено за двома «рівнями» загроз – глобальними та національними. Так, до інформаційних викликів *глобального рівня* віднесено: зростання кількості дезінформаційних кампаній; посилення ролі соціальних мереж в інформаційному просторі при недостатньому рівні медіаграмотності (медіакультури) населення; інформаційну політику Російської Федерації.

Інформаційні загрози *національного рівня* значною мірою пов'язані з інформаційним впливом Російської Федерації на населення України (через ІІСО, спрямовані на дестабілізацію внутрішньополітичної ситуації, підрив національної безпеки і ліквідацію української державності) та домінування РФ в інформаційному просторі на тимчасово окупованих територіях України.

Національні виклики в інформаційній царині не обмежуються «російським чинником», до них так само зараховано: незавершений

процес формування системи стратегічних комунікацій, що впливає на можливості вчасного та адекватного реагування на дезінформаційні кампанії; «недосконалість регулювання відносин у сфері інформаційної діяльності та захисту професійної діяльності журналістів»; подекуди обмежені спроможності забезпечення інформаційних потреб населення на місцевому рівні та невисокий ступінь інформаційної культури та медіаграмотності в суспільстві.

Стратегічні цілі та напрями реалізації «Стратегії» обумовлені наявними викликами і загрозами в інформаційному просторі. В документі виділено сім стратегічних завдань, по кожній з яких зафіксовано перелік завдань, необхідних для реалізації завдання. Так, основну увагу держава має зосередити на *питаннях*: протидії дезінформації та інформаційним операціям (в першу чергу – держави-агресора); всебічного розвитку української культури та підвищення медіаграмотності; забезпечення прав громадян на доступ до достовірної інформації та захисту прав журналістів; інформаційної реінтеграції «громадян України, які проживають на тимчасово окупованих територіях та на прилеглих до них територіях України, до загальноукраїнського інформаційного простору»; формування ефективної системи стратегічних комунікацій та розвитку інформаційного суспільства.

Розділ «Механізми реалізації визначеної мети та завдань» передбачає розподіл обов'язків у ході реалізації «Стратегії» між органами влади: Радою національної безпеки і оборони України, Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в інформаційній сфері (Міністерство культури та інформаційної політики України), Міністерством оборони України, Службою безпеки України, розвідувальними органами України, Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.

30 березня 2023 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України було затверджено «План заходів з реалізації Стратегії інформаційної безпеки на період до 2025 року», де по кожній стратегічній цілі визначено конкретні заходи, строки, відповідальних та індикатори виконання.

З початком повномасштабної агресії РФ проти України питання інформаційної безпеки набули особливої ваги. В умовах воєнного стану, державними органами прийнято низку документів, у яких важливий

акцент робиться на питаннях інформаційної безпеки об'єктів критичної інфраструктури [Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2023 р. № 257 «Деякі питання проведення незалежного аудиту інформаційної безпеки на об'єктах критичної інфраструктури»]; Наказ Державної інспекції ядерного регулювання України від 22 березня 2022 р. № 223 «Про затвердження Вимог до кіберзахисту інформаційних та керуючих систем атомних станцій для забезпечення ядерної та радіаційної безпеки»] та особливостях функціонування медіапростору (зокрема – виробленні єдиної інформаційної політики) [Розпорядження Кабінету міністрів України від 15 липня 2022 р. № 608-р «Про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету для створення та поширення інформаційних аудіовізуальних продуктів у засобах масової інформації, спрямованих на забезпечення захисту національного інформаційного простору»; Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 р. «Про нейтралізацію загроз інформаційній безпеці держави»; Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 р. «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану»].

Отже, головними викликами в сфері інформаційної безпеки (як на глобальному, так і на національному рівнях) є агресивна інформаційна політика Російської Федерації при недостатньому рівні медіаграмотності населення. «Стратегія інформаційної безпеки» України, ґрунтуючись на характеристиці актуальних загроз в інформаційному просторі, окреслює ключові завдання держави для досягнення інформаційної безпеки. Документ, по суті, є програмним, а нормативно-правове забезпечення його реалізації має здійснюватися «шляхом системного перегляду та внесення змін до відповідних законодавчих та інших нормативно-правових актів в інформаційній сфері». Неспровокована агресія Російської Федерації проти України актуалізувала проблему інформаційної безпеки України, що знайшло відображення в низці рішень державних органів.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066479>

Озернюк Г.В., канд. юрид. наук, доцент
Національний університет «Одеська політехніка»
Рудніцька Л. О., студентка
Національний університет «Одеська політехніка»

Становлення міжнародного права в епоху середньовіччя

Середньовіччя – період у світовій історії, що охоплює V–XV ст. н. е. Початком цього періоду є падіння Західної Римської імперії в 476 р., а кінцем – будівництво Сікстинської Капели (1481 р.). На руїнах Римської імперії в Європі виникли різні феодальні держави (франкська, німецька, саксонська та ін.), які утворювалися досить швидко в міру укладення міжнародних договорів і прийняття певних державних правил, наприклад, лицарського статуту честі, правил ведення війни. Війна визнавалася справедливим способом вирішення міжнародних суперечок. У цей час переважно укладають договори про військові союзи та мирні угоди.

Церква відігравала активну роль у міжнародних відносинах. Періодично скликані ради були кодифікаторами правових звичаїв народів. Так, на Карфагенському соборі в 438 р. було офіційно сформульовано один із найважливіших принципів міжнародного права – принцип добросовісного дотримання міжнародних зобов'язань (*pacta sunt servanda*).

Міжнародне право не стало глобальним у феодальний період. На його подальший розвиток впливали сильні політичні та економічні центри: Візантія, Київська Русь, Західна Європа, Арабський Схід, Індія, Китай.

Утворення феодальних держав, їхня роздробленість, постійні міжусобні війни вимагали створення різноманітних політичних союзів і водночас потребували розвитку міжнародних відносин. У XIV ст. було створено інститут постійних дипломатичних представництв, у XV ст. більшість європейських держав мали постійні відомства закордонних справ. У цей період створюється консульське право: консули отримали важливі повноваження в галузі захисту прав громадян своєї країни за кордоном, особливо в країнах Сходу («режим капітулярій»).

Розвиток феодальних відносин у Франції привів до того, що варварські Права і королівські капітулярії, що діяли в період

Каролінгів, втратили свою силу. Основним джерелом стає звичаєве право. Крім римського права, на розвиток європейського феодального права вплинуло канонічне (церковне) право, яке містило низку положень, що вплинули на розвиток цивільного права, особливо в галузі сімейного. Якщо говорити про королівські укази, то з середини XIII ст. королівська влада зуміла забезпечити виконання своїх ордонансів на території васальних герцогств і графств незалежно від згоди їхніх власників.

Епоха середньовіччя пов'язана з розвитком міжнародних відносин феодальних держав у процесі їх становлення, подолання роздробленості, виникненням великих феодальних монархій, а також з початком формування абсолютистських держав. Відмітною рисою регулювання міжнародних відносин феодальними державами було запозичення багатьох міжнародно-правових норм часів рабства. Водночас під впливом рівня новоутворення ці норми продовжували збагачуватися і розвиватися. Насамперед це стосувалося характеру норм міжнародного права та їх релігійного забарвлення.

Міжнародне публічне право розвивалося двома шляхами: закони тієї чи іншої держави, де була більш розвинена правова база (Закон Родоського моря або Еклога у Візантії), приймалися таємно, перш ніж набули чинності на міжнародному рівні, та прийняття міжнародного акту колегією кількох держав, на територіях яких цей закон має юридичну силу (Кодекс честі лицарів, Великий звичай тощо).

Було сформовано загальні норми міжнародного права, якими держави керувалися у відносинах, але вони залишилися звичаєвими. Наприклад, вимоги, визнані звичаєвим правом, полягали в тому, що договори повинні дотримуватися (*pacta sunt servanda*), що послы є недоторканими, що держава, яка проголошує нейтралітет, не повинна надавати військову допомогу воюючим сторонам. Змінилася й релігійна оболонка міжнародно-правових норм. Так, характерною рисою присяги в період феодалізму було те, що вона служила засобом встановлення васальних відносин залежності: з юридичної точки зору договори, укладені між монархом і бідними феодалами однієї держави, освячені присягою, мало відрізнялися від угод і присяг між монархами різних країн. Так складалася присяга під час укладення Мюнстерського мирного договору в 1648 р.

Іншою особливістю феодального міжнародного права Західної Європи був вплив на нього католицької церкви. Римський папа Григорій

VII (XI ст.) першим спробував створити під своєю владою «всесвітню державу». У своєму впливі на міжнародне право римські папи керувалися канонічним правом, яке складалося з рішень папських соборів і папських декретів.

Міжнародне право феодальних держав продовжувало зазнавати впливу римського права, що знайшло відображення в цивілізованому характері низки міжнародно-правових інститутів. Наприклад, це стосувалось інститутів застави та гарантії як засобів забезпечення міжнародних контрактів, інституту набуття національної території.

В епоху середньовіччя почав використовуватися інститут гарантування договорів з боку третіх країн. Гарантом часто був римський папа. Наприклад, він гарантував дотримання договору 1494 р. між Іспанією і Португалією. У часи середньовіччя покровительство іноземців отримало міцнішу правову основу: статті про іноземців поступово включалися в державні договори. Зокрема, вони містили обов'язок сторін забезпечити передачу майна померлого іноземця його спадкоємцям, а не правителю, на майні якого проживав іноземець. Загалом становище іноземців було дуже важким – вони перебували в повній залежності від феодала, їхня особиста безпека та недоторканність власності жодним чином не гарантувалися. Іноземців, які в'їжджали в країну без дозволу, ліквідували, а виїзд з країни оподатковували. Лише за часів державної монархії королівська влада намагалася обмежити свавілля феодалів щодо іноземців.

Отже, в епоху середньовіччя розпочався активний розвиток міжнародного права, проте ще тільки на локальних рівнях. Держави почали укладати міжнародні договори та створювати правові норми, які не були ще повноцінно кодифікованими.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066493>

*Озернюк Г.В., канд. юрид. наук, доцент
Національний університет «Одеська політехніка»*

*Рябіхіна М. С., студентка
Національний університет «Одеська політехніка»*

Класифікація міжнародних правопорушень

Класифікація міжнародних правопорушень є дуже важливою і має важливе теоретичне та практичне значення. Міжнародні правопорушення класифікують для полегшення визначення типу відповідальності, до якої правопорушник буде притягнутий. Зазвичай міжнародні правопорушення класифікують за рівнем тяжкості злочину, до якої відповідальності буде притягнуто суб'єкта, тощо.

Якщо брати приклади класифікації з історії, то варто зазначити, що чіткого поділу на види або групи міжнародні правопорушення не мали. Так, їх поділяли за певними умовними ознаками, однак такого поділу, як у сучасному міжнародному праві, на той час не існувало.

Як приклад можна навести класифікацію міжнародних правопорушень, яку у 1908 році запропонували у спільній праці професори Харківського університету В. А. Ульяновський та Л. А. Камаровський. Вони виокремлювали такі правопорушення міжнародного рівня:

- недодержання трактатів, особливо якщо вони мають важливе значення для кількох держав;
- прагнення окремої держави до поневолення інших самостійних держав і до всесвітнього панування;
- напад без оголошення війни і без достатньої причини;
- прагнення держави до панування у відкритому морі, що визнається міжнародною територією;
- псування міжнародних шляхів і споруд, встановлених для забезпечення міжнародного спілкування;
- порушення прав дипломатичних агентів і органів міжнародного спілкування;
- порушення міжнародних інтересів держав, які ґрунтуються на юридичних основах, а саме: вигнання іноземців із держави, відмова іноземцю у захисті і правосудді, релігійні утиски.

Свою класифікацію створив А. М. Трайтін. Через загострення питання відповідальності за скоєні міжнародні злочини він вирішив поділити їх на три основні групи. Усі злочини, що він описував, були пов'язані безпосередньо з воєнною агресією, адже в той момент заборону воєнних дій вже було закріплено в Статуті Ліги Націй. Запропонувавши свій поділ, він намагався полегшити питання відповідальності за скоєні дії.

До першої групи А. М. Трайтін відніс ті злочини, що проявляються у формі найпростішого посягання на мир та безпеку. Як зазначав сам автор, до таких злочинів відносять воєнну агресію, допомогу від інших країн (вони стають співучасниками і також підлягають відповідальності), тобто всі дії, що є агресивними проти інших суб'єктів на міжнародній арені.

До другої групи А. М. Трайтін відніс посягання на мир, що супроводжуються агресією та ворожими діями проти іншої країни, тим самим підвищуючи ризик воєнного конфлікту. Наприклад, тероризм або підтримка агресії до іншої країни.

До третьої групи А. М. Трайтін відніс такі дії, що є протиправними та ворожими стосовно до інших країн, проте які мають елементи відчуженості. Це, зокрема, підробка документів та їх розповсюдження, посягання на честь іншої країни.

Сучасне міжнародне право не містить вичерпного переліку конкретних злочинів. Зрештою, існує стільки ж міжнародних порушень, скільки інтересів, які захищає сучасне міжнародне право.

У класифікації міжнародних правопорушень виокремлюють такі їх види: ординарні; серйозні; найтяжчі.

Суть ординарних міжнародних правопорушень полягає в недотриманні встановлених міжнародним правом умов, також такі правопорушення можуть порушувати інтереси певних країн та народів. Важливо зазначити, що такі злочини, зазвичай, не мають певних зафіксованих ознак. Такі правопорушення не становлять суттєвої небезпеки, а їхні наслідки є мінімальними. Наприклад, до таких злочинів відносять недотримання міжнародного договору в науково-технічній галузі.

До серйозних міжнародних правопорушень відносять ті, наслідки яких можуть торкнутися інтересів не окремих країн, а всього міжнародного співтовариства, проте вони не становлять відкритої

загрози безпеці та миру держав і суспільства. Це, наприклад, накопичення хімічної зброї.

Найтяжчими міжнародними правопорушеннями вважають ті, що безпосередньо порушують інтереси міжнародного співтовариства та становлять загрозу світовому порядку, тобто наражають усі країни та народи на смертельну небезпеку. Вони є найтяжчими, адже порушують основні чітко встановлені принципи міжнародного права.

Таким чином, міжнародний злочин – це злочин, який порушує міжнародні зобов'язання та має фундаментальне значення для захисту життєво важливих інтересів міжнародної спільноти і який розглядає як злочин усе міжнародне співтовариство. Їхні характеристики:

– здійснюється державою, державними службовцями, які використовують державні механізми зі злочинною метою, і звичайними виконавцями;

– безпосередньо пов'язані з країною;

– порушують міжнародний мир та безпеку;

– загрожують основам міжнародного правопорядку;

– тягнуть відповідальність держави як суб'єкта міжнародного права та індивідуальну кримінальну відповідальність винного, яка виникає в межах міжнародного права, а в деяких випадках і внутрішнього права.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066497>

Осінова З. О., аспірантка

науковий керівник – д-ка істор. наук, професорка Грідіна І. М.

Маріупольський державний університет

Інтернет-меми як елементи передачі політичних наративів

Facebook, Instagram, Twitter, TikTok та інші соціальні мережі в останні десятиліття перетворилися на майданчики масової комунікації, які активно використовуються політиками та політичними силами. Як зауважив Г. Почепцов, «сучасні мас-медіа відкрили нові можливості впливу, що дозволило перенести їх з позиції описової на позиції, які формують ситуацію».

Розглядаючи інструменти, завдяки яким можлива швидка передача політичних наративів у соціальних медіа, особливої уваги заслуговують меми.

Термін «мем» походить від грецького слова «μίμητα», що означає «щось наслідуване», і інтернет-меми часто створюються шляхом зміни та реміксування існуючого вмісту, щоб зробити його жартівливим або значущим у новому контексті.

Першим, хто використав поняття «мем» у науковому дискурсі, був британський біолог Річард Доукінз, який у 1976 році опублікував книгу «Егоїстичний ген». Автор порівнює гени з реплікаторами інформації, які здатні передавати накопичені знання за прикладом генів. Акцентуючи увагу на реплікаторах, дослідник взяв за приклад нове поняття «мем», яке, на його думку, копіює інформацію з можливістю її подальшої трансформації.

На сьогодні меми – повноцінні елементи масової комунікації. Незважаючи на поверхневе сприйняття, меми є носієм запрограмованих ідей і повідомлень, у ширшому уявленні – ідеологій.

А. Демічева зазначає, що такі елементи медійного контенту, як слогани і «фотожаби», вірусні відеоролики і пародійні ілюстрації, мелодії і гіфи, комікси та демотиватори, можуть інтерпретуватися як меми. При цьому вони можуть бути як спонтанні (відгуки мережевої аудиторії на певні висловлювання чи поведінку політиків), так і спеціально створені та запуснені в мережу зацікавленими акторами. Активне поширення мемів на політичну тематику, викликане двома чинниками: по-перше, політики постійно дають інформаційні приводи;

по-друге, сам жанр мемів якнайкраще відповідає комунікаційним потребам сучасної публіки.

Тобто інтернет-мем стає своєрідним засобом комунікації, оскільки піддається численному копіюванню та поширенню користувачами.

Його завдання – впливати на маси, тобто не останню роль тут відіграють ЗМІ (блоги, медіапортили) як майданчик для його розповсюдження. Механізм впливу й переконання в мемах – не логічний, а емоційний, що охоплює спектр емоцій від сміху до страху.

Аналізуючи емоційні спектри впливу, Дуглас Рашкофф у своїй книзі «Медіавірус. Як поп-культура таємно впливає на вашу свідомість» переносить поняття мему до медіапростору. Він визначає такі типи медіавірусів, як: 1) цілеспрямовані віруси, до яких зараховує рекламу, передвиборчі слогани; 2) віруси-тягачі, які спочатку виникають спонтанно, але відразу ж використовуються для певних цілей; 3) спонтанні віруси, які з'являються й поширюються без конкретної прагматичної мети.

К. Тенів визначає політичні меми як навмисно створені візуальні уявлення про політичну позицію. В основу візуальних одиниць, на його думку, закладаються фрази з політичних промов політиків, уривки з виступів або інші курйозні моменти.

А. С. Рязанов у статті «Мем як комунікативна одиниця: синхронія та діахронія поняття» пропонує наступну класифікацію мемів:

- навмисно створені – створюються маркетологами або користувачами інтернету для привернення уваги;
- кооптовані – такі меми виникають ніби спонтанно, проте підхоплюються зацікавленими сторонами та популяризуються з певною метою;
- самозароджені – народна творчість, яка отримала розголос через вірусний характер.

За семіотичним виявом він поділяє меми на такі:

- візуальні – це одиниці візуальної інформації, які є масовими через розповсюдження в соціумі, – це фотожаби, демотиватори, картинки, макроси, комікси, фейси та ін.;
- аудіальні – пісні, слогани, гасла, наприклад, «Русский военный корабль» є саме таким різновидом мему;
- текстові – будь-які слова, неологізми, гасла та вірші, які існують у текстовому вигляді, наприклад, «ПТН-ПНХ»;
- змішані – до цієї категорії можна додати відеомеми, завдяки

їхньому поєднанню візуальної та аудіальної інформації, також до креолізованих мемів відносять картинки з текстовим супроводом, через сумісництво візуального та вербального контентів.

Назвавши меми медіавірусами, Дуглас Рашкофф зазначає, що їх головна мета – це вплив на соціум. Але крім цього, політичні меми мають ряд інших функцій:

- мобілізаційна підтримка: політичні кампанії та активісти часто використовують меми, щоб охопити нову аудиторію та залучити людей у непрямий спосіб. Для цього політичне повідомлення кодується в зображення, яке легко зрозуміти та пошири і яке заохочує до участі в політичній кампанії;

- вплив на громадську думку: меми використовуються для передавання ключових політичних ідей, які необхідно просувати, а також для висміювання опонентів. Мемі дають змогу зробити політичні повідомлення більш привабливими для певних демографічних груп;

- організація масових рухів: меми використовуються для мобілізації людей і організації масових рухів, надаючи можливість однодумцям спілкуватися та ділитися інформацією про конкретну політичну кампанію;

- створення особистого бренду: політики та політичні кампанії можуть використовувати меми, щоб створити свій особистий бренд або представити себе як привабливих чи, умовно, «крутих» особистостей для молоді.

Далеко не всі меми спрямовані на поширення та формування політичної думки, іноді меми створюються виключно з метою обміну інформацією: факти, іронія або розваги. Подібного роду меми часто зустрічаються на офіційних сторінках інформаційних агентств.

Таким чином, політичні меми – це лінгвістичні та психолінгвістичні одиниці інтернет-середовища, наратив яких повністю побудований на політичному змісті. Він має широке значення завдяки чистоті контексту, розповсюджується неконтрольовано та має ознаки вірусності. Із набуттям популярності мем стає впізнаваним, отримує нові значення без нівелювання старих і може використовуватися задля донесення інформації до аудиторії та ЗМІ. Мета таких одиниць може варіюватися між інформуванням, дезінформацією, розвагою й створенням бажаної політичної думки в реципієнта.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066499>

Петкевич С.С., студент

науковий керівник – к. н. із соц. ком. Кудлай В.О.

Маріупольський державний університет

***Сутність інформаційно-аналітичної діяльності та її значення в
різних галузях людської діяльності***

У сучасному світі інформація є важливою складовою нашого життя. Вона оточує нас з усіх боків, від миттєвих повідомлень у соціальних мережах до складних наукових досліджень. З кожним роком наша залежність від інформації зростає, а обсяг використовуваної інформації стає все більшим та різноманітним. Водночас розвиток інформаційних технологій відкриває перед нами безмежні можливості для зберігання та обробки даних.

Однак це також вимагає від нас здатності розуміти та аналізувати цю інформацію, щоб отримувати з неї максимальну користь. Тому інформаційно-аналітична діяльність стає дедалі більш важливою в різних сферах людської діяльності, таких як наука, бізнес, медицина та багато інших.

Інформаційно-аналітична діяльність – це процес збору, оброблення та аналізу інформації з метою прийняття рішень і досягнення поставленої мети. Цей процес дуже важливий у сучасному світі, де великі обсяги інформації доступні на кожному кроці.

Сутність інформаційно-аналітичної діяльності полягає в зборі та аналізі даних, інформації та знань з метою виявлення закономірностей і тенденцій, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення та досягати поставленої мети. Важливою складовою інформаційно-аналітичної діяльності є вміння правильно формулювати запитання та шукати потрібну інформацію, обирати методи й засоби аналізу, визначати джерела даних, інтерпретувати та представляти результати аналізу.

Застосування інформаційно-аналітичної діяльності дозволяє досягати більш ефективних результатів у будь-якій сфері людської діяльності, підвищувати якість прийнятих рішень, зменшувати ризики та збільшувати прибуток. У цьому контексті розуміння сутності інформаційно-аналітичної діяльності є важливим фактором для успішного функціонування та розвитку будь-якої організації, незалежно від її розміру та сфери діяльності.

Інформаційно-аналітична діяльність є невід'ємною складовою різних галузей людської діяльності, таких як наука, бізнес, медицина, політика та інші. У кожній з цих галузей інформаційно-аналітична діяльність має свої особливості та завдання, але загальна мета її застосування полягає в підвищенні ефективності та якості прийняття рішень за допомогою оброблення та аналізу великих обсягів даних.

Інформаційно-аналітична діяльність відіграє важливу роль у науці, оскільки вона дозволяє науковцям здійснювати швидкий та точний пошук необхідної інформації, оцінювати її достовірність і значимість, а також проводити аналіз отриманих даних.

Особливо важливою є роль аналітичної роботи в проведенні наукових досліджень. Підхід з використанням цієї діяльності дозволяє швидко та ефективно збирати та обробляти велику кількість даних, що забезпечує можливість проведення якісних досліджень. Крім того, це також дозволяє науковцям виявляти нові тенденції та закономірності в досліджуваній області, а також здійснювати перевірку гіпотез та формулювати нові наукові теорії.

Окрім проведення наукових досліджень, інформаційно-аналітична діяльність є важливою в науковій комунікації та розповсюдженні наукових знань, що, у свою чергу, дозволяє науковцям ефективно комунікувати свої результати досліджень, зокрема, за допомогою наукових статей, конференцій та інших наукових заходів. Це дозволяє науковцям обмінюватися знаннями, отримувати фідбек і здійснювати взаємодію з колегами з усього світу.

Інформаційно-аналітична діяльність у бізнесі є важливою складовою для прийняття ефективних управлінських рішень і розвитку компанії, а також дозволяє збирати, обробляти, аналізувати та інтерпретувати велику кількість даних, що отримуються в процесі функціонування компанії, а також від зовнішніх джерел.

Інформаційно-аналітична діяльність дозволяє бізнесу здійснювати аналіз ринку та конкурентів, прогнозувати розвиток галузі й визначати потреби клієнтів. Це дозволяє компаніям планувати свою діяльність і розвиток з урахуванням поточної ситуації на ринку та змін в поведінці споживачів.

Аналітична робота також допомагає визначати ефективність рекламної та маркетингової стратегії компанії. Аналізуючи дані щодо ефективності рекламних кампаній, бізнес може визначити, які методи

реклами та маркетингу працюють краще, і зосередити свої зусилля на них.

Крім того, інформаційно-аналітична діяльність дозволяє компаніям контролювати фінансову діяльність і оптимізувати витрати. Аналізуючи фінансові дані, бізнес може визначити, які напрямки діяльності приносять найбільші прибутки та зосередити свої зусилля на них. Також це дозволяє зменшити витрати на непотрібні проекти й послуги.

Медицина також є галуззю, де активно використовується інформаційно-аналітична діяльність. За допомогою аналізу медичних даних медичні фахівці можуть виявляти тенденції, проводити діагностику та лікування, вдосконалювати процедури й виробляти нові методи лікування.

Одним з основних завдань інформаційно-аналітичної діяльності в медицині є збір та оброблення медичних даних. Інформаційні системи збирання даних, такі як електронні медичні записи, дозволяють медичним працівникам швидко та ефективно збирати й обробляти дані про пацієнтів. Аналітичні інструменти, такі як машинне навчання та аналіз даних, допомагають медичним працівникам виявляти тенденції й закономірності в медичних даних, що дозволяє покращувати процеси діагностики та лікування.

Крім збору та оброблення медичних даних, аналітична робота в медицині допомагає вдосконалювати методи лікування та проводити наукові дослідження. Машинне навчання й аналіз даних дозволяють науковцям виявляти нові тенденції та закономірності в медичних дослідженнях, що дозволяє розробляти нові методи лікування та покращувати існуючі.

Нарешті, інформаційно-аналітична діяльність у медицині допомагає у вирішенні складних медичних проблем. Наприклад, аналіз даних може допомогти виявити генетичні чинники, що сприяють розвитку захворювань, а також може допомогти зрозуміти, як різні ліки взаємодіють з різними пацієнтами. Крім того, інформаційно-аналітичний підхід може допомогти у виявленні залежності між різними захворюваннями та шляхами їх профілактики.

Отже, інформаційно-аналітична діяльність відіграє важливу роль у медицині. Вона допомагає покращити якість медичної допомоги, виявити нові тенденції та закономірності в здоров'ї людей, а також розв'язувати складні медичні проблеми.

Підбиваючи підсумки, можна впевнено сказати, що за допомогою інформаційно-аналітичної діяльності можна отримати цінні знання про певну галузь діяльності, що дозволяє ефективніше вирішувати складні завдання та приймати обґрунтовані рішення. У бізнесі інформаційно-аналітична діяльність допомагає підприємствам виявляти тенденції на ринку, аналізувати конкурентів, планувати стратегію розвитку та знижувати ризики. У науці інформаційно-аналітична діяльність дозволяє відкривати нові знання та вирішувати складні проблеми, використовуючи математичні моделі й аналіз великих обсягів даних. У медицині інформаційно-аналітична діяльність допомагає виявляти причини захворювань і розробляти ефективні методи лікування. Таким чином, інформаційно-аналітична діяльність є невід'ємною складовою багатьох галузей діяльності та дозволяє збільшувати ефективність і підвищувати якість прийнятих рішень.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066501>

Прилуцька А. Є.,

професор ХАІ, завідувачка кафедри документознавства та української мови

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Естетика рекламного івенту як явища візуальної культури та соціокомунікативної діяльності: поняття, стратегії, утілення

Сучасна культура як культура інформаційного суспільства актуалізує форми та способи активізації та прискорення всіх видів соціальних комунікацій. Саме з цим пов'язане широке поширення івентів у сфері реклами, PR-технологій, пропаганди, політики. Завдяки естетизації інформації івент як видовишно-подієва практика візуалізації ідеї, послуги, місії характеризується високою ефективністю на психо-емоційному та інтелектуально-практичному рівнях сприйняття.

Поняття “івент” прийшло в лексику соціальних комунікацій з англійської мови. У перекладі “event” означає “подію” або “захід”. Явище івент - це запланована художньо оформлена соціально-суспільна подія, що відбувається в певний час із певною метою та має певний резонанс для суспільства (церемонія, шоу, квест, фестиваль, офіційні та ділові івенти, прес-конференція, брифінг, презентація), має рекламний або розважальний формат.

Досить часто явище івенту розглядається як відносно нове, мало вивчене. Однак генезис івенту як соціокультурного феномену пов'язаний з найдавнішими практиками театралізацій (первісних ритуалів та містерій) та сучасними театральними експериментами театального авангарду, театру-абсурду, антитеатру тощо. Тому як явище художньої культури івент-практики різних історичних епох, їхня природа, функції ґрунтовно вивчалися в естетичному, мистецтвознавчому, культурологічному, наукових аспектах.

Сьогодні івент-практики поширені в усіх сферах соціальної діяльності (економіка, політика, наука, релігія).

Сучасні дослідники практик соціального впливу, зокрема в галузях агітації, пропаганди, реклами, ПР, виокремлюють такі основні види та типи івентів:

Види івент-технологій за характером взаємодії з аудиторією:

- івенти з формальним спілкуванням (слухання, конференція);

- івенти з неформальним спілкуванням (корпоратив).
- Види івент-технологій залежно від залученої аудиторії:
- політичні івенти (мітинг, демонстрація, інавгурація);
 - корпоративні івенти (тренінги, презентації, промо-акція).

Типи івентів

1. Корпоративні (Corporate events). Це заходи непрямої реклами та формування позитивного іміджу установи (ювілеї, тимбілдинги, святкування важливих дат тощо).

2. Торгівельні (Trade events). Метою таких заходів є донесення до клієнтів та партнерів новин про компанію, товари чи послуги та підвищення репутації бренду.

3. Спеціальні (Special events). Це цікаві для клієнтів заходи на кшталт концертів, спортивних змагань, фестивалів, благодійних акцій тощо.

Як і підготовка традиційної театральної вистави, підготовка рекламного івенту вимагає режисури: визначення ідеї та формування стратегії, вироблення послідовних завдань та визначення надзавдання, вибір засобів художньої-естетично виразності.

Розроблення режисури рекламного івенту – це комбінація двох типів стратегій – організаційної й художньо-естетичної.

Організаційна стратегія – побудова системи взаємодії замовника і розробника, тобто послідовність дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей.

Художньо-естетична стратегія – пошук засобів естетизації та втілення концепції заходу, візуальних форм, спрямованих на відображення оригінальної ідеї рекламного звернення, її втілення за допомогою сучасних технічних та художніх інструментів.

До структури художньої стратегії івенту, що впливає на його формування, входять такі елементи: цільова аудиторія, концепція продукту, засоби поширення інформації, стратегія звернення.

У координатах рекламної діяльності реалізація (або втілення) художньо-естетичної стратегії івенту, на думку фахівців рекламної справи, здійснюється у два основні етапи:

- підбір необхідних художніх форм та засобів ілюстративного матеріалу й розроблення ідеї щодо його компоновання та створення рекламної події;

- технологічне групування всіх компонентів рекламного івенту в єдину композицію за допомогою технічних і художніх засобів відповідно до розробленої ідеї рекламної акції.

Крім того, необхідно звернути увагу, що саме художньо-рефлексивна стратегія реалізується у візуальному просторі рекламного івенту та поєднує два аспекти – концептуальній і креативній.

Концептуальний аспект відображає змістову компоненту рекламного звернення (фабулу, сценарний план).

Креативний аспект – це комплекс художньо-естетичних засобів відображення у візуальних образах ідеї рекламного івенту, донесення (з урахуванням особливостей аудиторії, матеріально-моральних пріоритетів та актуальних запитів суспільства) до споживача привабливості та вигоди, переваг та потенціалу окремого бренду, товару, послуги, соціальної ідеї тощо.

Таким чином, сучасні івент-практики в площині сучасної естетики є яскравим індикатором трансформації системи ціннісних координат інформаційного суспільства. Вони фокусують семантичні, ідеологічні, політичні, психологічні, економічні, морально-етичні, естетичні ракурси рекламних комунікацій у просторі сучасної візуальної культури та як форма видовищно-подієвих практик забезпечують утілення концептуально-маркетингових і художньо-естетичних стратегій рекламодавця.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066505>

*Стеценко К. В., студентка,
науковий керівник – старший викладач каф. 801 Богдан О. М.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Організаційний доступ до публічної інформації в державних органах

Мета Закону України «Про доступ до публічної інформації» – це повна відкритості виконувачів владних повноважень й реалізація права кожної особи на доступ до публічної інформації.

Інформація – відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, яка була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством або яка перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Згідно статті 10 Закону України «Про доступ до публічної інформації» особа має можливість отримати інформацію, яка її цікавить, але перед використанням потрібно надати відомості про те, нащо збирається ця інформація даною людиною.

Інформаційний запит – це законна вимога громадянина або юридичної особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться в його володінні.

Запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту.

У разі якщо з поважних причин (інвалідність, обмежені фізичні можливості тощо) особа не може подати письмовий запит, його має оформити відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації, обов'язково зазначивши в запиті своє ім'я, контактний телефон, та надати копію запиту особі, яка його подала.

Також запит на отримання інформації може бути колективним або індивідуальним. Надаватися запит мають право в різних формах (усній, письмовій, а також поштою, факсом, телефоном) залежно від вибору запитувача.

Публічна інформація буває відкрита та з обмеженим доступом.

Інформацією з обмеженим доступом є:

- таємна інформація;
- конфіденційна інформація;
- службова інформація.

Таємна інформація – інформація, доступ до якої обмежується відповідно до частини другої статті 6 цього Закону, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству й державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську, розвідувальну таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю.

Конфіденційна інформація – інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. Не може бути віднесена до конфіденційної інформація, зазначена в частині першій і другій статті 13 цього Закону.

Оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади здійснюється з метою підвищення ефективності та прозорості діяльності цих органів шляхом впровадження та використання сучасних інформаційних технологій для надання інформаційних та інших послуг громадськості, забезпечення її впливу на процеси, що відбуваються в державі.

Отже, можна сказати, що кожна особа має право отримати доступ до публічної інформації без пояснення причини запиту, на що їй мають надати доступ. Розпорядники інформації мають відкрито й без будь-яких прохань пояснення про потреби запиту надати інформацію, яка є публічною. Винятком з правила є публічна інформація, яка може нашкодити іншій особі, установі, державному органу.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066597>

*Телюпа О. В., старший викладач,
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

***Перша нарада архівних робітників України й проблема єдиного
архівного фонду республіки***

Доба Української революції та 1920-ті роки – надзвичайно важливий період в історії української архівістики, етап докорінної перебудови архівної справи в Україні. Необхідність проведення архівної реформи була пов'язана у свідомості української національної інтелігенції із важливістю архівних документів для формування національної самосвідомості й розбудови держави. Унесок у вирішення важливих теоретичних і організаційних питань було зроблено і під час роботи першої наради архівних працівників України.

Початок архівній реформі було покладено за доби УНР та Гетьманату Скоропадського архівними відділами відповідних урядів, на чолі яких перебували відомі історики та архівісти О. С. Грушевський та В. Модзалевський (зокрема державна власність на архівні документи вперше проголошувалася в проекті архівної реформи, розробленому під керівництвом В. Модзалевського). Співробітниками цих установ було започатковано виявлення, збереження й охорону архівних документів; поставлено питання про повернення українських архівів із-за кордону, у тому числі вивезених за розпорядженням царського уряду; передбачалося створення мережі губернських архівів.

Перетворенням радянської влади в архівній галузі поклав початок декрет Тимчасового Робітничо-селянського уряду України від 1 червня 1918 р. «Про реорганізацію й централізацію архівної справи», його ж постановою про створення Всеукраїнської комісії охорони пам'яток мистецтва і старовини (лютий 1919 р.). Декрет Раднаркому УСРР «Про передачу історичних та художніх цінностей у відання Народного комісаріату освіти» (квітень 1919 р.) встановлював державну власність на архівні документи. Запроваджувалося централізоване управління архівною справою, ставилися питання концентрації та впорядкування, забезпечення збереженості архівних документів.

Незважаючи на суцільну політизацію та ідеологізацію всіх сфер життя суспільства, у тому числі і архівної справи, яка була від самого початку властива радянській системі, у період «українізації» 1920-х років українські архівісти прагнули забезпечити реалізацію прогресивних положень архівної реформи, зокрема незалежне

функціонування насправді єдиного державного архівного фонду республіки як архівної спадщини українського народу.

До цього питання зверталися неодноразово учасники першої наради архівних робітників України, що відбулася в грудні 1924 р. у Харкові. У її роботі взяли участь як відомі українські архівісти Д. І. Багалій, що обіймав на той час посаду заступника завідувача Центрального архівного управління (Укрцентрахіву), В. О. Барвінський (завідувач відділом архівознавства Укрцентрархіву), В. О. Романовський (завідувач Архівом давніх актів у Києві), В. В. Міяковський (завідувач Київським центральним історичним архівом), так і молода на той час дослідниця, аспірантка кафедри історії України на чолі з Д. І. Багалієм О. Г. Водолажченко (завідувач секретаріатом Укрцентрархіву).

З доповіддю про концентрацію архівів на нараді виступив В. О. Барвінський. Спираючись на положення про єдиний державний архівний фонд, він заявив, що потрібно поставити питання про повернення в Україну архівних матеріалів, які знаходяться в архівах і музеях РСФСР. Ще одним аспектом проблеми вчений назвав перебування архівних матеріалів у музеях і бібліотеках, що суперечило законодавчому положенню про централізацію, виходячи з якого всі архіви мають знаходитися в розпорядженні Укрцентрархіву. До обговорення питання про концентрацію архівів долучилися В. О. Романовський, який зауважив, що документи загальнодержавного значення потрібно передавати до центральних архівів, а місцевого – лишати в губернських архівах, та Д. І. Багалій з думкою про необхідність об'єднання, централізації й децентралізації: концентруючи матеріали, потрібно брати до уваги історичні умови складання фонду.

Ще раз питання про створення дійсно єдиного архівного фонду постало на нараді під час обговорення виступу голови Істпарту М. О. Іванова. У зв'язку із розробкою «секретних матеріалів», на що виключно претендував Істпарт, урешті решт наприкінці 1920-х років була започаткована паралельна державній партійна архівна система. На це О. Г. Водолажченко зауважила, що всі архіви складають єдиний архівний фонд, який належить Укрцентрахіву, відповідно секретні матеріали мають передаватися до Центрального архіву революції.

Отже, у 1920-ті роки в період «українізації» українські архівісти дотримувалися національних традицій розбудови архівної справи, зокрема в питанні про створення дійсно єдиного архівного фонду республіки як архівної спадщини українського народу.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066605>

Чістякова І. М.
кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародних відносин та права
Національний політехнічний університет “Одеська політехніка”
Роль ООН у сучасній геополітиці

Позбавити прийдешні покоління від лих війни – саме таку мету поставили перед Організацією Об'єднаних Націй її засновники, які пережили руйнівні наслідки двох світових воєн. З моменту свого створення Організація запобігає переростанню конфліктів у війни, сприяє відновленню миру при виникненні збройних конфліктів і сприяє зміцненню миру в регіонах, які пережили війни.

За декілька десятиліть своєї діяльності Організація Об'єднаних Націй сприяла припиненню багатьох конфліктів, часто завдяки діям Ради Безпеки, яка згідно із Статутом ООН несе головну відповідальність із підтримки міжнародного миру та безпеки. У разі вступу скарги, що стосується загрози світу, Рада передусім рекомендує сторонам конфлікту спробувати досягти угоди мирним способом. У деяких випадках Рада бере на себе розслідування й посередницьку діяльність.

Якщо ж суперечка призводить до озброєного конфлікту, то первинним завданням Ради Безпеки стає швидке його припинення. У багатьох випадках важливу роль відіграли вимоги Ради про припинення вогню, перешкоджаючи розширенню військових дій. Рада також засновує операції ООН з підтримки миру, сприяючи послабленню напруженості в проблемних регіонах, роз'єднанню супротивних сторін і створенню умов для міцного миру після досягнення відповідних умов. Рада Безпеки може прийняти рішення про введення примусових заходів, економічних санкцій, наприклад торгового ембарго або міжнародних військових дій.

Один з яскравих прикладів діяльності РБ ООН відбувся в колишній Югославії. Події в країні викликали занепокоєння міжнародної спільноти. Тому Рада Безпеки ООН вирішила не допустити переростання військових дій у широкомасштабний конфлікт. З цієї метою та для захисту цивільного населення РБ ООН запровадила проти Югославії жорсткий режим санкцій. Згідно резолюцій РБ ООН до

югославської федерації заборонялось постачати зброю та військово спорядження, проводити будь-які економічні та торговельні операції.

Згідно із Статутом ООН Генеральна Асамблея "уповноважується розглядати загальні принципи співпраці підтримки міжнародного світу й безпеки, у тому числі принципи, що визначають роззброєння й регулювання озброєнь", а також "рекомендувати заходи мирного залагоджування будь-якої ситуації, яка могла б порушити загальне благополуччя або дружні стосунки між націями". Відповідно до резолюції від 3 листопада 1950 року (377 A(V)), озаглавленої "Єдність на користь світу", у тому випадку, якщо Рада Безпеки в результаті розбіжностей у поглядах своїх постійних членів виявляється не в змозі виконати свій головний обов'язок з підтримки міжнародного миру й безпеки, відповідні дії може зробити Генеральна Асамблея. Так, Генеральна Асамблея може зібратися на надзвичайну спеціальну сесію з метою винесення рекомендацій відносно колективних заходів, включаючи застосування збройних сил.

Згідно із статтею 99 Статуту ООН Генеральний секретар "має право доводити до відома Ради Безпеки про будь-які питання, які, на його думку, можуть погрожувати підтримці міжнародного світу і безпеки". Найважливіша роль Генерального секретаря полягає у використанні інституту добрих послуг, який має на увазі здійснення з опорою на принципи незалежності, безсторонності і непідкупності публічної й приватної діяльності в цілях відвертання виникнення, ескалації й поширення міжнародних конфліктів.

Найбільш ефективними стратегіями запобігання переростання суперечок в конфлікти й повторного виникнення конфліктів є превентивна дипломатія й превентивне роззброєння. Превентивна дипломатія передбачає використання таких засобів, як переговори, посередництво й примирення. Превентивна дипломатія, ранне попередження, є ключовим компонентом діяльності із запобігання. Організація Об'єднаних Націй уважно стежить за тим, що відбувається у світі, з тим, щоб виявляти загрози міжнародному миру та безпеці, і у зв'язку з цим покладає на Раду Безпеки й Генерального секретаря відповідальність за здійснення превентивної діяльності. Посланці й спеціальні представники Генерального секретаря забезпечують посередництво й превентивну дипломатію в різних регіонах світу. У деяких випадках сама тільки присутність професійного посланця здатна запобігти ескалації напруження. Превентивну дипломатію доповнює

превентивне роззброєння, метою якого є скорочення кількості стрілецької зброї в схильних до конфліктів регіонах. У Ліберії, Сальвадорі, Сьєрра-Леоне й Тиморе-Лешти це дозволило демобілізувати війська, а також зібрати й знищити їх зброю в рамках загальної мирної угоди. Знищення зброї гарантує, що вона не використовуватиметься в майбутніх війнах.

Операції ООН з підтримки миру є одним з найбільш ефективних інструментів, наявних у розпорядженні міжнародного співтовариства для забезпечення миру та безпеки. ООН почала свою миротворчу діяльність в роки холодної війни, коли діяльність Ради Безпеки неодноразово уривалася через непримиренні позиції сторін. У цілому миротворча діяльність зводилася до заходів із забезпечення дотримання угод про припинення вогню, стабілізації обстановки на місцях і створення передумов для політичних зусиль із мирного врегулювання конфліктів.

Миротворчий механізм ООН, задуманий як засіб врегулювання міждержавних конфліктів, знаходить усе більш широке застосування в ситуаціях, пов'язаних з внутрішньодержавними конфліктами й громадянськими війнами. Хоча військовий персонал залишається стрижнем більшості операцій з підтримки світу, миротворці ООН усе частіше залучаються до рішення широкого спектру складних завдань – від надання допомоги в створенні стійких інститутів управління до моніторингу прав людини, від реформування сектора безпеки до роззброєння, демобілізації, реінтеграції колишніх комбатантів і розмінування.

У десятках країн наземні міни й інші вибухонебезпечні боєприпаси продовжують нести смерть і нагадують про минулі конфлікти через роки, а іноді й десятиліття. Організація Об'єднаних Націй уявляє собі світ, вільний від загрози наземних мін і боєприпасів, що не підірвалися, у якому окремі люди й громади житимуть у безпеці, сприяючи розвитку, і в якому потерпілі від застосування мін братимуть повноправну участь у житті суспільства.

Діяльність, пов'язана з розмінуванням, – це не лише витягання мін із землі. Вона передбачає цілеспрямовані зусилля із захисту населення від мінної небезпеки, навчання потерпілих навичкам самозабезпечення й забезпечення їх активної участі в житті суспільства, а також створення умов для стабільності й стійкого розвитку.

У сучасних конфліктах близько 90% втрат доводяться на цивільне населення, і більшість жертв складають жінки й діти. Починаючи з 1999 року, Рада Безпеки незмінно розглядає питання положення дітей, зачеплених озброєними конфліктами, у контексті забезпечення миру та безпеки. Рада Безпеки розробила міцну основу й надала Генеральному секретареві інструменти для боротьби з насильством відносно дітей.

Таким чином, ми стисло розглянули роль ООН у вирішенні світових конфліктів і зазначили, що головне завдання організації – це врегулювання міжнародних конфліктів та забезпечення миру у всьому світі. Ми довели на прикладах, що Рада Безпеки виконує свою роль запобігання навіть озброєним конфліктам, може займати також посередницьку позицію, але робити все необхідне для швидкого припинення конфліктних ситуацій, а також забезпечення захисту цивільного населення на територіях, що конфліктують.

СПИСОК ВКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Офіційний сайт ООН. Миру, гідності та рівності. Рада Безпеки. Режим доступу: <https://www.un.org/en>

2.Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії: досвід модернізації та перспективи взаємодії: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків: ФОП Панов А.М., 2020. 130 с. Режим доступу: <http://international-relationstourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/e7a26520484e9cd54a92a0906eaca386.pdf#page=21>

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066613>

*Шемаєва Ганна Василівна,
доктор наук із соціальних комунікацій,
професор кафедри документознавства та української мови
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

***Впровадження електронного документообігу заявок на охорону
об'єктів інтелектуальної власності***

У сучасних кризових умовах особливе значення мають інноваційні розробки, що охороняються правом інтелектуальної власності. Процес забезпечення їх охорони належить до компетенції Національного органу інтелектуальної власності, функції якого з 8 листопада 2022 року виконує державна організація “Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій” (УКРНОІВІ).

Зростання ролі електронної технології обробки документів, запровадження воєнного стану на території України активізувало завдання удосконалення електронного документообігу заявок на охорону об'єктів інтелектуальної власності.

Загалом документування інтелектуальної власності пов'язане з великою кількістю різних документів, що встановлюють, змінюють, припиняють права та обов'язки суб'єктів.

Вивчення звітів державних органів інтелектуальної власності за останні 20 років і проведений аналіз наукових публікацій дозволяє умовно визначити декілька етапів впровадження електронного документообігу заявок на охорону об'єктів інтелектуальної власності.

На першому етапі (з 2003 р.) було розпочато роботи стосовно впровадження електронного документообігу у двох напрямках: електронний документообіг заявок на об'єкти інтелектуальної власності та електронний документообіг загальних документів. Це стосувалося в першу чергу впровадження технологій оцифрування паперових документів, автоматизації процесів діловодства, цифровізації обміну, надання інформаційних послуг в середовищі інтелектуальної власності. Зазначене сприяло створенню центрального електронного архіву документів (ЦЕАД) та започаткуванню електронного подання заявок на охорону об'єктів промислової власності.

Початок другого етапу можна пов'язати з тим, що протягом 2008–2012 рр. було обґрунтовано правові, технологічні та програмно-

технічні засади для здійснення електронної технології опрацювання документів, насамперед подачі електронних заявок на охорону інтелектуальної власності, листів, клопотань, платіжних документів тощо.

Було розроблено та впроваджено три основні технологічні автоматизовані системи: «Винаходи», «Позначення», «Авторське право». Зазначені системи ґрунтуються на технології електронного документообігу. Вони спрямовані на забезпечення повного циклу діловодства за електронними заявками на об'єкти промислової власності та авторського права, тобто на всі об'єкти інтелектуальної власності.

Електронна заявка – це заявка у формі електронного документа, який становить сукупність електронних документів, необхідних для здійснення державної реєстрації об'єкта, що підлягає охороні правом інтелектуальної власності. Як зазначають дослідники, подача електронної заявки дозволяє: скоротити строк діловодства за заявками; прискорити видачу охоронних документів та публікацію відомостей в офіційному бюлетені; зменшити кількість помилок у матеріалах заявок на об'єкти інтелектуальної власності та у відповідних відомостях, які публікуються; зменшити фінансові витрати заявників, які проживають у віддалених регіонах, пов'язані з відрядженнями до закладу експертизи для подання заявки; зменшити витрати часу заявників, пов'язані з доставкою матеріалів заявок на паперових носіях до закладу експертизи особисто або через поштові служби; зменшити фінансові витрати закладу експертизи на ведення діловодства та публікацію відповідних матеріалів за заявками.

Подальші розробки, впровадження та технологічний розвиток автоматизованих систем (АС «Винаходи», АС «Знаки для товарів і послуг», АС «Промислові зразки», АС «Вихідні документи», АС «Показники», АС «Бухгалтерський облік платежів», ЦЕАД, АС «Загальне діловодство») сприяли об'єднанню всіх потоків документів у єдиному пункті реєстрації об'єкта інтелектуальної власності: від введення заявки до зберігання, ідентифікації та доступу до кожного документа. Крім цього, у цих системах передбачено функціональну маршрутизацію документів і контроль їх виконання, а також уніфікацію засобів формування, реєстрування та відправки вихідної кореспонденції заявникам, електронної взаємодії з відповідними суб'єктами в процесах набуття й підтримання чинності охоронних документів на ОПВ. Про це зазначено у звіті за 2018 рік на той час

Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент).

Одночасно з розробкою та модернізацією програмно-технічних аспектів фахівцями з інтелектуальної власності були розроблені нормативні документи, які регламентують процедуру подання електронної заявки онлайн.

До третього етапу впровадження електронного документообігу заявок на охорону об'єктів інтелектуальної власності можна віднести запровадження широкої цифровізації та її поглиблення під час пандемії коронавірусу та воєнного стану в Україні. Виникли проблеми реалізації прав інтелектуальної власності, що активізувало розробку нової інтегрованої системи подання електронних заявок. З 2021 р. така система створюється на основі мікросервісної архітектури. На відміну від попередніх версій в системі подання електронних заявок передбачено використання персонального сертифіката для накладання КЕП з метою авторизації користувачів. Ця відмінність дозволить точніше ідентифікувати особу, що працює в особистому кабінеті ІСПЕЗ.

Протягом останніх двох років для заявок онлайн використовують такі сервіси:

- Система подання електронних заявок СПЕЗ-1 – на винаходи, корисні моделі та знаки для товарів і послуг (торговельні марки);

- Система подання електронних заявок СПЕЗ-2 – на промислові зразки.

- Система електронної взаємодії закладу експертизи СЕВ ЗЕС – для ведення електронного обміну документів між суб'єктами відносин, що виникають при здійсненні процедур набуття й підтримання чинності прав інтелектуальної власності. Обмін документами здійснюється через персональні кабінети заявників. Також це можуть бути власники охоронних документів, представники заявників та власників, установи, органи державної влади, треті особи. Крім того, для вхідних та вихідних документів існує можливість застосування інших каналів, зокрема електронної пошти, SFTP.

- Електронна заявка на міжнародну реєстрацію ТМ (Madrid eFiling).

Отже, впровадження електронного документообігу заявок на охорону об'єктів інтелектуальної власності постійно удосконалюється та модернізується, що дозволяє не тільки здійснювати реєстрацію об'єктів інтелектуальної власності в цифровому середовищі, але й вирішувати різноманітні питання і проблеми взаємодії.

СЕКЦІЯ ІІІ
«ПСИХОЛОГІЯ. ПЕДАГОГІКА. СОЦІОЛОГІЯ.
ФІЛОЛОГІЯ. ЛІНГВІСТИКА»

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066630>

*Байбіков М. А., аспірант,
науковий керівник – канд. наук з фіз. виховання і спорту,
доцент Романенко В. В.*

Харківська державна академія фізичної культури

Методика оцінки рівня тривожності в єдиноборствах

Високі темпи розвитку сучасних спортивних досягнень та, як наслідок, пошук нових шляхів ефективності змагальної діяльності приваблюють увагу спортсменів, тренерів та вчених до психологічної складової процесу підготовки, яка має бути нерозривно пов'язана з етапами багаторічного вдосконалення. Уміння управляти своїм психічним станом перед й в ході змагання та добре розвинуті психічні якості є частиною психологічного профілю успішного спортсмена. Це положення особливо актуальне для спортивних єдиноборств. В єдиноборствах суперництво на високого рівня змаганнях спортсменів з високим рівнем фізичної, тактичної, технічної підготовки характеризується збільшенням психічної напруги. З цим пов'язана наша увага до змагального стресу, тривожності і до засобів їх подолання, до проблеми стійкості спортсменів до різних джерел стресу, що виникають під час змагань, адаптації спортсменів до фізичних та психологічних навантажень.

Мета дослідження – визначити рівень тривожності таеквондистів юніорського віку.

Для отримання результатів були застосовані такі методи: аналіз науково-методичної літератури та джерел Інтернету; анкетування; педагогічне спостереження; методи математичної статистики.

У науковому дослідженні брали участь таеквондисти-юніори (15,3±0,14 років) спортивного клубу «Білий ведмідь» м. Харкова, у кількості 17 спортсменів (кваліфікація: МС-3, КМС-14). Серед них 3 дівчини та 14 хлопців.

Для диференційної оцінки рівня тривожності було використано методику Спілбергера-Ханіна. Ця методика є інформативним способом самооцінки рівня тривожності в даний момент (реактивна, ситуативна

тривожність, як стан) і особистісної тривожності (як стійка характеристика людини).

Статистичний аналіз отриманих даних виконано за допомогою програми Excel.

Аналіз науково-методичної літератури та педагогічне спостереження дозволили нам визначитися з вибором тестів, результати яких стали основою для подальшого аналізу дослідної роботи.

За результатами дослідження було встановлено (рис. 1), що рівень особистісної тривожності тхеквондистів-юніорів склав $32,4 \pm 9,42$ балів, рівень реактивної тривожності $33,9 \pm 6,93$ балів.

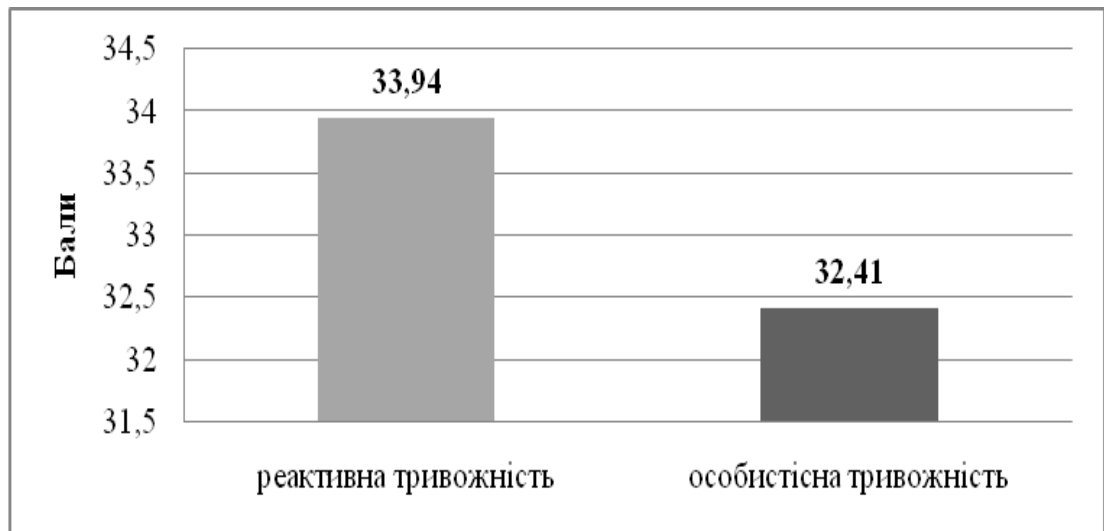

Рис. 1. Середні показники особистісної та реактивної тривожності тхеквондистів-юніорів

Отримані дані свідчать, що ситуація змагання викликає у тхеквондистів-юніорів більший стан тривожності, хвилювання, ніж у повсякденному житті. Хоча середній рівень реактивної тривожності не дає серйозних негативних станів, що не дозволяють в повній мірі проявити себе на змаганнях.

Отже, використані в дослідженні діагностичні інструменти для оцінки рівня прояву особистісної та ситуативної тривожності дають можливість їх оцінки у спортивних групах для вирішення прикладних задач, пов'язаних з підтримкою ефективності спортивної діяльності.

Використовуючи ці інструменти, можна відстежити в динаміці зміни психоемоційного стану спортсменів та на основі отриманих показників сформулювати завдання психологічної підготовки та своєчасно ввести корективи у тренувальний процес, що сприятиме впливу на успішність змагальної діяльності.

На підставі викладених спостережень можна зробити такі висновки:

1. Наші спостереження за підготовкою таеквондистів-юніорів, їхнім рівнем особистісної та ситуативної тривожності показують, що психічний розвиток спортсменів, їхня здатність до самоконтролю та, отже, більш високе усвідомлення дій, в значній мірі може впливати на їхню спортивно-змагальну діяльність.

2. Підтверджена важливість використання методу оцінки рівня тривожності для вивчення емоційно-особистісної сфери спортсмена.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066653>

*Бовда І. І., студент,
науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Зозуля Н. Ю.
Національний транспортний університет*
**Освіта та підготовка кадрів для роботи з цифровими технологіями в
інформаційній, бібліотечній та архівній справі**

Сьогоднішній світ є світом цифрових технологій. Вони домінують у більшості сфер людської діяльності, включаючи таку спеціальність, як «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», що має певну історію, але більш значимим розвитком вважається час із середини 20-го століття до наших днів. Відомо багато авторів, які розкривали сутність підготовки кадрів до цифровізації, такі як В. В. Бездрабко, В. Г. Спрінсян, М. С. Слободяник, С. В. Дубова, О. Г. Кириленко та інші.

У сучасному світі інформація швидко розповсюджується, а комп'ютеризація перетворюється на цифрові технології, тому від фахівців із зазначеної спеціальності вимагаються володіння знаннями й навичками не тільки традиційних методів роботи, але й нових цифрових технологій та методів роботи з ними. Наприклад, сучасні бібліотеки, архіви та інформаційні центри стали більшою мірою інтерактивними, надаючи користувачам доступ до електронних джерел, електронних книг та баз даних. Фахівці, які працюють в цих установах, повинні мати аналітичні здібності, здатність до обробки даних та знання про цифрову архітектуру, нові технології.

В Україні існують різні рівні освіти з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Для того, щоб стати фахівцем у цих галузях, можна отримати вищу, середню спеціальну та професійну освіту. Освіта та підготовка кадрів для роботи з цифровими технологіями в інформаційній, бібліотечній та архівній справі вимагає постійного оновлення знань та навичок, щоб відповідати сучасним вимогам. Одним з найбільш ефективних методів для цього є постійне навчання, включаючи участь у семінарах, конференціях та курсах з питань цифрових технологій та їх застосування в інформаційній, бібліотечній та архівній справі. Крім того, фахівці повинні бути готовими до використання новітніх інструментів та програмного забезпечення для обробки даних, створення та зберігання цифрових ресурсів.

Для того щоб забезпечити високу якість освіти та підготовки кадрів для роботи з цифровими технологіями в інформаційній, бібліотечній та архівній справі, необхідно розвивати нові методи навчання, що включають у себе практичні заняття та взаємодію з викладачами та іншими фахівцями. Також важливо підтримувати актуальність тем інформаційних технологій у навчальних програмах та курсах щодо різних освітніх програм спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», щоб учитися володіти інформацією, вміти її аналізувати та використовувати задля себе, а не проти. Забезпечення якісної освіти та підготовки кадрів, які будуть досконало володіти цифровими технологіями, є важливим елементом у інформаційному суспільстві, яке постійно змінюється та розвивається.

Зазначимо, що саме практичні навички здобувачів освіти дуже важливі, бо роботодавці хочуть, щоб їхні працівники володіли необхідними навичками та знаннями відразу після прийняття на роботу, оскільки вони не бажають чекати, поки випускники набудуть практичного досвіду, працюючи в компанії.

Навчання фахівців цифровим технологіям може мати деякі складнощі, оскільки вимагає володіння новими компетенціями та підходами до роботи з інформацією. Деякі з них можуть включати:

1. Необхідність оновлення знань та навичок: зростання швидкості змін в технологіях та професійних вимогах означає, що фахівцям потрібно постійно оновлювати свої знання та навички, щоб залишатися конкурентоспроможними.

2. Недостатня доступність навчання: навчання цифровим технологіям може бути дорогим або не доступним для деяких фахівців, особливо тих, які працюють у менших організаціях або віддалених регіонах.

3. Недостатня мотивація до навчання: деякі фахівці можуть не бачити необхідності в навчанні цифрових технологій, особливо якщо їхня робота не пов'язана безпосередньо з комп'ютерами та Інтернетом.

4. Проблеми зі стандартизацією: існує велика кількість різних технологій та програмного забезпечення, що ускладнює стандартизацію навчальних програм та підходів до навчання.

5. Страх перед технологіями: деякі фахівці, особливо старшого віку, можуть відчувати страх перед використанням нових технологій або навіть опиратися їх використанню через незнайомість з ними.

б. Неадекватність навчання: навчальні програми можуть бути неадекватними до вимог ринку праці та не забезпечувати необхідних практичних навичок для роботи з цифровими технологіями.

Кадри з інформаційної, бібліотечної та архівної справи можуть обіймати різні посади залежно від своєї кваліфікації та спеціалізації. Деякі з можливих вакансій такі:

бібліотекар: відповідає за організацію та управління бібліотекою, підтримку колекцій та надання допомоги читачам;

архівіст: займається зберіганням, класифікацією та описом документів, що містяться в архівах;

інформаційний менеджер: відповідає за збір, організацію та зберігання інформації, що використовується у підприємствах та організаціях;

дослідник інформаційних ресурсів: займається пошуком та аналізом інформації з різних джерел для використання в дослідженнях, аналізах тощо;

менеджер проектів у галузі інформаційної технології: займається плануванням, виконанням та контролем проектів із використанням різних інформаційних технологій.

Це лише кілька можливих вакансій для кадрів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Із розвитком цифрових технологій та зміною потреб ринку праці можуть з'являтися нові вакансії та спеціалізації.

Отже, в умовах швидкої цифровізації інформації потрібно насамперед обачно ставитися до новітніх технологій обробки інформації, не боятися, мати прагнення до навчання та постійного самонавчання, бо потоки інформації змінюються, потрібно вміти швидко аналізувати та критично мислити, бути грамотним, комунікабельним, відповідальним та уважним. Стати кваліфікованим фахівцем за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в час цифровізації також можна за допомогою освітніх курсів, програм, семінарів тощо.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066682>

Гирч З. І., д-р пед. наук, професор

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Використання інтерактивних й ігрових технологій у підготовці фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Професійна діяльність будь якого фахівця, у тому числі фахівця в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи, насичена як звичними, так і незапланованими, мінливими ситуаціями, які потребують оперативного прийняття рішення, неоднозначності в інтерпретаціях подій, пов'язані з неочікуваною поведінкою людей. Зазначене вимагає від фахівців володіння глибокими професійними знаннями, вміннями обговорювати й обмірковувати професійні проблеми; аргументувати власні позиції, приймати рішення та доводити їх до відома партнерів; організовувати професійний безпосередній та опосередкований діалог з колегами, партнерами, обирати поведінкові стратегії, адекватні професійній комунікативній ситуації та ін. Оволодінню зазначеними вміннями сприяє впровадження інтерактивних й ігрових технологій у підготовці фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Доцільність упровадження інтерактивних технологій навчання обумовлена можливістю трансформації навчального процесу (завдяки їх реалізації) у співнавчання, взаємонавчання (колективне, мікрогрупове, групове, навчання у співпраці), де студент і викладач рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання.

Технологізація навчального та виховного процесу пов'язана з пошуком таких дидактичних підходів, які були б у змозі перетворити навчання у «виробничо-технологічний процес з гарантованим результатом». Технологічність освіти означає практичне втілення сучасних концептуальних підходів до навчання і виховання людини. Стосовно технології навчання, презентують такі її компоненти: мета навчання; структурно поданий зміст; певна логіка застосування методів, прийомів, засобів навчання в межах конкретної організаційної форми та способу взаємодії суб'єктів навчального процесу; визначена послідовність оцінки результатів засвоєння навчальної інформації з набором діагностичного інструментарію в межах конкретної форми

контролю. Інтерактивне навчання («inter» – взаємний, «act» – діяти) – спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що передбачає створення комфортних умов навчання, за яких студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Інтерактивність є характерологічною особливістю сучасного освітнього процесу з використанням комп'ютерних технологій, що сприяє встановленню суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача і студентів, студентів між собою на основі активізації процесів емпатії, рефлексії, відчуття співдіяльності тощо.

Дослідження американських та європейських науковців підтверджують, що інтерактивне навчання забезпечує збільшення частки засвоєння навчального матеріалу завдяки тому, що воно впливає не лише на свідомість студента, а й на його почуття та волю. Реалізація інтерактивного навчання передбачає впровадження інтерактивних технологій.

Інтерактивні технології навчання – сукупність методів, засобів і форм організації навчання, що забезпечують активний характер взаємодії учасників навчального процесу на засадах співпраці та співтворчості й спрямовані на досягнення поставлених дидактичних цілей.

Виокремлюють п'ять головних вимог для успішного навчання у режимі інтерактивної технології:

1. Позитивний взаємозв'язок – члени групи повинні розуміти, що спільна навчальна діяльність дає користь кожному.
2. Неопосередкована взаємодія – члени групи мають перебувати у тісному контакті один з одним.
3. Індивідуальна відповідальність – кожен студент має оволодівати запропонованим матеріалом і бути відповідальним за допомогу іншим, але більш здібні студенти не повинні виконувати роботу за когось.
4. Розвиток навичок спільної роботи – студенти повинні засвоїти навички міжособистісних відносин, які необхідні для успішної роботи, наприклад, розподіл, планування завдань.
5. Оцінка роботи – під час групової роботи необхідно виділяти спеціальний час для того, щоб група змогла оцінити, наскільки успішно вона працює.

Реалізація інтерактивного навчання передбачає забезпечення психолого-педагогічного супроводу, індивідуальної підтримки навчальної діяльності кожного студента. Стимулюючими засобами для

активізації пізнавальної діяльності студентів під час реалізації інтерактивних технологій навчання є використання різноманітних методів та прийомів, а саме: метод емоційно-морального стимулювання, метод зацікавлення, метод створення ситуацій новизни у навчанні, метод емоційного сплеску та заохочення.

Забезпечення психолого-педагогічного супроводу, індивідуальної підтримки навчальної діяльності кожного студента потребує зміни позиції викладача з інформатора, транслятора знань, контролера на такі позиції: педагог-консультант, педагог-модератор, педагог-тьютор, педагог-фасилітатор.

Єдиної класифікації інтерактивних технологій навчання не існує. Науковці об'єднують їх у різні групи. О. Пометун презентує такі групи: інтерактивні технології кооперативного навчання (робота у парах, два – чотири – всі разом, робота у малих групах); інтерактивні технології колективно-групового навчання (мікрофон, мозковий штурм, навчаючи – вчусь, ажурна пилка); технології ситуаційного моделювання: симуляції, імітації, розігрування ситуації за ролями; технології опрацювання дискусійних питань (займи позицію, зміни позицію, дебати, дискусія).

Вибір викладачем ЗВО тієї чи іншої інтерактивної технології навчання обумовлюється спеціальністю, яку здобувають студенти, змістом навчальної дисципліни, суб'єктивним, професійно-обумовленим досвідом педагога, а також етапом професійної підготовки студентів. Алгоритм вибору технології навчання має враховувати дію як суб'єктивних чинників (рівень професійної й навчальної мотивації, пізнавальних можливостей студента; професійний та творчий потенціал викладача), так і об'єктивних чинників (мета і завдання вивчення теми навчальної дисципліни, що впливають із мети і завдань навчальної дисципліни; провідні компетентності, які має сформувати викладач у студентів під час вивчення навчальної дисципліни; термін вивчення дисципліни; форми, методи і засоби навчання). Значною мірою вибір технології визначається кількістю студентів, оскільки більшість методів найбільш ефективна при невеликій кількості учасників.

Ефективність застосування інтерактивних й ігрових технологій навчання в підготовці фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи необхідно оцінювати, не тільки спираючись на кількісні показники навчальних досягнень студентів, але й враховуючи зміни у свідомості і студентів, і викладачів.

До ігрових технологій дослідники (Н. Волкова, Р. Гуревич, М. Кадемія, В. Ортинський, О. Пометун, О. Сисоєва, Т. Туркот та ін.) відносять різновиди ділових, рольових, інтерактивних, соціально-психологічних ігор, квестів, вправ, проєктів, кейсів, тренінгів, які можна застосовувати в процесі професійної підготовки студентів різного фаху.

Навчання набуває ефективності й дає високі позитивні результати, якщо: студенти відкриті для навчання й активно включаються у взаємодію й співпрацю з учасниками освітнього процесу; отримують можливість для рефлексії власної діяльності та реалізації власного потенціалу; можуть практично підготуватися до того, з чим їм доведеться зіткнутися в житті й професійній діяльності; готові бути самими собою, не боятися висловлювати думки, припускати помилок за відсутності осуду й негативних оцінок. Зазначене можливе за умови використання інтерактивного навчання, що базується на діалозі, кооперації й співробітництві суб'єктів навчання.

Обираючи певну ігрову інтерактивну технологію, викладач має чітко визначити її місце у навчальному процесі, яке залежить: від дидактичної мети навчального заняття; мети технології (засвоєння нового матеріалу, підвищення рівня мотивації, активізація пізнавальної діяльності студентів, формування певних професійних умінь, особистісних якостей та ін.); чіткості постановки навчальних завдань; готовності й налаштованості студентів на інтерактивну, ігрову діяльність; вмінь і професійної майстерності «режисера» гри (викладача) тощо.

Викладачі можуть творчо, на власний розсуд використовувати ігрові технології під час проведення лекційних, семінарських, практичних занять і в позааудиторній роботі.

Отже, використання інтерактивних й ігрових технологій у процесі підготовки фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи спрямовано на формування й розвиток їхніх загальних і професійних компетентностей, розмаїття професійно спрямованих комунікативних умінь.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066689>

Дмитренко Є. В., канд. філол. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

***Метод ситуативного моделювання як засіб подолання мовного
дискомфорту***

Проблема мовного комфорту стала останнім часом актуальною для багатьох українців східних регіонів. На нашу думку, не варто тих наших співгромадян, хто не звик у повсякденні розмовляти українською, викреслювати з кола носіїв національної мови. Вони, швидше, належать до тих, кого ми можемо назвати генетичними носіями мови, і саме вони насправді можуть відчувати серйозні проблеми у ситуації раптового самотійного, невимушеного застосування мови.

Очевидно, що найголовніший чинник формування внутрішнього мовного комфорту – це міра узвичаєності. Українська добре знайома і в цілому добре знана для більшості сучасних українців. Проте об'єктивно навчання в школі і вивчення саме мови, читання літератури, мова СМІ, розважальний контент (наприклад, іноземні фільми, мультфільми в перекладі) і разом з тим украй обмежена практика *говоріння* призводять до ситуації «все прекрасно розумію, але вимовити не можу». Справді, за обмеженості суто емпіричного мовленнєвого досвіду призводить до певного психо-лінгвістичного бар'єру, що відображається передусім на ускладненій або некоректній артикуляції і досить повільному, а подекуди й помилковому добір слів (у тому числі сталих висловів). Наскільки людині комфортно/некомфортно говорити тією чи іншою мовою, не важко відчутти вже за інтонацією та психомоторикою (тобто до суто лінгвістичних показників долучаються й психо-фізичні).

Зона дискомфорту – звичайна повсякденна, невимушена, хоч то професійна, хоч то побутова комунікація, коли треба просто починати за допомогою мовлення реагувати на реальну поточну ситуацію. Ця зона поступово звужується, згладжується і з часом зникає, якщо пріоритетом стане не пасивне сприйняття мови, але саме її активне уживання передусім через усне мовлення (письмовий текст – хоч і цілком дотична, проте окрема проблема).

Для цього корисно влаштовувати цільовий практикум, причому і як автотренінг, і як окремі групові заняття, в тому числі у межах шкільних уроків та практичних занять у ЗВО.

Один з ефективних для застосування в цьому випадку методів, на нашу думку, – метод ситуативного моделювання. Він не новий, активно застосовується від перших кроків розвитку зв'язного мовлення ще для дошкільного віку. Проте цілком актуальним є і для тих, хто не може безболісно перейти на вільне мовлення іншою, хоч і з дитинства добре знайомою, мовою.

Суть методу в тому, що ми моделюємо ситуацію, аби вона була вгадуваною, а значить більш-менш комфортною щодо адекватного добору потрібного мовного матеріалу (слів, граматичних і синтаксичних конструкцій).

Ясна річ, що метод наповнений різними підходами, використовується в комплексі з іншими, тож ми зараз презентуємо його умовно виокремлено, проте логічно доповнюємо методом імітування, адже моделювання та імітування в дійсності є очевидним тандемом.

Отже, наприклад, метод ситуативного моделювання можна і доречно реалізувати під час практичних занять із україномовних професійних комунікацій.

Зазначимо, що викладач пропонує спершу стандартні ситуації, знайомі принаймні за стереотипами, і це, вважаємо, правильно, оскільки ефективної альтернативи базовому, масово застосовуваному підходу «від простого до складного» так, здається, ніхто і не знайшов.

Для прикладу – одна з таких ситуацій – «Співбесіда під час працевлаштування».

Підкреслимо: необхідно змоделювати, а потім зімітувати саме мовно-комунікативну ситуацію. Робимо це за такими кроками:

1) з'ясовуємо, які ролі необхідно присвоїти учасникам комунікації – ініціатору і реципієнту

2) згадуємо, за яким типом можуть невимушено(!!!) скластися ситуативні відносини: за комплементарним або симетричним; обмірковуємо, за яких факторів той чи інший і які будуть наслідки;

3) описуємо ситуацію і канал комунікації (зараз актуальною є віртуальна онлайн комунікація з обов'язковим використанням відеозв'язку, а отже відповідних приладів і гаджетів); цікаво буде потім змоделювати й якусь дотичну комунікацію гібридного (уснописьмового) виду через обмін повідомленнями в месенджерах;

4) розподіляємо ролі між усіма учасниками, викладач обов'язково бере участь як комунікант, а не як арбітр (цьому треба присвятити окрему увагу).

5) імітуємо власне комунікацію;

б) аналізуємо її (висловлюються всі: учасники/спостерігачі, викладач/студенти) і виправляємо помилки. Тут можна використати, як один з варіантів, форму письмових коментарів до почутого.

Як ми зазначили вище, певної деталізації потребує крок розподілу ролей. Справа в тому, що дуже зручно використати субординовані статуси викладача і студентів для наближення комунікативної ситуативної моделі співбесіди щодо працевлаштування до реальної принаймні на психологічному рівні. Ролі «роботодавець (інспектор, менеджер, майбутній керівник тощо) – претендент» також є апріорі субординовані. Але з іншого боку, для пожвавлення логіко-мовленневих процесів корисно «мінятися місцями»: комунікативні ролі «роботодавець – претендент» можуть бути представлені у виконанні, відповідно, як «викладач – студент», «студент – студент» і «студент – викладач». Відтак, останній варіант, що сприйматиметься як «антистандарт», активізує пошук альтернативних інструментів, запустить механізм підсвідомих пріоритетів і змусить студента подбати про вибагливість до свого мовлення, аби виглядати перед «претендентом – викладачем» респектабельно. А це значно посилить ефект тренінгу.

Ясна річ, що в ситуації «наживо» додасться цілий ряд мало прогнозованих факторів не мовного порядку, проте на заняттях ми чітко акцентуємо, що наразі йдеться саме про ситуацію *використання мови*, а не про репетицію сцени пошуку роботи.

Цілком доречно, як на наш погляд, підкреслити значимість деяких попередніх студій щодо теорії соціальних комунікацій. Тут допоможуть знання закономірностей розгортання інтерактивних мовних професійних комунікацій в малих групах (попередньо чітко членуємо це поняття і даємо засвоїти його студентам як цілісне через прийом нанизування взаємозумовлених визначень за принципом «від ширшого до вузького»). Обов'язково даємо зрозуміти, що будь-яка комунікації обов'язково, неминучо буде складатися як симетрична або комплементарна (це одна з аксіом теорії комунікацій). Крім того, модельовану, імітовану ситуацію обов'язково треба спроектувати на цілком реальну організацію (відповідно до спеціальності): офіс, департамент, приймальня тощо.

Очевидно, але ми не можемо цього не підкреслити, що практика і теорія для досягнення потрібного ефекту на тренінгах із ситуативного моделювання вербальної комунікації має бути не просто логічно пов'язаними, а сприйматися взаємозумовленими, скорельованими, аби теорія не залишилася абстрактним, а «промовляння» – суто емпіричним знанням.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066697>

*Дорошенко П. В., здобувачка 3 курсу ІГН,
науковий керівник – канд. політ. наук, доцент кафедри міжнародних
відносин та права Бабіна В. О.*

*Національний політехнічний університет “Одеська політехніка”
Застосування політичних технологій у гібридній війні*

Постановка проблеми. Початок ХХІ століття характеризується новими викликами у сфері міжнародної безпеки. Вірять, що кінець холодної війни не ліквідував внутрішніх чи регіональних джерел конфлікту й не забезпечив стабільного мирного співіснування у світі. Відповідно, на думку експертів, міжнародне співтовариство стикається не стільки з прямим озброєнням конфлікту, але й з одним із видів військових дій, який також можна назвати гібридом. На жаль, такі явища, як збройні повстання, партизанські та громадянські війни та інші дрібні конфлікти незабаром стануть звичним явищем у новому світовому порядку. Тому можна припустити, що найближчим часом різні держави будуть втягнуті прямо чи опосередковано в нові збройні конфлікти.

Метою даного доповіді є аналіз гібридних явищ та досвіду іноземних держав щодо протидії гібридній агресії, у тому числі через прийняття відповідних рішень державними органами, з невстановленим противником, що свідчить про те, що гібридні оперативні засоби мали здатність використовувати стандартну тактику й парадигму безпеки, яка базувалася на традиційній військовій технології систем оборони держави та методів ведення військових дій, було повністю підірвано.

Приклад повного спектру методів і форм гібридної війни, там, де слабший супротивник використовує їх проти сильнішого, є тривалий конфлікт між Ізраїлем і Хезболлою. На основі досвіду Ізраїлю протягом останнього десятиліття можна стверджувати, що нерегулярні засоби використовуються недержавними акторами, трансформуються в гібридні дії держав. Майбутні виклики будуть полягати в тому, що потенційний опонент матиме набагато ширший спектр організаційних структур і використовуватиме більш витончені стратегії та тактики, ніж ті, з якими зіткнулася ізраїльська армія в 2006 році.

Хезболла чітко продемонструвала, що недержавні актори здатні зробити надійну оцінку стратегічних можливостей армій, відомих як

Захід, і успішно протистояти їм за допомогою найсучасніших можливостей.

На завершення. Тривалий конфлікт Ізраїлю з його недержавним ворогом демонструє масштаби розвідувальних, військових та інформаційних зусиль ізраїльської армії та спецслужб для створення умов для нейтралізації та знищення терористичної організації. Завдяки підтримці Ірану Хезболла зробила стала небезпечною загрозою не лише для Ізраїлю, а й для Близького Сходу. Перемога Хезболли над ізраїльською армією в 2006 році продемонструвала рівень її загрози для сусідніх країн у 2006 році. Питання про подальший розвиток цієї організації, звичайно, відкрите і його не можна ігнорувати.

Досвід, отриманий під час операцій в Ірані та Афганістані, так само як і українська криза, показує, що держави можуть перетворювати регулярні підрозділи збройних сил в нерегулярні формування, які зможуть адаптувати нову тактику, а потім підтримувати регулярні частини. Таким чином, держави не можна сприймати через призму наявності лише класичних збройних сил, а недержавні актори можна асоціювати лише з нерегулярними діяльностями, оскільки в майбутньому гібридні збройні сили можуть бути використані непередбачувано. Типовим прикладом сильної держави, яка веде гібридну війну зі слабшим супротивником, є конфлікт на сході України, який можна поділити на чотири етапи: політичний саботаж, сепаратистська суспільно-політична позиція, військове втручання та стримування, демонстрація потенціалу нетрадиційних сил. Характерним для цього конфлікту є те, що вищевказані стадії часто накладаються й перекриваються різною інтенсивністю.

Незважаючи на явні ознаки причетності до регулярних збройних сил, Росія офіційно заперечує свою причетність до конфлікту. Експерти НАТО кажуть, що криза далеко за межами України. Росіяни не несуть відповідальності перед країнами, у яких живуть, і не підпорядковуються їхнім законам, уряду чи конституції, але підпадають під Російську Федерацію.

На основі дослідження можна зробити висновок, що еволюція гібридної діяльності, особливо протягом останнього десятиліття, була дуже динамічною та підтвердженою. Ефективність досягнення стійкої переваги над суперником.

Сучасні гібридні операції проводяться з використанням звичайних видів зброї, партизанської війни, тероризму та злочинної поведінки з

метою досягнення певних політичних цілей, основним інструментом яких є створення держави-агресора в стан, обраний для агресії, внутрішні суперечності та конфлікти та їх подальше використання для досягнення політичних цілей агресії, яка досягається шляхом звичайної війни.

Досвід, отриманий під час операцій в Іраку та Афганістані і особливо збройного конфлікту в Україні, показує, що саме держави можуть трансформувати регулярні частини збройних сил в іррегулярні формування з класичними можливостями та адаптувати нетрадиційні методи операцій, а потім підтримувати регулярні підрозділи. Збройний конфлікт також продемонстрував не тільки слабкість Росії, а й неефективність відповідальних організацій із забезпечення міжнародної безпеки: НАТО, ОБСЄ та ООН. Подальша ескалація гібридної активності в Україні, безсумнівно, загрожує країнам Північноатлантичного альянсу: гібридна війна в Україні може бути перенесена не лише на територію колишніх радянських республік, а також до країн Балтії, Польщі та Румунії.

Кризова ситуація в Україні повністю змінила безпекову ситуацію в регіонах Центральної та Східної Європи. Тривалий конфлікт матиме наслідки зниження міжнародної безпеки, а також урахування уроків «гібридної війни» однозначно допоможе розбудувати та зміцнити сектори безпеки та оборони як окремих країн, так і коаліцій у контексті «нового покоління війни».

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066702>

*Заверющенко М.П., ст. викл. кафедри української мови
Національний технічний університет «Харківський політехнічний
інститут»*

Професійна культура викладача закладу вищої освіти

Сьогодні педагогічна діяльність у суспільній ієрархії професій за складністю та важливістю виконуваної роботи належить до найбільш значущих і відповідальних. Саме тому велика увага науковців приділяється її вивченню та вдосконаленню. Ураховуючи відсутність безпосереднього, «живого» спілкування викладача зі студентом у аудиторії, викликану спочатку епідемією коронавірусу, а потім воєнними діями, особливо важливо чітко усвідомлювати та розуміти основні аспекти професійної культури викладача вищої школи, сутність поняття професійної культури педагога – результату сформованості його духовної культури та професійно-педагогічної діяльності, яка проявляється в оволодінні історичною та культурною спадщиною, без якої неможливий розвиток людини як особистості, культуротворчій діяльності педагога, спрямованій на формування та розвиток студента як особистості, дієвому прояві викладачем власної культури в професійній діяльності, до володіння ним сучасними комп'ютерними технологіями дистанційної освіти тощо.

Необхідність розвитку професійної культури педагога обумовлена вимогами до рівня загальної та спеціальної підготовки випускників вищих закладів освіти, зміною загальноосвітніх парадигм, що фіксують перехід від масово-репродуктивних форм та методів викладання до індивідуально-творчих; підготовкою майбутніх спеціалістів до професійного, компетентного входження до ринку праці з міцно сформованими потребами в постійному професійному саморозвитку, самовдосконаленні та самореалізації. Назріла необхідність такої загальнокультурної та професійної підготовки фахівця-випускника вищого закладу освіти, на основі якої він сам зміг би досягти високого рівня розвитку духовно-моральної сфери власної особистості.

Щоб забезпечити високий рівень професіоналізму, необхідна культурна основа професійної діяльності. Професіонал-викладач повинен поєднувати в собі професійні здібності, знання, вміння та досвід при достатньо високому рівні професійної культури. Зараз

потрібен викладач, який би виконував свою роботу професійно, був упевненим у собі, адекватно сприймав світ. Такому викладачу повинне бути притаманне чуття сучасності в педагогічній реальності. Він поєднує вузьку спеціалізацію з широким світобаченням та завжди готовий опановувати нові форми, методи, технології навчання і виховання, що дає йому впевненість у завтрашньому дні.

Педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури, у якій найбільш повно відображені духовні й матеріальні цінності освіти та виховання, а також способи творчої педагогічної діяльності, необхідні для обслуговування історичного процесу зміни поколінь, соціалізації особистості та здійснення освітньо-виховного процесу. У аспекті діяльності педагогічних установ педагогічна культура досліджується як сутнісна характеристика середовища, способу життя, особливостей педагогічної системи, як процес руху цієї системи до нового якісного стану.

Слушно також зауважити, що під час оцінювання психолого-педагогічної компетентності повинні враховуватися знання й розуміння педагогом психології студентів, вміння аналізувати й змінювати освітньо-виховну ситуацію в аудиторії, аналізувати мотивацію навчання та поведінки, створювати умови для розвитку кожного, організовувати творчі колективні проекти тощо. Культура професійно-педагогічної поведінки передбачає, що за будь-яких умов педагогічної взаємодії (зі студентами, колегами, адміністрацією тощо) педагог має дотримуватися норм моралі й педагогічної етики, виявляти гідність, доброзичливість, витримку, культуру спілкування, такт, володіти своїм голосом, мімікою, жестами. Він має бути привітним, чуйним, уважним, морально самовдосконалюватися.

Доречно акцентувати увагу на тому, що педагогічна культура діалектично пов'язана з усіма елементами особистісної культури: моральною, естетичною, розумовою, правовою, політичною, екологічною тощо, оскільки вона є інтегральним показником інших видів культур, їх складником і водночас включає їх у себе. Професійна культура розглядається як певний ступінь оволодіння професією, тобто способами та прийомами вирішення професійних завдань на підставі сформованості духовної культури особистості. Також викладач повинен постійно й творчо працювати, вчитися як на власному досвіді, так і на досвіді інших педагогів.

Одним із провідних показників моральної культури є педагогічний такт – поведінка викладача, організована як морально доцільна взаємодія зі студентами та вплив на них. Педагогічний такт базується на розвинених психолого-педагогічних уміннях і моральних якостях особистості викладача: педагогічній спостережливості, інтуїції, педагогічній техніці, педагогічній уяві, етичних знаннях тощо. Основними елементами педагогічного такту як форми моральних відносин викладача зі студентами є вимогливість і повага, уміння бачити й чути їх, мати співчуття, самоволодіння, діловий тон у спілкуванні, уважність і чуйність. Зміст і форма тактової поведінки визначаються рівнем моральної культури викладача й передбачають його вміння розуміти об'єктивні та суб'єктивні наслідки певного вчинку. Вищим ступенем моральної педагогічної культури, її виявом у реальному житті є педагогічна майстерність, яка у взаємозв'язку з якостями особистості педагога дозволяє йому успішно вирішувати різноманітні навчально-виховні завдання.

Вагоме значення має мовна культура – надійна опора щодо вираження правильності, незалежності думки. Культура мови передбачає вироблення етичних норм спілкування у викладача, володіння ним мовними нормами сучасної української літературної мови, які характеризують у тому числі й загальну його культуру.

Культура мовлення є одним із вирішальних чинників щодо налагодження педагогом соціальних, професійних контактів, засобом його самовираження. Вона віддзеркалює ціннісні орієнтації, гармонію професійних знань, комунікативних і морально-психологічних можливостей, характеризує його вихованість, уміння висловлювати думки, дотримуватись етичних норм спілкування тощо. Опанування викладачем культурою мови й мовлення, мовленнєвим етикетом є передумовою його професійної компетентності. Мовленнєвий етикет педагога складається з правил мовленнєвої поведінки під час спілкування зі студентами, колегами. Викладач має володіти правильним, «чистим» мовленням, різноманітними словесними формулами, складними словосполученнями, умінням конструювати власні висловлювання, послуговуватися правилами мовленнєвої поведінки в типових ситуаціях спілкування. Культура мовлення педагога є не лише показником його професійних якостей, а й фактором, що впливає на його визнання. Викладачі, які не володіють мовленням на

належному рівні, не можуть бути задоволеними собою. Це негативно позначається на їх професійній діяльності.

З огляду на вищесказане, можна зробити висновок про те, що сьогодні педагогічна культура викладача закладу вищої освіти полягає в його творчій самореалізації як особистості в різноманітних формах педагогічної діяльності та безпосередньому спілкуванні. Вона є спрямованою на освоєння, створення та передавання педагогічних технологій та цінностей. Педагогічна майстерність як один з ключових складників педагогічної культури включає в себе мистецтво навчання та виховання й потребує постійного самовдосконалення. Справжня педагогічна майстерність викладача закладу вищої освіти повинна бути спрямованою на всебічний розвиток студентів.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066713>

Парафійник Н.І., канд.філос.наук, доц.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців

Розбудова правової держави в нашій країні надає кожній людині реальне право на власну думку, на діалог, на раціональну суперечку. Новий комунікативний простір потребує рівноцінних співрозмовників, які не залежать один від одного й можуть відстоювати в активних комунікативних процесах власну позицію. Успішна діяльність підприємства, установи значною мірою залежить від ефективності її як зовнішніх, так і внутрішніх комунікацій. Зовнішні комунікації передбачають налагодження зв'язків з органами державної влади, громадськістю, постачальниками, інвесторами, споживачами. За допомогою зовнішніх комунікацій формується та підтримується імідж підприємства, установи. Внутрішні комунікації забезпечують зв'язки між підрозділами, комунікацію усередині підрозділів по рівнях виробництва і управління, міжособові комунікації, неформальні комунікації, що є частиною виробничо-господарської діяльності. Важливу роль у цьому процесі відіграють усні комунікації. Сьогодні ділові збори й наради все частіше проводяться у формі дискусій.

Спілкування людей між собою – це надзвичайно складний процес. Основні причин появи деструктивних елементів у процесі спілкування: стереотипно-догматичне мислення, нетерпимість до чужої думки, егоїзм, амбіційність, категоричність суджень, нездатність іти на компроміс, небажання поступатися власними інтересами. Труднощі, які виникають у спілкуванні, можуть бути спричинені недостатнім самоконтролем, невмінням впоратися з перевантаженням, імпульсивністю, агресивністю тощо. Часто співрозмовники не можуть чітко сформулювати свою позицію, побудувати аргументацію, критикувати позицію супротивника, знайти елементарні помилки як у своїх висловлюваннях, так і у висловлюваннях опонента, не володіють прийомами ведення різноманітних суперечок тощо. Саме через спілкування відбувається сприймання й розуміння людьми одне одного, лідерство й керівництво, згуртованість і конфліктність, міжособистісні взаємини. Надзвичайно важливим є вміння створювати позитивний

комунікативний клімат, який допомагає встановлювати контакт і відносини у процесі спілкування.

Невміння спілкуватися з оточуючими дуже часто стає однією з вирішальних причин звільнення або неприйняття на роботу. Семеро із десяти звільнених працівників залишають свою посаду не через те, що не впоралися зі своїми обов'язками, а через конфлікти зі співробітниками та керівниками. Восьмеро людей із десяти не проходять попередньої співбесіди з роботодавцями під час прийняття на роботу через відсутність у потенційних працівників навичок ефективного спілкування. Представникам різних спеціальностей часто бракує вміння слухати та розуміти одне одного, відсутні знання культури дискусії й навички налагодження ефективної комунікації. Неefективність у спілкуванні пов'язана з повною або частковою відсутністю певних комунікативних умінь.

Молоді фахівці повинні вміти встановлювати контакт із співрозмовником, правильно будувати бесіду, вислухати й зрозуміти співрозмовника, адекватно та повноцінно сприймати й оцінювати себе, інших людей, аргументовано відстоювати власну точку зору, розв'язувати конфліктні ситуації. Ще в студентські роки майбутнім фахівцям потрібно розвивати особистісні якості та уміння, наявність яких сприяє ефективній професійній діяльності, тобто формувати комунікативну компетентність. Комунікативна компетентність – це здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певна сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування. Виділяють такі складові комунікативної компетентності: орієнтованість у різноманітних ситуаціях спілкування, спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших при постійній видозміні психічних станів, міжособистісних відносин і умов соціального середовища; готовність і уміння будувати контакт з людьми; знання, уміння й навички конструктивного спілкування.

Комунікативна компетентність є необхідною складовою комунікативної культури. Комунікативна культура – це сукупність знань у сфері спілкування, досвіду реалізації умінь організації оптимальної взаємодії, досвіду спілкування з іншими людьми. Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми. Цей досвід набувається не тільки в процесі безпосередньої взаємодії, а також опосередкованої, у

тому числі з літератури, театру, кіно, з яких людина отримує інформацію про характер комунікативних ситуацій, особливості міжособистісної взаємодії та засоби їх вирішень. У процесі опанування комунікативною сферою людина запозичує з культурного середовища засоби аналізу комунікативних ситуацій у вигляді словесних і візуальних форм.

Важливу роль у формуванні комунікативної компетентності відіграють дисципліни, які дають знання з теорії та практики комунікації. Практичні заняття з цих дисциплін усе частіше проводяться у формі тренінгів. Комунікативні тренінги, які проводяться на практичних заняттях, включають тренінги на розвиток активного слухання, на розвиток знання невербальних засобів спілкування. Рольові тренінги передбачають оволодіння навичками спілкування в різних ситуаціях. У ході виконання практичних завдань студенти навчаються застосовувати знання теорії комунікації в практичних ситуаціях, оволодівають вміннями й навичками встановлення та підтримання контактів у різних сферах і ситуаціях взаємодії; переконливо викладати свої думки різноманітними техніками ефективної комунікації; удосконалюють вміння й навички дискусії, використовуючи різні способи аргументації та презентації своєї думки; удосконалюють вміння вести діалог із співрозмовниками, дотримуючись правил мовленнєвого етикету. Під час тренінгів учасники працюють над помилками, які вони допускають у процесі спілкування. Це дає змогу шукати ефективні форми взаємодії та не боятися «поразки».

У сучасних умовах фахівці будь-якої сфери діяльності, виконуючи службові обов'язки, залучені до комунікації. Для того, щоб бути затребуваними на ринку праці, майбутнім фахівцям необхідно знати моделі й теорії, що пояснюють різні комунікації (міжособистісні, масові та організаційні), а також вміти на практиці використовувати знання й навички ефективного ділового спілкування. Формування комунікативної компетентності особливо є актуальним завданням для широкого кола майбутніх фахівців, професійна діяльність яких пов'язана з впливом на людей через різноманітні види комунікацій.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066719>

*Правдівцева Л. В., викладач Комунального закладу
«Харківський фаховий вищий коледж мистецтв»
Харківської обласної ради*

***Застосування дистанційних технологій в освітньому процесі
(з досвіду роботи спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та
архівна справа» ОПС «фаховий молодший бакалавр»)***

Дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій освітнього закладу.

На сьогодні, у рамках спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (далі – ІБАС) Харківського фахового вищого коледжу мистецтв, правомірно говорити лише про застосування окремих технологій дистанційного навчання як комплексу освітніх психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, які надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання в закладах освіти.

Саме ці технології формують відмінність сучасного рівня навчання. А отже, відмінними рисами сучасного рівня навчання є:

- змішане навчання – освітня технологія, що передбачає поєднання аудиторної роботи з елементами технологій дистанційного навчання та базується на нових дидактичних можливостях інформаційних технологій і сучасних навчальних засобів;

- синхронний та асинхронний режими, коли учасники взаємодіють між собою в реальному часі (під час онлайн занять) або із затримкою в часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі, групові месенджери або чати тощо;

- активне використання вебресурсів у процесі як викладання навчальних дисциплін (програм), так і під час самостійної чи практичної роботи;

- систематизоване зібрання інформації навчально-методичного характеру, необхідної для «перекроювання» методик викладання навчальних дисциплін;

- інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання – технології створення, накопичення, зберігання та доступу до вебресурсів (електронних ресурсів) навчальних дисциплін (програм), а також забезпечення організації та супроводу навчального процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення й засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі інтернету;

- нові психолого-педагогічні технології дистанційного навчання – система засобів, прийомів, кроків, послідовне здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання та розвитку особистості.

Освітній процес з використанням технологій дистанційного навчання на спеціальності «ІБАС» здійснюється за всіма формами роботи:

- лекційні (теоретичні) навчальні заняття (технологія відеоконференцій із використанням сервісів Zoom та Meet);

- практична підготовка та самостійна робота (передбачає використання матеріалів, які студенти одержують, або проведення ними самостійної пошукової роботи через мережу інтернет: робота з сайтами та електронними ресурсами, Ютубом);

- контрольні заходи (тестове опитування з використанням Гугл-форм);

- консультації (технологічні можливості: електронна пошта, месенджери Вайбер чи Телеграм);

- атестація здобувачів освіти – інтегроване застосування різних технологій дистанційного навчання.

З досвіду викладання спеціальних навчальних дисциплін за напрямком документаційного забезпечення діловодства, в умовах сьогодення, слід відзначити такий професійний онлайн-інструмент для створення документів та ведення електронної бази документів як «КОЗА Онлайн» – це веб-програма, що дає змогу працювати з автоматизованими шаблонами документів у режимі онлайн: у будь-який час доби з під'єданого до інтернету комп'ютера. Також ця вебпрограма дозволяє практично попрацювати з сервісом «Визначник строків зберігання документів» у рамках вивчення теми «Номенклатура справ».

Окремі елементи аналогічного сервісу представлені та активно використовуються під час практичних занять у процесі залучення матеріалів та онлайн доступу до професійного сайту БУХОБЛІК (<https://www.buhoblik.org.ua>). У розділі «Кадри і зарплата» є сервіси для

онлайн створення та друкування таких документів як трудовий договір та наказ про прийняття на роботу за формою П-1. Усі ці документи мають додаткові підказки щодо оформлення та відеоінструкцію. Як допомога, до модуля «Кадрове діловодство» з курсу «Документаційне забезпечення управління», на цьому ж сайті є можливість працювати з сервісами щодо розрахунку днів відпустки, лікарняних, декретних (Калькулятор відпускних, Калькулятор лікарняних, Калькулятор декретних). Кожен з розрахунків формується в документальну форму, яку можна зберегти та роздрукувати.

Найпоширенішою комунікаційною технологією й відповідним сервісом у комп'ютерних мережах є технологія пересилання та оброблення інформаційних повідомлень, що забезпечує оперативний зв'язок між студентом і викладачем. Основні можливості використання електронної пошти в навчальному процесі такі: розсилання навчально-методичних матеріалів студентам; організація консультацій; взаємонавчання під час обміну інформацією між студентами; проведення дистанційних консультацій у режимі онлайн; видача індивідуальних завдань, контрольних робіт і отримання звітів про їх виконання.

Що стосується застосування дистанційних технологій у самостійній роботі, то вона продовжує бути невід'ємною частиною процесу підготовки сучасного фахівця. Традиційно, на молодших курсах вона спрямована на поглиблення окремих навчальних дисциплін через перегляд та обговорення відеоматеріалів з Ютуб-каналу, а на старших набуває науково-дослідного, творчого характеру. Але в характері самої самостійної роботи відбулися й продовжують відбуватися значні зміни. І, перш за все, у цьому плані важливо навчити студентів інформаційної культури. Більшість студентів, які вступають до закладів освіти (до коледжів) сьогодні не спроможні самостійно визначити мету, виділити головне та відокремити від нього другорядне, провести аналіз фактів, здійснити самоконтроль при самостійному вивченні матеріалу. Це пов'язане, у першу чергу, з недостатньою підготовкою до самостійної роботи зі школи. Крім цього, студенти-першокурсники, не вміють раціонально планувати свою навчальну діяльність, займатись самоосвітою. Тому необхідно починати роботу з того, що вчити студентів навчатися саме через аудиторну та позааудиторну самостійну роботу.

По-друге, завдяки активному, і, водночас, доцільному та раціональному залученню та використанню різноманітних послуг і сервісів мережі інтернет, студент вчиться релевантному оцінюванню інформаційних джерел, аналізувати і систематизувати інформацію.

По-третє, поступово входить у практику розроблення та використання інтерактивних робочих зошитів для самостійної роботи. Соціальною та психологічною відмінністю нового покоління Z є кліпове мислення, прикладний характер набуття знань та короткочасна увага. Тому, якщо матеріал щодо самостійної роботи насичений цікавими за формою та умовами завданнями, спрямованими на розвиток різних навичок і здібностей, то опрацювання такого когнітивного блоку підвищує засвоєння матеріалу до 90 відсотків. До того ж, представники покоління Z усе розуміють саме через вплив технологій.

Дистанційні технології також активно використовуються для проведення олімпіад, конкурсів, творчих і мистецьких акцій. Протягом останніх років студенти спеціальності брали участь у декількох міжнародних інтелектуальних турнірах із використанням ігрової платформи Kahoot: Всеукраїнський студентський Digital інтелектуальний турнір «**#МОВА: моя, твоя, наша**» у рамках місяця цифрової грамотності (2021), Всеукраїнський інтелектуальний батл «**#КОД СТУДЕНТА: або пан або пропав**» (2021), Міжнародний Digital інтелектуальний турнір «**#СловоСковороди: ми побудуємо світ кращий**», присвячений 300-річчю від дня народження Григорія Сковороди (2022), Всеукраїнський студентський інтелектуальний онлайн-турнір до Дня вишиванки «**Українська вишиванка: оберіг, мистецтво, культурний код**» (2023).

На перспективу викладачами коледжу планується продовжити опанування дистанційними технологіями за такими програмними додатками, як Learning Apps.org (конструктор різноманітних інтерактивних завдань, електронних інтерактивних вправ тощо) та Canva (сучасний графічний редактор для створення відео, презентацій, листівок, оброблення фото тощо), а також розроблення та впровадження електронних навчальних посібників, масових відкритих онлайн-курсів (за фахом).

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066732>

*Тарарук Д. П., аспірантка кафедри педагогіки
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
учитель англійської мови
Рівненська українська гімназія*

Організація проведення формувального етапу експерименту

Окреслена мета експериментальної роботи сприяла означенню робочої гіпотези, за якої цілеспрямоване формування готовності вчителів гуманітарних предметів до проведення профорієнтаційної роботи (далі ПОР) забезпечується дієвим впровадженням педагогічних умов за ефективного зреалізування структурно-функціональної моделі. До заявлених педагогічних умов, що виявлені нами в процесі теоретичного аналізу та забезпечують ефективно профорієнтаційне навчання педагогів, належать:

- а) створення мотиваційно-ціннісного освітнього середовища в процесі навчання та проведення профорієнтації з учнями ЗЗСО;
- б) направленість викладання дисциплін циклу гуманітарної підготовки на проведення ПОР;
- в) використання фахово-зорієнтованих професійних ситуацій у проведенні ПОР;
- г) спрямованість самовдосконалення та самореалізаційної діяльності вчителів на ефективно проведення ПОР.

Ключовими завданнями формувального етапу експериментального дослідження нами визначено:

- 1) зреалізувати модель формування готовності вчителів гуманітарних предметів до проведення ПОР;
- 2) експериментально перевірити вплив педагогічних умов на ефективність реалізації методики формування готовності вчителів гуманітарних предметів до проведення ПОР.

Окресливши проблему, предмет дослідження, його робочу гіпотезу і завдання ми підготували програму з формування готовності вчителів гуманітарних предметів до проведення ПОР з учнями, в основі якої використано науково-обґрунтовану в 1997 р. Ю. Бабанським та в подальшому уточнено у 2014 р. А. Найном структуру, яка включає:

- перевірку вихідного рівня сформованості готовності вчителів гуманітарних предметів до проведення ПОР у ЗЗСО;

– практичну реалізацію моделі формування готовності вчителів гуманітарних предметів до проведення ПОР;

– перевірку рівня сформованості готовності вчителів гуманітарних предметів до проведення ПОР після проведення формувального етапу експериментальної роботи;

– здійснення аналізу та узагальнення отриманих результатів експериментальної роботи з формування готовності вчителів гуманітарних предметів до проведення ПОР у процесі впровадженні виявлених педагогічних умов.

Відповідно, формувальний етап експериментального дослідження уможливило нам здійснити таку покрокову наступність:

1) провести формувальний етап експерименту;

2) застосувати дієві методи діагностування сформованості формування готовності вчителів гуманітарних предметів до проведення ПОР з школярами в ЗЗСО;

3) провести математичну обробку отриманих даних під час експерименту.

У процесі дослідження поєднано діагностичну та методичну роботу, здійснено апробацію визначених педагогічних умов та форм організації освітнього середовища для набуття знань, умінь і навичок, необхідних у проведенні ПОР з учнями.

На формувальному етапі педагогічного експерименту обґрунтовано модель формування готовності учителів гуманітарних предметів (першої та другої груп) до ПОР у ЗЗСО в системі післядипломної педагогічної освіти, яка орієнтована на безперервний професійний розвиток педагога шляхом удосконалення та набуття нових профорієнтаційних (далі ПО) знань і умінь щодо професійного самовизначення учнів та їхньої ефективної професійної самореалізації в майбутньому. Формувальний експеримент складався з впровадження в післядипломну освіту навчальних дисциплін з визначення й формування ПО спрямованості педагогів гуманітарних предметів. Тому для зреалізування дослідно-експериментальної роботи, відповідно до визначеної бази дослідження, у межах курсів підвищення кваліфікації нами було впроваджено дисципліни ПО підготовки вчителів.

Набуття нових ПО знань у вчителів експериментальних груп разом із традиційними формами їх отримання здійснювалося за активної участі в пошуково-дослідницькій роботі, тематичних консультаціях, круглих столах, конкурсах, мініпроєктах, інтерактивних уроках, вебінарах,

ділових іграх, тренінгах та ін., які проводилися з ПО метою. При цьому використовувалися різні форми організації освітньої діяльності, які передбачали колективну, індивідуальну та групову форми ПО підготовки, де першість відводилася саме груповій та колективній. Водночас освітні ПО заходи, до яких залучалися педагоги, уможлилювали розширення їхнього як індивідуального спілкування в межах ПО заходу, так і групового та колективного спілкування із запрошеними викладачами ЗВО, наставниками-стейхолдерами з різних освітніх установ, колегами-педагогами інших ЗЗСО.

Отже, у процесі проведення експериментального дослідження було поєднано діагностичну та методичну роботу та здійснено апробацію визначених педагогічних умов і форм організації ПО освітнього середовища.

ЗМІСТ

<i>Секція I «СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. ІНФОРМАЦІЙНА СПРАВА»</i>	5
<i>Богдан О. М.</i> Інформаційний менеджмент як важлива складова діяльності сучасного підприємства	5
<i>Гриншпун Олена, науковий керівник – Шленьова М. Г.</i> Документи, що супроводжують заохочення працівників ЗВО	7
<i>Дубов М. С., науковий керівник – Федотова О. О.</i> Цифровізація документальних ресурсів в органах місцевого самоврядування України: сучасний стан	9
<i>Жукова Є. О., науковий керівник – Шленьова М. Г.</i> Документаційне забезпечення адаптації працівників у Молодіжній раді при Харківському міському голові	13
<i>Калашнікова Г. В., науковий керівник – Коновченко О. В.</i> Вебсайти публічних бібліотек: вітчизняний і закордонний досвід	15
<i>Карпенко О. О.,</i> Advertising and PR Communications as a component of the curriculum for bachelor's degree students majoring in Information, Library and Archival Studies	17
<i>Кислюк Любов, Шемаєв Олександр</i> Застосування стандартних інструментів вивчення інформаційних потреб у сфері громадського здоров'я	20
<i>Коновченко О. В.</i> Резюме і CV: особливості використання за кордоном	23
<i>Корніюк О. О., науковий керівник – Зозуля Н. Ю.</i> Культура електронного документообігу інформаційних установ	25
<i>Кудлай В. О.</i> Організація керування документаційними процесами в цифровій громаді	27
<i>Куц В. В., науковий керівник – Кислюк Л. В.</i> Роль документаційного забезпечення в академічній доброчесності	30
<i>Лебідь Д. Д., науковий керівник – Телюпа О. В.</i> Організаційні документи в діяльності кадрової служби ТОВ «Дніпровський трубний завод, м. Павлоград»	32

<i>Малярчук Б. С., науковий керівник – Зозуля Н. Ю.</i> Використання цифрових технологій у зберіганні культурної спадщини України та збільшенні доступу до неї	34
<i>Мандрона А. В., науковий керівник – Карпенко О. О.</i> Організація електронного документообігу у виконавчих органах Рогатинської міської ради	38
<i>Нікуленко С. В., науковий керівник – Кислюк Л. В.</i> Керування документацією в сфері захисту навколишнього середовища	40
<i>Палеха Ю. І., Карпенко Олена Олексіївна</i> Специфіка структури документознавства в сучасному інформаційному просторі	42
<i>Петрушинська І. О., науковий керівник – Парафійник Н. І.</i> Сучасний стан та проблеми розвитку інформаційно-аналітичної діяльності в Україні	45
<i>Садова Д. В., науковий керівник – Богдан О.М.</i> Сучасні особливості організації роботи довідково-пошукового апарату інформаційно-бібліотечних установ	47
<i>Середа С. В., науковий керівник – Богдан О. М.</i> Веб-сайт як важлива складова діяльності сучасної бібліотеки	50
<i>Таранченко Д. В., науковий керівник – Шеньова М. Г.</i> Електронні референс-менеджери в управлінні бібліографічною інформацією в наукових текстах	52
<i>Федотова О.О., д-р іст. наук, професор Маріупольський державний університет Павловська В.О., студентка Маріупольський державний університет</i> Роль електронного документообігу в організації діловодства на підприємстві	54
<i>Чухрай Станіслав, науковий керівник – Шленьова М. Г.</i> Аспекти практичного застосування вебометрії в університетському середовищі	57
<i>Шандиба Діана, науковий керівник – Богдан О. М.</i> Сучасні тенденції розвитку документаційного забезпечення управлінської діяльності державних органів влади України	59
<i>Шленьова М. Г.</i> Особливості використання SCARF-мотиватора на підприємствах України	61
Секція II «ФІЛОСОФІЯ. КУЛЬТУРА. ПРАВО. ІСТОРИЯ»	64

<i>Александрова А. О., науковий керівник – Більчук Н. Л.</i> Харківські митці: творчість як зброя	64
<i>Бзіта А. В., науковий керівник – Бабіна В. О.</i> Дослідження регіоналізму як фактору міжнародної політики	67
<i>Варушкіна Ю. О., науковий керівник – Більчук Н. Л.</i> Вплив герменевтичного підходу на мовний комфорт	71
<i>Володіна О.Д., науковий керівник – Правдівцева Л. В.</i> Цифрові технології в мистецтві	74
<i>Доценко О. Л.</i> Езотеричні передбачення під час війни: комунікативний аспект	78
<i>Єрмоленко Д. А., науковий керівник – Железов О. Є.</i> Зміни до законодавства про дисциплінарну та моральну відповідальність суддів в умовах судової реформи	82
<i>Железов О. Є.</i> Громадськість як елемент контролю за дотриманням норм моралі особами, які здійснюють правосуддя	85
<i>Заверющенко О. Л.</i> Крашанка як символ життя в українських великодніх обрядах	88
<i>Зозуля Н. Ю.</i> Нормативно-правове регулювання висвітлення інформації в ЗМІ у період війни	91
<i>Казіміренко В. С., науковий керівник – Зозуля Н. Ю.</i> Сучасне українське мистецтво як зброя свободи	94
<i>Кудлай І. В., Черніченко Д.</i> Вплив Інтернету на сучасне суспільство	97
<i>Кунденко Я. М., Полторак В. В.</i> Філософські питання програмування та віртуальної реальності	100
<i>Latova Maria, scientific director – Babina Valentyna</i> Propaganda: Study of the evolution of impact and modern methods in the realities of the Russian media	102
<i>Макух-Федоркова І. І.</i> Когнітивна війна як виклик сучасній системі національної безпеки	105

<i>Моїсєєва Т. М., Степаненко К. І.</i> Інформаційна безпека України: національні виклики та стратегічні завдання	109
<i>Озернюк Г.В., Рудніцька Л. О.</i> Становлення міжнародного права в епоху середньовіччя	112
<i>Озернюк Г.В., Рябіхіна М. С.</i> Класифікація міжнародних правопорушень	115
<i>Осіпова З. О., науковий керівник – Грідіна І. М.</i> Інтернет-меми як елементи передачі політичних наративів	118
<i>Петкевич С.С., науковий керівник – Кудлай В.О.</i> Сутність інформаційно-аналітичної діяльності та її значення в різних галузях людської діяльності	121
<i>Прилуцька А. Є.</i> Естетика рекламного івенту як явища візуальної культури та соціокомунікативної діяльності: поняття, стратегії, утілення	125
<i>Стеценко К. В., науковий керівник – Богдан О. М.</i> Організаційний доступ до публічної інформації в державних органах	128
<i>Телюпа О. В.</i> Перша нарада архівних робітників України й проблема єдиного архівного фонду республіки	130
<i>Чістякова І. М.</i> Роль ООН у сучасній геополітиці	132
<i>Шемаєва Ганна Василівна</i> Впровадження електронного документообігу заявок на охорону об'єктів інтелектуальної власності	136
<i>Секція III «ПСИХОЛОГІЯ. ПЕДАГОГІКА. СОЦІОЛОГІЯ. ФІЛОЛОГІЯ. ЛІНГВІСТИКА»</i>	139
<i>Байбіков М. А., науковий керівник – Романенко В. В.</i> Методика оцінки рівня тривожності в єдиноборствах	139
<i>Бовда І. І., науковий керівник – Зозуля Н. Ю.</i> Освіта та підготовка кадрів для роботи з цифровими технологіями в інформаційній, бібліотечній та архівній справі	142

<i>Гирич З. І.</i> Використання інтерактивних й ігрових технологій у підготовці фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи.....	145
<i>Дмитренко Є. В.</i> Метод ситуативного моделювання як засіб подолання мовного дискомфорту.....	149
<i>Дорошенко П. В., науковий керівник – Бабіна В. О.</i> Застосування політичних технологій у гібридній війні.....	152
<i>Заверющенко М.П.</i> Професійна культура викладача закладу вищої освіти.....	155
<i>Парафійник Н.І.</i> Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців.....	159
<i>Правдівцева Л. В.</i> Застосування дистанційних технологій в освітньому процесі (з досвіду роботи спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» ОПС «фаховий молодший бакалавр»).....	162
<i>Тарарук Д. П.</i> Організація проведення формувального етапу експерименту.....	166

Наукове видання

До Всесвітнього дня книг і авторського права

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

**XXIV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»**

Українською та англійською мовами

Головний редактор – проф. ХАІ Прилуцька А. Є.

Технічна редакція:

Шемаєва Г. В., Дмитренко Є. В., Заверющенко О. Л., Карпенко О. О.,
Коновченко О. В., Богдан О. М., Король Г. С.

Комп'ютерна верстка:

Король Г. С.

Підписано до друку 20.06.2023

Формат 60x84/8. Папір офс.

Умовн. друк. арк.7,25. Облік. вид. арк. 8,21

Т. 100 прим. Замовлення 38/VI - 23 н

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

Видавничий центр «ХАІ»
61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17
e-mail: izdat@khai@khai.edu